

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΒ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19. — Τηλ. 227-689 | 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1965 | ΑΡΙΘ. 3

ΑΣ ΜΗ ΔΙΣΤΑΖΩΜΕΝ

Ἄτονος, μυωπάζουσα καὶ ἀποκαρδιωτικῶς βραδυφλεγῆς ἐξακολουθεῖ νὰ ἐμφανίζεται ἡ ἀποφασιστικότης τῶν ἀρμοδίων, σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν «δραχμοβόρων παιγνιδίων», ποῦ κερδομανεῖς καὶ ἀσυνείδητοι ἐκμεταλλεῦται τῶν ἀφελῶν καὶ εὐπίστων ἔχουν ἐγκαθιδρύσει παντοῦ, τόσο εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ τὰς ἐπαρχιακὰς πόλεις, ὅσον καὶ ἀνά τὴν ἀτυχῆ μας ὑπαιθρον.

Καὶ ὅμως πρόκειται περὶ σκοτίων ὀργάνων διαφθορᾶς· περὶ θανασίμων παγίδων· καὶ περὶ λαϊμητόμων αὐτόχρημα τοῦ ἤθους, τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ψυχῆς τῶν τέκνων μας. Διότι, μὲ τὴν κακογόνον σαγήνην τοῦ κέρδους, ἀγρεύουν ἀφθόνως καὶ ἀσυδότης θύματα. Καὶ παρασύρουں συνεχῶς εἰς τὰ βάραθρα τῆς κλοπῆς, τῆς διαστροφῆς καὶ τοῦ ἐγκλήματος ἀπροφυλάκτους καὶ ἀθῶους νέους.

*

Καὶ ἐνῶ παρακολουθοῦνται ἀγρύπνως καὶ διώκονται — ἀπηνῶς καὶ δικαίως — οἱ κερδοσκόποι πωληταὶ ναρκωτικῶν, ἀφήνεται, παραδόξως, ἐλευθέρως καὶ ἀσύδοτος ἡ χρῆσις τῶν μηχανημάτων αὐτῶν, ποῦ ὡς ἄλλα δραστηκὰ δηλητήρια καταμαραίνοῡν καὶ φθείροῡν τὴν σωματικὴν ἀλκήν, καὶ ἀπεργάζονται τὴν ψυχοκτονίαν τῆς νεότητός μας...

Δὲν ὑποτιμῶμεν τὴν πρόθεσιν οὐδενός. Εἶναι ὅμως ἀληθῶς παράδοξον, ὅτι σκοτειναὶ δυνάμεις καὶ ὀργανωμένα συμφέροντα ἐμφανίζονται τόσο ἰσχυρά, ὥστε νὰ παραλύοῡν πᾶσαν ἀγαθὴν πρόθεσιν διὰ τὴν περιστολὴν τοῦ κακοῦ. Καὶ εἰλικρινῶς ὁμολογοῦμεν, ὅτι ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐρμηνεύσωμεν ἄλλως τὴν συνεχιζομένην ἀναποφασιστικότητα τῶν ἀρμοδίων ἀπέναντι τῆς φοβερᾶς αὐτῆς μάστιγος τῆς κοινωνίας μας.

Διότι εἶναι ἐξώφθαλμον πλέον, ὅτι ἡ παράτασις τῆς λειτουργίας τῶν μηχανημάτων αὐτῶν ἀποτελεῖ κίνδυνον διὰ τὸ Ἔθνος. Κίνδυνον, τὸν ὁποῖον διεπίστωσεν αὐτὸς οὗτος ὁ διευθυντὴς τῆς Ἀστυνομίας Ἀθηνῶν· ὅστις ἐπειραματίσθη ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς λειτουργίας των· καὶ ἐβεβαιώθη πασιδήλως, διὰ τὴν ἀπάτην καὶ τὴν ἐπαίσχυντον ἐκμετάλλευσιν, ποῦ ὑφίσταται ἐξ αὐτῶν ἡ ἀγνοία καὶ ἡ ἀφέλεια τῶν νέων μας. Καθ' ὅσον, ὡς ἀνεκοινώθη, ἕκατὸν ὀγδοήκοντα δύο δραχμαὶ ἐχρειάσθησαν, διὰ ν' ἀλιευθῆ, ἐπὶ τέλους, ἓνα κυτίον σιγαρέττων ἀπὸ μίαν μηχανήν, ἀπὸ αὐτὰς ποῦ καταβροχθίζοῡν τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἐργαζομένων ἐφήβων μας.

*

Καὶ ἀνέμενέ τις, εὐλόγως, ὅτι ἡ διαπί-

στωσις αὐτὴ θ' ἀπέβαινε τὸ κίνητρον διὰ τὴν λῆψιν δραστηκῶν ἀποφάσεων. Διότι ὅπου αὐτόφωρος ἀποκαλύπτεται καταλήστευσις καὶ κλοπὴ, οὐδεμίαν ἔχουν θέσιν οἱ περαιτέρω δισταγμοί. Καὶ ὁ σκεπτικισμὸς εἰς τὰς περιστάσεις αὐτὰς ἐλέγχει, ἢ ἀδυναμίαν, ἢ κραυγαλέαν παράβασιν ἠθικοῦ χρέους. Καὶ ἀλλοίμονον εἰς τὰς κοινωνίας, ὅπου παραλύουν αἱ χεῖρες τῶν φυλάκων τοῦ νόμου πρὸ τῶν ἰσχυρῶν καὶ τῶν ἐπιτηδείων. Καὶ ὅπου ἡ διαπίστωσις τοῦ κακοῦ ἀποβαίνει κοῦφον καὶ ἀδρανὲς φορτίον, δι' ἐκείνους ποῦ ἀποστολὴν ἔχουν νὰ περιφρουροῦν τὴν ἠθικὴν τῆς κοινωνίας· καὶ νὰ τροφοδοτοῦν μὲ ἀνώτερα ἰδανικὰ τὴν νέαν γενεάν.

*

Ἄς προσέξωμεν καλῶς. Διότι ζῶμεν εἰς ἐποχὴν ἀποσυνθετικὴν. Καὶ κινούμεθα μέσα εἰς περιβάλλον, ὅπου συνεχῶς μαστιγοῦνται αἱ αἰσθήσεις τῆς νεολαίας μας. Καὶ ἀνά πᾶσαν σχεδὸν στιγμὴν — ὅπως οἱ σκώληκες μετὰ τὴν βροχὴν καὶ ὡς μύκητες φαρμακεροὶ — ἀναδύονται παντοῦ περὶ ἡμᾶς ποικιλῶνυμα ὑποπτα κέντρα· σφαιριστήρια, αἴθουσαι κινηματογράφων, καφέ-μπάρ καὶ κλάμπς, ὅπως κακωνύμως ἀποκαλοῦνται. Καὶ εἰς αὐτά, ὑπὸ ὑποβλητικὰ ἡμίφωτα καὶ ἀποχαυνωτικὴν μουσικὴν, προσφέρονται — ὑπὸ μορφήν ψυχαγωγίας καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα δῆθεν τῆς «τέχνης» — θεάματα καὶ ἀκούσματα, ποῦ ἀνήκουν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ χυδαιοτέρου ἐρωτισμοῦ καὶ τῶν πλέον ἀχαλινῶτων ἐνστίκτων. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι, ὅτι ὁ καθημερινὸς μας τύπος βρίθκει ἀπὸ εἰδήσεις ἀντικοινωνικῶν πράξεων, λαθροχειριῶν, διαρρήξεων καὶ κυνισμῶν, τῶν ὁποίων δρᾶσται καὶ ἥρωες ἐμφανίζονται, κατὰ κανόνα σχεδὸν δυστυχῶς, νέοι καὶ ἔφηβοι!

*

Καὶ ἐρωτῶμεν, ποῦ ὀφείλεται λοιπὸν τὸ

ἐντελῶς ἀνησυχητικὸν τοῦτο φαινόμενον; Ποία εἶναι ἡ θολὴ καὶ ἀκάθαρτος πηγὴ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐκπορεύονται οἱ ἐκτραχηλισμοὶ αὐτοί, καὶ αἱ τόσαι τραχύτητες καὶ χυδαιότητες καὶ βδελυγμῖαι; Ποῖος ἐξεκόλαψεν καὶ ποῖος μετεσχημάτισεν εἰς ἐξᾶλλους θηρευτὰς τῶν ἀπολάυσεων καὶ τοῦ εὐδαιμονισμοῦ τοὺς νεοσσούς αὐτοὺς τοῦ ἐγκλήματος; Πόθεν λοιπὸν ἡ τόση φθορὰ καὶ ἡ τόση πτώσις τῆς νεότητός μας;

Εἶναι μοιραῖον, θὰ μᾶς ἀπαντήσουν οἱ προχειρολόγοι. Διότι ὁ μηχανικὸς σύγχρονος πολιτισμὸς ὑλιστικοποιεῖ τὴν ζωὴν· καὶ ὑφίσταται συνεχῆ κατάρρευσιν ὁ παλαιὸς τῆς ρυθμός. Ἄλλά, ὦ ἀγαθοί, φθείρονται, ναί, αἱ συνήθειαι καὶ τὰ ἔθιμα, ποῦ τὰ ὑπερέβαλεν ἡ νεωτέρα τεχνικὴ καὶ τὰ θαυμαστά τῆς ὄντως ἐπιτεύγματα. Ἡ αἰωνία ὁμῶς ἀλήθεια τοῦ Χριστιανισμοῦ παραμένει θεία, καὶ ἀφθορος καὶ ἀκλόνητος. Εἰς ἡμᾶς δὲ ὑφίσταται, ὡς Ὁρθόδοξια· ὡς ἡ θεία δηλαδὴ ἀλήθεια, ἀναλλοίωτος, καὶ ἀσινής, καὶ ἀδιάφθορος, καὶ ἀμετακίνητος· καὶ ὅπως πρωταρχικῶς ἐξεφράσθη καὶ διετυπώθη, διὰ τὴν παγκόσμιον σωτηρίαν.

*

Καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, ὅτι κύριον αἴτιον τῆς παρατηρουμένης συγχύσεως καὶ ἀσυναρτησίας, εἶναι ἡ ἀλόγιστος ἐκάστοτε ἀποδοχὴ παρ' ἡμῶν παντὸς κακοπλάστου ξένου εὐρήματος καὶ κατασκευάσματος· καὶ ἡ βαθμιαία ἀποξένωσις μας ἀπὸ τὴν παιδαγωγούσαν καὶ ἐμπνέουσαν σεβασμὸν πρὸς τὴν ζωὴν καὶ ἀνώτερον ἦθος Ὁρθόδοξον Παράδοσιν. Καὶ ὁ Ἀριστοτέλης λέγει «ἀεὶ τὸ βέλτιστον ἦθος, βελτίονος αἴτιον πολιτείας γίγνεται».

Ἄς μὴ διστάζωμεν λοιπὸν νὰ θέτωμεν ἐκποδῶν, ὅλα ἐκεῖνα τὰ αἴτια, ποῦ ἡ κοινὴ συνείδησις τὰ θεωρεῖ ὡς συντελοῦντα εἰς τὴν ἐκλυσιν τῶν ἠθῶν, καὶ ὡς ἀποδιοργανοῦντα

Η ΕΝ ΕΥΒΟΙΑ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΕΡΙΑ

Ὁ μοναχικὸς βίος ἐν Εὐβοίᾳ, ἀπὸ τῆς παλαιότητας, ὑπερχλιετοῦς, ἐμφανίσεως αὐτοῦ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ μέχρι τῆς σήμερον, καὶ ἡ ἱστορία τῶν ἐν Εὐβοίᾳ πολλῶν μονῶν, τῶν τε ἐν μόνοις ὀνόμασι, τῶν τε ἐν ἐρειπίοις, τῶν διαλελυμένων καὶ τῶν ἐν λειτουργίᾳ εὐρισκομένων, ἀποτελοῦν ἀξιοσπούδαστον καὶ ἀξιόλογον κατὰ πάντα κεφάλαιον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς ἱστορικωτάτης ταύτης νήσου.

Ἦδη ἀπὸ τῆς 10ης ἑκατονταετηρίδος, ἴσως δὲ καὶ ἐνωρίτερον, σώζονται ἱστορικαὶ πληροφορίαι καὶ εἰδήσεις περὶ τοῦ μοναχικοῦ ἐν Εὐβοίᾳ βίου καὶ συγκεκριμένως ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῇ διαμονῆς τοῦ ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε» († 998) καὶ καθ' ἑξῆς. Τόσον κατὰ τὴν Βυζαντινὴν περίοδον, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν ταύτῃ Φραγκοκρατίαν ἐν Εὐβοίᾳ (1205—1470), ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας ἐν τῇ νήσῳ (1470—1830) καὶ τέλος κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ἐλευθέρου βίου τῆς πατρίδος ἡμῶν, μέχρι τῆς σήμερον, ὁ μοναχικὸς βίος ἐν τῇ νήσῳ καὶ αἱ ἐν αὐτῇ ἱεραὶ μοναὶ παρουσιάζουν ἀκμὴν καὶ συντελοῦν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνευματικοῦ βίου τῶν εὐσεβῶν κατοίκων αὐτῆς.

Ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἀνεδείχθησαν διαπρεπεῖς μὴ σται τοῦ μοναχικοῦ φρονήματος καὶ διέλαμψαν ὁσιακῶς ἀξιόλογοι φορεῖς τῆς ἀσκητικῆς πολιτείας καὶ βιοτῆς. Νίκων ὁ «Μετανοεῖτε» († 998), Χριστόδουλος ὁ κτίτωρ τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου († 1093), Εὐθύμιος καὶ Δανιὴλ οἱ ὁσιώτατοι μοναχοὶ τῆς 12ης ἑκατ., ὁ ὁσιος Γεράσιμος ὁ Εὐβοεύς (14η ἑκατ.), Σάββας ὁ Ἀθωνίτης († 1349), Νικόλαος ὁ Σικελιώτης ὁ ἐν τῇ Δίρφει τῆς Εὐβοίας, ὁ Γέρων Δαβίδ ὁ ἐν Εὐβοίᾳ (16η ἑκατ.), Τιμόθεος ὁ Εὐρίπου (16η ἑκατ.), Συμεὼν ὁ ἀνυπόδητος καὶ μονοχίτων († 1594), καὶ οἱ Εὐβοεῖς Ἀθωνίται καὶ Σιναῖται, ὑπενθυμίζουσιν λάμποντας μοναχικοὺς ἐν Εὐβοίᾳ καὶ διὰ τὴν Εὐβοίαν σταθμούς. Τὸ πλῆθος δὲ τῶν Βυζαντινῶν τῆς Εὐβοίας μνημείων, τινὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦν καθολικὰ διαλυθειῶν μονῶν, ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν γνωστῶν ὡς διαλελυμένων μονῶν τῆς νήσου, καὶ αἱ ἐν λειτουργίᾳ μοναὶ αὐτῆς, εἶναι ἀδιάσειστοι ἱστορικαὶ κτιριακαὶ πληροφορίαι περὶ τῆς, ὡς προανεφέρθη, μεγάλης ἀκμῆς τοῦ μοναχικοῦ βίου ἐν αὐτῇ, καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν περίοδον τοῦ χριστιανικοῦ βίου αὐτῆς μέχρι τῆς σήμερον.

Εἰς τὰς πληροφορίας δὲ καὶ τὰς ἱστορικὰς ταύτας

τὰ πατροπαράδοτα βιώματά μας καὶ τὴν ἐν παντὶ Ὀρθοδοξίαν μας.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

μαρτυρίας περὶ τοῦ ἐνδόξου μοναχικοῦ βίου τῆς νήσου πρέπει καὶ προστεθῆ καὶ τὸ πλῆθος τῶν τοπωνυμῶν τῆς Εὐβοίας, ἀπὸ τοῦ βορειοτάτου μέχρι τοῦ νοτιωτάτου ἄκρου αὐτῆς καὶ καθ' ὅλην τὴν ἑκτασίν τῆς, τὸ ὅποῖον σχετίζεται πρὸς μονὰς, μοναχοὺς καὶ μοναχάς, καὶ πρὸς τὸ φιλομοναχικὸν αἶσθημα τῶν εὐσεβῶν κατοίκων αὐτῆς. Ὁ πλῆρης κατάλογος τῶν τοπωνυμῶν αὐτῶν, ἀρκούντως χαρακτηριστικὸς καὶ ἀξιοπρόσεκτος, ἔχει ὡς ἀκολούθως: Ἐν τῷ δήμῳ Ἰστιαιᾶς: Ἡ καλόγραια (πηγῆ), καὶ οἱ καλόγεραι (πηγῆ). Εἰς τὸν δῆμον Λουτρῶν Αἰδηψοῦ: Ἡ βρύση καλόγερου (δάσος) καὶ ἡ καλογριά (ἀγροτικὴ περιφέρεια). Εἰς τὴν κοινότητα Αὐγαριᾶς: Ὁ καλόγεραι (ἐλαιοπερίβολα) καὶ τὰ μοναστηράκια (ἐλαιοπερίβολα). Εἰς τὴν κοινότητα Ἁγίου: Ἡ καλογερικὴ ἐλιά (ἀγροτικὴ περιφέρεια), τοῦ καλογέρου ράχη (ἀγροτικὴ περιφέρεια) καὶ τὸ παλιομοναστήρι (ἀγροτικὴ περιφέρεια). Εἰς τὴν κοινότητα Βουτᾶ: Ὁ καλόγεραι (ἀγροτικὴ περιφέρεια) καὶ τοῦ καλόγερου στρουγγα (ἀγροτικὴ περιφέρεια). Εἰς τὴν κοινότητα Γαλτσᾶδων: Ἡ καλογερόστανη (δασικὴ ἑκτασις). Εἰς τὴν κοινότητα Γουβῶν: Τὸ καλόγεραι (δασιώδης πλαγιά). Εἰς τὴν κοινότητα Καστανιωτίσσης: Ἡ καλογερικὴ σουβάλα, καὶ καλογεροπήδημα (δασικαὶ περιφέρειαι). Εἰς τὴν κοινότητα Κρουονερίτου: Ὁ καλόγεραι (ἀγροτικὴ περιφέρεια). Εἰς τὴν κοινότητα Μονοκαρυᾶς: Τὸ παλιομοναστήρι (δάσος). Εἰς τὸν δῆμον Λίμνης: Οἱ καλογερίαι (ἀγροτικὴ περιφέρεια) καὶ τὸ Λεόντιον λιμάνι (παράλιος θέσις, τὸ ὄνομα τῆς ὁποίας ἀσφαλῶς σχετίζεται πρὸς μοναχὸν τῆς αὐτόθι μονῆς τοῦ Γαλατάκη). Εἰς τὸν δῆμον Ψαχνῶν: Τὸ μοναστήρι (δάσος). Εἰς τὴν κοινότητα Ἀμαρύνθου — Κάτω Βάθειαις: Ἡ καλογερικὴ μάντρα (βραχιώδης βοσκοτόπος). Εἰς τὴν κοινότητα Ἄνω Βάθειαις: Ὁ βράχος τοῦ μοναστηριοῦ (βουνοκορυφὴ) καὶ ἡ καλογερίαι μάντρα (βουνοκορυφὴ). Εἰς τὴν κοινότητα Βλαχιάς: Τὸ καλογερικὸν (ἀγροτικὴ περιφέρεια). Εἰς τὴν κοινότητα Βούνων: Τὸ μοναστήρι. Εἰς τὴν κοινότητα Γυμοῦ: Ὁ καλογερικὸς μύλος. Εἰς τὴν κοινότητα Καθενῶν: Ἡ καλογριά (ἀγροτικὴ περιφέρεια). Εἰς τὴν κοινότητα Κεμαρίτσας: Τὸ καλογερίαι (ἀγροτικὴ περιφέρεια). Εἰς τὴν κοινότητα Κοτσικιᾶς: Τὸ καλογεράκι (δάσος) καὶ ὁ καλόγεραι (ρουάκι). Εἰς τὴν κοινότητα Λούτσης: Ἡ καλογεροσπηλιά (βράχος μετ' σπήλαιον εἰς τὸ ὄρος Δίρφους). Εἰς τὴν κοινότητα Μακροκάπας: Ἡ καλογριά (ἀγροτικὴ περιφέρεια). Εἰς τὴν κοινότητα Μαντουδίου: Ἀλώνια καλογερικά, ἀμπέλια καλογερικά (ἀμπελῶνες), καὶ τὰ καλογερικά (ἀγροτικὴ περιφέρεια). Εἰς τὴν κοινότητα Μετοχίου Κηρέως: Τὸ μετοχιάτικο (ἀγροτικὴ περιφέρεια). Εἰς τὴν κοινότητα Πισσῶνος: Ὁ καλόγεραι (ἀγροτικὴ περιφέρεια). Εἰς τὴν κοινότητα Πούρνου: Ἡ καλογριά (δάσος). Εἰς

τὴν κοινότητα. Ροβιῶν: Ἡ καλογερόστρουγγα καὶ οἱ καλογεροροβίστρες (ἀγροτικαὶ περιφέρειαι). Εἰς τὴν κοινότητα Σπαθαρίου: Ἡ καλογριά (ρεμματιά). Εἰς τὴν κοινότητα Στενῆς: Ὁ καλογερικὸς κάμπος. Εἰς τὴν κοινότητα Στροπῶνων: Τὸ μοναστήρι (ἀγροτικὴ περιφέρεια). Εἰς τὴν κοινότητα Τριάδος: Οἱ καλογερικὲς κοπρισῆς (λόφος). Εἰς τὴν κοινότητα Φύλλων: Ἡ καλογερόβρυση (ιαματικὴ πηγὴ), καὶ τοῦ Μακρογένη βρύση, ἴσως σχετιζομένη πρὸς μοναχόν τινα. Εἰς τὸν δῆμον Κύμης: Τὰ κελλιά (ἀγροτικὴ περιφέρεια) καὶ ὁ καλόγερος (παράλιος θέσις). Εἰς τὴν κοινότητα Ἁγίου Βλασίου: Τοῦ καλόγερου τάφος (ἐλατόδασος). Εἰς τὴν κοινότητα Ἁγίου Γεωργίου: Τὸ καλογερικὸ ἀμπέλι (ἀμπελῶνες). Εἰς τὴν κοινότητα Ἁγίου Ἰωάννου: Ἡ καλογερικὴ μάντρα (δασώδης ἔκτασις). Εἰς τὴν κοινότητα Ἁγίου Λουκᾶ: Τὸ μοναστήρι (ἀγροτικὴ περιφέρεια). Εἰς τὴν κοινότητα Ἀμυδαλιάς: Ὁ καλόγερος (βουνοπλαγιά). Εἰς τὴν κοινότητα Βρύσεως: Τοῦ καλόγερου τάφος (ὄρεινὴ περιοχὴ). Εἰς τὴν κοινότητα Γιαννιτοῦ: Τὸ μοναστήρι (ἀγροτικὴ περιφέρεια). Εἰς τὴν κοινότητα Καλημεριάνων: Τοῦ Ἀβραὰμ ράχη καὶ τοῦ Μακαρίου πηγὴ, ἴσως ἐξ ὀνομάτων μοναχῶν. Εἰς τὴν κοινότητα Κοσκίνων: Τὰ μαντριά καλογέρους (ὄρεινὴ δασώδης περιοχὴ). Εἰς τὴν κοινότητα Μανικίων: Τοῦ καλόγερου τάφος (βοσκότοπος). Εἰς τὴν κοινότητα Μονυδρίου: Τὰ καλογηρικὰ (χαράδρα). Εἰς τὴν κοινότητα Ὀρίου: Ἡ καλογριά (ἀγροτικὴ περιφέρεια): Εἰς τὴν κοινότητα Ταξιαρχῶν — Κακοχώρι: Ὁ καλόγηρος (βουνοπλαγιά). Καὶ εἰς τὴν κοινότητα Ὁρολογίου: Τὸ μοναστήρι (ἀγροτικὴ περιφέρεια), τῆς λέξεως μοναστήρι, ἐνταῦθα καὶ ὅπου προηγουμένως ἀπαντώσης, σημαίνουσης ἀσφαλῶς τόπον προὑπαρξάσης μονῆς, ἀλλὰ τελείως ἐξαφανισθείσης ἐν τῇ πορείᾳ τῶν αἰώνων¹.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἀνωτέρω εἰδήσεων καὶ πληροφοριῶν περὶ τοῦ μοναχικοῦ βίου ἐν τῇ νήσῳ Εὐβοίᾳ, ὁ κατὰ λόγος τῶν ἐν αὐτῇ μονῶν, τῶν τε πάλαι ποτὲ διαλαμψασῶν, τῶν διαλελυμένων καὶ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ σήμερον, εἶναι ἀρκούντως ἐκτενῆς, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἀρκούντως πληροφορικὸς τῆς δόξης, τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ἀκμῆς τοῦ μοναχικοῦ βίου εἰς τὴν νῆσον ταύτην τῶν Ἀβάντων. Ὁ κατάλογος αὐτὸς τῶν μονῶν καὶ τινῶν μετοχιῶν, κατ' ἀλφάβητον, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον πλήρης, ἔχει ὡς ἑξῆς:

1. Ἀρμᾶ (Ἁγίου Γεωργίου), εἰς τὸν δῆμον Ληλαντίων, διαλελυμένη, ἀνακεκρηυγμένη ἀρχαιολογικὸν μνημεῖον.

2. Ἁγιοὶ Ἀπόστολοι, μετόχιον τῆς μονῆς τοῦ Σωτῆρος, εἰς τὸν δῆμον Κοτυλαίων.

3. Βάθειας (Ἁγίου Νικολάου), εἰς τὸν δῆμον Χαλκιδέων, διαλελυμένη, ἀνακεκρηυγμένη ἀρχαιολογικὸν μνημεῖον.

1. Δημήτρη Δεμερτζή, «Συλλογὴ τοπωνυμίων τῆς νήσου Εὐβοίας», εἰς τὸ «Ἀρχεῖον Εὐβοικῶν Μελετῶν», τόμος ΙΑ', Ἀθῆναι 1964, σελ. 174—251.

4. Βύθουλον (Βύθουλκας), μετόχιον τῆς μονῆς Μάντζαρη, εἰς τὸν δῆμον Στύρων.

5. Γαλατάκη (Ἁγίου Νικολάου), εἰς τὸν δῆμον Αἰγαίων, ἐν ἐνεργείᾳ, ἀνακεκρηυγμένη ἀρχαιολογικὸν μνημεῖον.

6. Γερμανοῦ (Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος) εἰς τὸν δῆμον Αὐλῶνος, διαλελυμένη.

7. Γέροντος (ὁσίου Δαβίδ τοῦ ἐν Εὐβοίᾳ—Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος), εἰς τὸν δῆμον Αἰγαίων, ἐν ἐνεργείᾳ.

8. Ἁγίου Γεωργίου, μονῆριον εἰς Μύλους Καρύστου.

9. Ἁγίου Γεωργίου, ἐν τῷ νησίῳ τῆς Καρύστου εἰς τὴν τοποθεσίαν τοῦ Πλατανάκη, ἄλλοτε διαλάμψασα.

10. Ἁγίου Γρηγορίου, πλησίον τῆς Κύμης, ἄλλοτε διαλάμψασα.

11. Ἁγίου Δημητρίου, εἰς τὸν δῆμον Ληλαντίων παρὰ τὴν Στενὴν, διαλελυμένη. Νῦν μετόχιον τῆς μονῆς Μακρυμάλλη.

12. Ἁγιος Δημήτριος, ἐρείπια μονῆς εἰς τὴν κοινότητα Βλαχιάς.

13. Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου (τοῦ Παπαβλασιᾶ), Κοτσικιᾶς Ὀκτωινιάς, εἰς τὸν δῆμον Αὐλῶνος, ἄλλοτε διαλάμψασα.

14. Ἐρια (Ἐννεαήμερων τῆς Θεοτόκου, Ἰταπαντῆς σήμερον), εἰς τὸν δῆμον Ληλαντίων, διαλελυμένη.

15. Ἡλίων (Ἁγίου Γεωργίου), εἰς τὸν δῆμον Αἰδηψίων, ἐν ἐνεργείᾳ.

16. Θεολόγου (Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου), εἰς τὸν δῆμον Ληλαντίων, διαλελυμένη.

17. Θεοτόκου, παρὰ τὴν Χαλκίδα, ἐπὶ Φραγκοκρατίας, παπικὴ.

18. Θέρμας (Ἁγίου Γεωργίου) παρὰ τὴν Αἰδηψόν, διαλυθεῖσα, διάδοχος τῆς ὁποίας εἶναι ἡ τῶν Ἡλίων.

19. Ἰβηρικὸν μετόχιον, (τῆς μονῆς Ἰβήρων τοῦ Ἁγίου Ὄρους) παρὰ τὰ Φύλλα Χαλκίδος.

20. Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου, παρὰ τὰ Ψαχνά, ὑπὸ ἀνακλήρυξιν εἰς ἀρχαιολογικὸν μνημεῖον.

21. Καρυῶν (Γενεσίου τοῦ Τιμίου Προδρόμου), εἰς τὸν δῆμον Αὐλῶνος, διαλελυμένη, ἀνακεκρηυγμένη ἀρχαιολογικὸν μνημεῖον.

22. Καταρράκτου (Ἁγίου Δημητρίου), εἰς τὸν δῆμον Αὐλῶνος, διαλελυμένη, ἀνακεκρηυγμένη ἀρχαιολογικὸν μνημεῖον.

23. Κελλιῶν (Παναγίας), ἐπαρχίας Καρυστίας, ἄλλοτε διαλάμψασα.

24. Κλιβάνου (Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου), εἰς τὸν δῆμον Κονιστρίαν, διαλελυμένη.

25. Κορακιῶν (Ἁγίου Νικολάου), εἰς τὸν δῆμον Δυστίων, διαλελυμένη.

26. Κουτουρλομετοχίου (Ἁγίου Νικολάου), εἰς τὸν δῆμον Διρφύων, διαλελυμένη.

27. Κουτσούρου (Ἁγίου Γεωργίου), εἰς τὸν δῆμον Αὐλῶνος, διαλελυμένη.

28. Λαύρας (Ἁγίου Ὄρους—Ἀθωνος) μετόχιον,

εις τὴν Κύμην, ἐν τῷ δήμῳ Κυμαίων.

29. Λαχίδια, μετόχιον ἀκατοίκητον, εἰς τὸν δῆμον Ταμυναίων, ἐπαρχίας Καρυστίας.

30. Λευκῶν (Ἀγίου Χαράλαμπος, ἄλλοτε Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου), εἰς τὸν δῆμον Αὐλῶνος, ἐν ἐνεργείᾳ, ἀνακεκρηυγμένη ἀρχαιολογικὸν μνημεῖον.

31. Ἀποστόλου Λουκᾶ ἢ τοῦ ὁσίου Λουκᾶ τοῦ Στειριώτου (†953), ἐν Εὐρίπῳ, ἐπὶ τῆς καταλήψεως τῆς Εὐβοίας ὑπὸ τῶν Φράγκων.

32. Μακρυμάλλη (Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου), εἰς τὸν δῆμον Μεσσαπίων, ἐν ἐνεργείᾳ, ὑπὸ ἀνακλήρουζιν εἰς ἀρχαιολογικὸν μνημεῖον.

33. Μάντζαρη (Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου), εἰς τὸν δῆμον Κυμαίων, ἐν ἐνεργείᾳ, ὑπὸ ἀνακλήρουζιν εἰς ἀρχαιολογικὸν μνημεῖον.

34. Μαύρου (Ἀγίου Γεωργίου), εἰς τὸν δῆμον Καρυστίων, παρὰ τὴν Κάρυστον, διαλελυμένη, ὑπὸ ἀνακλήρουζιν εἰς ἀρχαιολογικὸν μνημεῖον.

35. Μερναγίου (Ἀγίου Γεωργίου), εἰς τὸν δῆμον Αὐλῶνος, διαλελυμένη, ὑπὸ ἀνακλήρουζιν εἰς ἀρχαιολογικὸν μνημεῖον.

36. Μετόχι, πλησίον τοῦ χωρίου Ἀετὸς τῆς Καρυστίας, λείψανα διαλελυμένης μονῆς τῆς Βυζαντινῆς περιόδου.

37. Μοτσεινίγκου, ἐπὶ Φραγκοκρατίας, παπικῆ.

38. Ἀγίου Νικολάου, ἐπὶ κορυφῆς τοῦ ὄρους Νεοτάκου (Δίρφου), τιμηθεῖσα καὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτῆς ὁσίου Νικολάου τοῦ Σικελιώτου, ἄλλοτε διαλάμψασα.

39. Παλαιοπαναγιᾶς, ἐπαρχίας Καρυστίας, ἄλλοτε διαλάμψασα.

40. Παναγία Δ'νιοῦς (Ἐνεαήμερα τῆς Θεοτόκου), πλησίον τῆς Ἰστιαιᾶς (Ξηροχωρίου), μετόχιον, κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας, τῆς ἐπὶ τοῦ Πηλίου ὄρους μονῆς τοῦ Φλαμουρίου.

41. Παναγίας Περιβλέπτου (Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου), εἰς τὰ Πολιτικά, διαλάμψασα ἐπὶ Βυζαντινῆς περιόδου, ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν διαλελυμένη, ἀνακεκρηυγμένη ἀρχαιολογικὸν μνημεῖον.

42. Παναγίου Τάφου, ἐπὶ Φραγκοκρατίας, παπικῆ.

43. Ἀγίας Παρασκευῆς, εἰς τὸν δῆμον Αἰθωνίων, διαλελυμένη.

44. Ἀγία Παρασκευῆ, μετόχιον τῆς μονῆς τῶν Ἁλίων, εἰς τὸν δῆμον Αἰδηψίων.

45. Πλατάνι, μετόχιον τῆς μονῆς τοῦ Σωτῆρος, εἰς τὸν δῆμον Κυμαίων.

46. Σιναϊτικὸν μετόχιον, εἰς τὴν κοινότητα Βασιλικοῦ Χαλκίδος.

47. Σπηλιά, μετόχιον τῆς μονῆς Κλιβάνου, εἰς τὸν δῆμον Κονιστρίων.

48. Σωτῆρος (Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος) εἰς τὸν δῆμον Κυμαίων, ἐν ἐνεργείᾳ.

49. Ταξιάρχου — Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, πλησίον τῶν Καλυβίων τῆς Καρύστου, τῆς Βυζαντινῆς περιόδου, ἧς σώζεται σήμερον μόνον τὸ καθολικόν.

50. Ταξιάρχου, εἰς Ἰστιαίαν (Ξηροχώριον), κατὰ τινα μὴ ἐξηκριβωμένην πληροφορίαν, μονὴ Βυζαντινῆ,

τῆς ὁποίας σήμερον σώζονται ἐλάχιστα μόνον μέρη τῶν ἑρείπιων αὐτῆς.

51. Ταξιάρχης, μετόχιον τῆς μονῆς τῶν Ἁλίων, εἰς τὸν δῆμον Αἰδηψίων.

52. Ἀγίας Τριάδος (Κριεζώτου), εἰς τὰ Ψαχνά, ἀνακεκρηυγμένη ἀρχαιολογικὸν μνημεῖον. Ἐρείπια Βυζαντινῆς μονῆς, κατ' ἐπιστημονικὸν συμπεράσμα.

53. Ἀγίας Τριάδος, εἰς τὰ Στύρα, ἐν τῷ δήμῳ Στύρων, διαλελυμένη.

54. Ἀγίων Φιλίππου καὶ Ἰακώβου, ἐπὶ Φραγκοκρατίας, παπικῆ.

55. Χαράδραν (εἰς κερσημον τόπον καὶ δύσβατον), πλησίον αἰγιαλοῦ), τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἵπεραγίας Θεοτόκου, ἐν ἧ ἐγκατεβίωσεν ὁ ὄσιος Νικόλαος ὁ Σικελιώτης.

56. Χιλιαδοῦς (Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου), εἰς τὸν δῆμον Διρφύων, διαλελυμένη.

57. Χωρία, φέροντα τὴν ὀνομασίαν Μετόχιον, εἰς τοὺς δήμους Διρφύων, Κηρέως καὶ Καρυστίων, μᾶλλον προσέρχονται ἐκ μοναστηριακῶν μετοχίων.

58. Δύο ἐνοριακὰ μονύδρια ἐν Καρύστῳ.

Τὸ πλεῖστον τῶν ὡς ἄνω μονῶν, ἂν μὴ ἄπασαι, προσήνεγκαν ἀσφαλῶς ὑψίστης σημασίας ἐθνικὴν προσφοράν κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν παιδείαν, ὁμοῦ μετὰ τῶν κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην σχολῶν τῆς Χαλκίδος, τῆς Κύμης καὶ τῶν Κονιστρίων². Ἀλλὰ ἐκεῖ πάλιν, ἔνθα αἱ μοναὶ τῆς Εὐβοίας διέπρεψαν, εἶναι ἡ ποικιλόμορφος αὐτῶν συμβολή, εἰς ἀγωνιστὰς καὶ εἰς χρηματικὰς προσφοράς, κατὰ τὴν σκληρὰν διὰ τὴν Εὐβοίαν περίοδον τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ὡς μαρτυρεῖται ἀπὸ τὰ περισωθέντα Ἀρχεῖα πολλῶν τῆς Εὐβοίας μονῶν, τὰ ἀποκείμενα εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ κράτους³.

★

Μεταξὺ τῶν μονῶν τῆς Εὐβοίας συμπεριλαμβανεται, ὡς εἶδομεν, καὶ ἡ ἱερὰ μονὴ τῆς Θεοτόκου, ἡ ὀνομαζομένη Ἐρία, ἢ Παναγία στὰ Ἐρία⁴, περὶ τῆς ὁποίας ἐνταῦθα ὁ λόγος, μὴ τελοῦσα ἐν ἐνεργείᾳ καὶ λειτουργίᾳ, ἀλλὰ διαλελυμένη ἤδη ἀπὸ τοῦ

2. Τρύφωνος Εὐαγγελίδου, «Ἡ παιδεία ἐπὶ Τουρκοκρατίας», τόμος Β', Ἀθήναι 1936, σελ. 97—98.

3. Πρβλ. Νικολάου Παπαδοπούλου, «Εὐβοεῖς κληρικὸι ἀγωνισταὶ» εἰς τὸ «Ἀρχεῖον Εὐβοικῶν Μελετῶν», τόμος Ζ', Ἀθήναι 1960, σελ. 25—39.— Χρυσόστομου Θέμελη, Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ, «Ὁ Εὐβοεὺς Νεόφυτος» εἰς τὸ «Ἀρχεῖον Εὐβοικῶν Μελετῶν», τόμος Ε', Ἀθήναι 1958, σελ. 113—127.

Σημειωτέον, ὅτι καὶ εἰς τὰς παρακειμένας τῇ Εὐβοίᾳ νήσους, τὰς καλουμένας Βορείους Σποράδας, ὑπῆρξαν πολλαὶ μοναὶ, σήμερον διαλελυμέναι, καὶ μετόχια, κατάλογος τῶν ὁποίων, μετὰ τῶν Ἀρχείων αὐτῶν, εὐρίσκονται εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους. Οὕτω, εἰς τὴν νῆσον Σκιάθον ἀναγράφονται 3 μοναὶ καὶ 3 μετόχια. Εἰς τὴν νῆσον Σκόπελον 10 μοναὶ, ἐξ ὧν 4 ἰδιωτικαὶ, καὶ 5 μετόχια. Εἰς τὴν νῆσον Ἀλόνησον 5 μοναὶ καὶ 1 μετόχιον, καὶ εἰς τὴν νῆσον Σκύρον 2 μοναὶ καὶ 1 μετόχιον.

4. Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία (Πυρσοῦ), τόμος 13ος, σελίς 460, ἐν τῇ λέξει «Καθενοί».

έτους 1834, ήτοι εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ. Ἡ μονὴ αὕτη εὐρίσκεται πλησίον τοῦ χωρίου Καθενοὶ εἰς τὸν δῆμον Ἀηλαντίων τῆς Ἐπαρχίας Χαλκίδος καὶ ἀνήκει ἐκκλησιαστικῶς εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Χαλκίδος. Ὁ ναὸς αὐτῆς, Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, κτίσμα τῆς 13ης ἑκατ., τὸ μόνον ἐκ τῆς μονῆς σωζόμενον κτίριον, ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τῶν λεγομένων Ἐννεαήμερων τῆς Παναγίας, ήτοι τῆς ἀποδόσεως τῆς εορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (23 Αὐγούστου), σήμερον δὲ τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἰπαπαντῆς τοῦ Σωτήρος. Ἡ τοποθεσία τῆς μονῆς, ἐκ τῆς ὁποίας ἀσφαλῶς προέρχεται τὸ ὄνομα αὐτῆς, εἶναι μία ὠραιότατη πλατανοβριθῆς ρεμματιά, ἐκ τοῦ ὕδατος δὲ τοῦ ποταμοῦ αὐτῆς ἀρδεύεται ἡ Χαλκίς, ὡς ἐπίσης καὶ ἐκ τῆς πηγῆς (ἀγιάσματος) ἡ ὁποία ἀναβλύζει ἀπὸ τὸ ὑπέδαφος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς μονῆς. Ὁ ναὸς αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ χωρίου Καθενοί, εἶναι δὲ πλήρης ἀξιολόγων τοιχογραφιῶν. Κελλία τῆς ἀρχικῆς μονῆς δὲν σώζονται, ὀνομαζόμενα ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1840 («έτοιμόροποι οἰκίσκου»), ἀλλὰ ἐν μόνον μεταγενεστέρως κατασκευασθέν.

Τὸ ὄνομα Ἐρία ἀπαντᾷ ὡς ἄκλιτον, ἀλλὰ καὶ εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν (τῶν Ἐριῶν), ὡς ἐπίσης καὶ εἰς γένος θηλυκόν (τῆς Ἐρίας), εἰς τὰ σωζόμενα ἔγγραφα, ἡ δὲ προέλευσις αὐτοῦ πιθανὸν καὶ σχετίζεται πρὸς τὴν ὀνομασίαν ἀρεός, ήτις εἶναι κοινὴ ὀνομασία τοῦ δένδρου δρύς ἡ ἀρία, τῶν λέξεων ἀρεός καὶ ἀρία γλωσσικῶς ἀλλοιωθεισῶν εἰς ἔρια. Πολλαχοῦ ἀλλωστε τῆς νήσου Εὐβοίας ἀπαντοῦν ὡς τοπωνύμια αἱ λέξεις: Οἱ ἀργεῖοι, ὁ ἀρεός, τὸ ἀργιό, ἡ ἀρίτσα, ἡ ἀριά, ὁ ἀργιός, ἡ ἄργια, ἡ ἀργιά, ὁ ἀρεός (κοινότης Πάλιουρα), ἡ ἀρέα, οἱ ἀρεαί, οἱ ἀρεοί, δηλωτικαὶ δασῶν, ἀγροτικῶν περιοχῶν κ.τ.λ.⁵, προερχόμενοι ἀσφαλῶς ἐκ τῆς ὑπάρξεως δένδρων δρυός τῆς ἀρίας, ὡς ὀνομάζεται εἰς τὴν Βοτανικὴν τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ δένδρου. Ὡς δὲ εἶναι γνωστὸν, ὄχι μόνον περιοχαὶ τοπικαὶ ἔχουν τὴν ὀνομασίαν αὐτῶν ἐκ δένδρων ἢ φυτῶν, ἀλλὰ καὶ χωρία καὶ συνοικισμοί, καὶ μοναί, ὡς λ.χ. αἱ ἐν αὐτῇ τῇ Εὐβοίᾳ μοναὶ τῶν Καρυῶν καὶ τῶν Λευκῶν, ὡς καὶ ἡ μονὴ Κούτσουρον. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως ἡ λέξις Ἐρία νὰ σχετίζεται πρὸς τὰ ἔρια προβάτων καὶ αἰγῶν, ἡ καὶ νὰ μὴ εἶναι δυνατὴ ἡ ἐξακρίβωσις τῆς προελεύσεως αὐτῆς, ἡ νὰ δίδεται ἐρμηνεία αὐτῆς ἀπέχουσα τῆς ἀρχικῆς αὐτῆς προελεύσεως, ἡ νὰ ἀνάγεται εἰς τὴν μυθολογικὴν Ἐρίβοιαν, κατὰ μίαν μεγάλην τῆς λέξεως παραμόρφωσιν.

Ἡ ἱστορία τῆς μονῆς Ἐρία δὲν εἶναι γνωστὴ. Εἶναι ὅμως γνωστὸν τὸ τέλος τοῦ βίου αὐτῆς. Ἀσφαλῶς δὲ πρέπει νὰ διεδραμάτισε τίμιον καὶ ἱερὸν πρόσωπον, ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ μοναχικοῦ βίου ἐν Εὐβοίᾳ. Ἡ μονὴ αὕτη, ὡς ἀτυχῶς καὶ ἄλλαι τῆς νήσου ταύτης καὶ τῆς Ἑλλάδος γενικώτερον μοναί, ἐδέχθη

τὸ τελειωτικὸν κατὰ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς κτύπημα ἐν ἔτει 1834, ὅτε ἤρξατο ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος τῆς 25 Σεπτεμβρίου 1833 («περὶ φορολογίας καὶ μισθώσεως τῶν μοναστηριακῶν», δυνάμει τοῦ ὁποίου τὰ μοναστήρια τὰ ἔχοντα 6 μόνον μοναχούς ἐκηρύσσοντο διαλυτέα, ἂν καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος εἶχεν ὑποδείξει τὴν διάλυσιν τῶν μοναστηρίων τῶν ἐχόντων μόνον 3 μοναχούς, καὶ τοῦτο βεβαίως ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας. Οἱ μοναχοὶ τῶν διαλυομένων μονῶν μετετίθεντο εἰς διατηρούμενα μοναστήρια, τὰ δὲ ἔσοδα τῶν κτημάτων τῶν διαλυομένων μονῶν περιήρχοντο «εἰς τὸν λογαριασμὸν τοῦ δημοσίου καὶ πρὸς τὴν σκοπούμενην βελτίωσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Παιδείας»⁶.

Διαλυθεῖσα, κατὰ τὸν βίαιον ὡς ἄνω τρόπον, ἡ μονὴ Ἐρία δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ἀνασυσταθῇ μεταγενεστέρως, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ κτηματικὴ περιουσία αὐτῆς σὺν τῷ χρόνῳ παρημελήθη καὶ, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἀπεξενώθη τελικῶς ταύτης ἡ μονὴ. Αἱ τελευταῖαι ὅμως σελίδες τῆς ἱστορίας τῆς μονῆς περιεσώθησαν εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπικὴν Συλλογὴν τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους, μεριμνήσαντος ἐν τοσοῦτω νὰ διαφυλαχθῶν αἱ σπαρτακτικαὶ τῶν διαλυθεισῶν μονῶν φωναί!

Ὁ φάκελλος τῆς μονῆς Ἐρία, «Ἐννεαήμερα τῆς Θεοτόκου ἢ Ἐρία», ὡς χαρακτηρισθῆται εἰς τὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, φέρει ἀριθμὸν 530 καὶ περιλαμβάνει 6 ἐν συνόλῳ ἔγγραφα τῶν ἐτῶν 1834—1843.

Τὸ πρῶτον ἔγγραφο, μὲ χρονολογίαν 30 Ὀκτωβρίου 1834 ἐκ Χαλκίδος, ἀπευθύνεται «Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Β. Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας». Ἐχει δὲ ὡς ἐξῆς:

Ἀριθ. 3939.

Ἐν Χαλκίδι τὴν 30 Ὀκτωβρίου 1834

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Β. Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας.

Περὶ τῆς παραδόσεως τῆς ἱερᾶς τοῦ ναοῦ τοῦ Μοναστηρίου Ἐρία ἀποσκευῆς εἰς τὸ Ἐπισκοπεῖον Εὐβοίας.

Ἀηξιάσης κατὰ τὴν 26 τοῦ παύσαντος τῆς προεδρίας τῆς ἐνοικιάσεως τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Χαλκίδος διαλελυμένων Μοναστηρίων εἰς προοικουμένης Μοναχούς, ἐγινεν ἐναγχος ἐναρξίς τῆς παραλαβῆς τῆς ἱερᾶς τῶν εἰς ἕκαστον τῶν ναῶν αὐτῶν ἀποσκευῆς διὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 3138 ἐγκυκλίου τῆς Β. ταύτης Γραμματείας διαταττομένων.

Ἐγκλεισόμενον καταλόγου τῶν συγκροτούντων

5. Ἀρχιμ. Στεφάνου Γιαννοπούλου, «Συλλογὴ τῶν Ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου», Ἀθῆναι 1901, σελ. 640 κ.έ.—Ἀρχιμ. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, «Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», τόμος Α', Ἀθῆναι 1920, σελ. 133 κ.έ. ἔνθα διεκτραγωδοῦνται τὰ τῆς ἀσεβοῦς διαλύσεως τῶν μονῶν τῆς Ἑλλάδος.

5. Δημήτρη Δεμερτζή, «Συλλογὴ τοπωνυμίων τῆς νήσου Εὐβοίας» εἰς τὸ Ἀρχεῖον Εὐβοϊκῶν Μελετῶν, τόμος ΙΑ', Ἀθῆναι 1964, σελ. 174—251, σποραδικῶς.

τὴν τοῦ εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπαγομένου Μοναστηρίου "Ερῖα ἱερὰν ἀποσκευὴν παραληφθεῖσαν ἤδη, ἀναγγέλλεται εἰς τὴν Β. ταύτην Γραμματεῖαν, ὅτι ταῦτα διευθύνθησαν εἰς τὸ ἐνταῦθα Ἐπισκοπεῖον, προσκληθέντα μὲν δύο ἀργυρᾶ κιβώτια καὶ τὸν τίμιον Σταυρὸν νὰ παρακαταθέσῃ εἰς τὸ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Χαλκίδος διατηρούμενον Μοναστήριον τοῦ "Ηλῖα καταγράφον αὐτὰ εἰς τὸν Κώδικα τοῦ Μοναστηρίου κλπ. ὡς ἡ διαταγή, τὰ δὲ ἄλλα, παρεκτὸς τῶν δύο κωνδηλῶν καὶ τοῦ πολυελαίου ἐκ λελευκωμένου σιδήρου, τὰ ὅποια ἔμειναν εἰς τὸν ναόν, ὡς εἰδοποιήθη τὸ Ἐπισκοπεῖον, νὰ ἐξασφαλίσῃ τοῦτο διὰ νὰ δίδονται ἀκολούθως μὲ τὴν τεθείσαν τιμὴν εἰς τὰς ἐνοικιακὰς ἐκκλησίας κατὰ ζήτησιν ἔγγραφον κ.τ.λ.

Διευθύνθησαν ὡσαύτως εἰς τὸ Ἐπισκοπεῖον, καὶ αἱ κλεῖς τοῦ Μοναστηρίου διὰ νὰ γίνεταί ἡ ἀπαιτούμενη περὶ τῆς ἐν τῷ ναῷ ἱεροουργίας φροντίς κ.τ.λ. ὡς τὸ 4 ἄρθρον τῆς ὑπ' ἀρ. 1450 ἐγκυκλίου τῆς Β. Γραμματείας, μέχρις οὗ διαταχθῶσιν ἄλλως τὰ κατὰ τὸ Μοναστήριον τοῦτο.

Ἐν τοσούτῳ ἐπειδὴ γίνονται αἰτήσεις ἀπὸ τὰς κοινότητος διὰ τὴν παραχώρησιν τῶν ἐν τοῖς διαλυμένοις Μοναστηρίοις ἱερῶν εἰκόνων, ὡς ἐπὶ παραδείγματι, οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Πάλιουρα, εἰκοσι λεπτὰ ἀπέχοντος τῆς Μονῆς "Ερῖα, ζητοῦν τὰς ἐν τῷ ναῷ εἰκόνας, καὶ ἐπειδὴ ὄχι μόνον δὲν ἐσαφηρίσθη τοῦτο ἀπὸ τὴν Β. Γραμματεῖαν, τὸ ἂν πρότερον ἂν ἀφαιρῶνται αἱ εἰκόνες τῶν ναῶν, πρὶν οὗτοι διὰ παλαιότητα ἐδαφισθῶσιν, ἀλλὰ μάλιστα εἰς τὸ τέταρτον ἄρθρον τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 3138 ἀναφέρεται ρητῶς, ὅτι νὰ ὑποχρεῶνται ἔγγραφως οἱ ἐνοικιασταὶ νὰ φροντίζον περὶ τῆς ἐν τῷ ναῷ ὑπηρεσίας, παρακαλεῖται ἡ Β. Γραμματεῖα νὰ ἐξηγήσῃ ἂν πρότερον ἂν ἀποδέχονται τοιαῦτα αἰτήσεις μὴ συμβιβασόμενα μὲ τὴν διατήρησιν τοῦ ναοῦ, καὶ τοῦτο ὄχι μόνον διὰ νὰ δοθῇ ἡ κατάλληλος ἀπάντησις εἰς τοὺς κατοίκους τῶν Παλιούρων, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ χρησιμεύσῃ, ὡς γενικὸν μέτρον εἰς τὰ τοιαῦτα.

Ἐπιειθέστατος

Ὁ Νομάρχης Εὐβοίας κ.τ.λ.

Γ. Ψύλλας.

Ὁ Γραμματεὺς
Α. Θ.

Ἴδου δὲ καὶ ἡ «ἀποσκευὴ» τῆς μονῆς, ἡ ἀποσταλεῖσα εἰς τὸ Ἐπισκοπεῖον Χαλκίδος, ἀποτελοῦσα τὸ δεύτερον ἔγγραφον:

2 Κιβώτια ἀργυρᾶ, διευθύνθησαν εἰς τὴν μονὴν "Ηλία. 1 Σταυρὸς ἀργυροῦς, διευθύνθη εἰς τὴν μονὴν "Ηλία. 2 Στέφανα ἀργυρᾶ 42 δράμια. 1 Κωνδῆλα ἀργυρᾶ 95 δράμια. 1 Εὐαγγέλιον 6 δραχμαί. 1 Ὀκτώηχος ἀργυρᾶ 1 δραχμὴ. 1 Ψαλτήριον ἀργυροῦν 1 δραχμὴ, κακῆς καταστάσεως. 1 Δισκοπότηρον ἐκ

7. Μοναχοῦ Κοσμά Ζαρίκου, ἠγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, «Ἡ ἐν Βορείῳ Εὐβοίᾳ Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Γεώργιος «Ἡλία», Ἐπεξεργασία Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (νῦν Ἐπισκόπου Θυμακοῦ), Ἀθήναι 1953.

κασσιτέρον. 2 Μηναιᾶ 5 δραχμαί. 2 Κωνδῆλες ἐκ λευκοῦ σιδήρου. Εἰς πολυέλαιος ὁμοίως, 5 δραχμαί. "Εμειναν [τὰ δύο τελευταῖα] ἐντὸς τοῦ ναοῦ καὶ εἰδοποιήθη ὁ Ἐπίσκοπος.

Τὸ τρίτον ἔγγραφον ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Πρὸς τὴν Β. Διοίκησιν Εὐβοίας.

Τὸ ἐπὶ τῆς Εὐβοίας διαλελυμένον Μοναστήριον ὀνομαζόμενον τῆς "Ερῖας εὐρίσκεται, ὡς πληροφροῦμαι, εἰσέτι ἀνοικίαστον. Ἐπιθυμῶν δὲ ὁ ὑποφαινόμενος νὰ ἐνοικιάσω αὐτὸ δι' 25 ἔτη, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ καθυποβάλω τὴν αἰτήσιν μου ταύτην διὰ τῆς παρουσίας μου, ἢ ὅποια ἐὰν ἐγκριθῇ παρακαλεῖται ἡ Β. Διοίκησις νὰ ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα.

Ὁ ὑποφαινόμενος δὲ προσφέρω ἐν τοσούτῳ ἀνά δρχ. 250 κατ' ἔτος, ὑποσχόμενος πρὸς δὲ νὰ ἐπισκευάσω καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ ἐτοιμορρόπους καὶ σαθροὺς οἰκίσκους δι' ἐξόδον μου καὶ νὰ διατηρήσω αὐτοὺς μέχρι τέλους καλοῦς.

Ἐποσημιούμενος μὲ τὸ προσήκον σέβας.

Ἐν Χαλκίδι τὴν 26 Ἀπριλίου 1840

Ὁ Ἐπιειθέστατος Δημότης
Π. Εὐαγόρας.

Τὸ τέταρτον ἔγγραφον ἔχει ὡς ἔπεται:

Ἀρ. 2053.

Τὴν 16 Μαΐου 1840 ἐν Χαλκίδι

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κ.τ.λ.
Β. Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας.

Περὶ τῆς εἰκοσιπενταετοῦς ἐνοικιάσεως τῶν κτημάτων τῆς διαλελυμένης Μονῆς "Ερῖα.

Ὁ Κύριος Π. Εὐαγόρας κάτοικος Χαλκίδος ἐξητήσατο δι' ἀναφορᾶς του τὴν εἰκοσιπενταετὴ ἐνοικίασιν τῶν κτημάτων τῆς κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Χαλκίδος διαλελυμένης Μονῆς "Ερῖα προσφέρον 250 δρχ. κατ' ἔτος ἐνοίκιον καὶ ὑποσχόμενος νὰ ἐπισκευάσῃ ὅλους τοὺς ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ ἐτοιμορρόπους οἰκίσκους δι' ἰδίων ἐξόδων του.

Τὴν αἰτήσιν ὅθεν τοῦ ἀναφερομένου καθυποβάλλον ὑπὲρ ὅσων τῆς Β. Γραμματείας παρακαλῶ νὰ διαταχθῇ, ὄχι μόνον ἡ ἐνοικίασις τῶν κτημάτων τῆς ἀναφερομένης Μονῆς, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Χαλκίδος διαλελυμένων Μονῶν, καθότι ἀπὸ ἡμέραν εἰς ἡμέραν τὰ κτήματα ταῦτα φθείρονται καὶ τὸ Ἐκκλ. Ταμεῖον ζημιοῦται σημαντικὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν καλλιέργειαν τῶν γαιῶν, ἐλαιοδένδρων κλπ. καθ' ἃ παρατηροῦμεν ἀπὸ τὴν κατ' ἔτος ἐνοικίασιν αὐτῶν, καὶ ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ κτήματά των, οἷον οἰκία κ.λ.π.

Ἐπιειθέστατος

Ὁ Διοικητὴς Εὐβοίας
Π.Α. Ἀναγνωστόπουλος.

Η Γ' ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΕΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

ΣΤ.

6. Λήξις τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως καὶ γενικαί τινες κρίσεις περὶ αὐτῆς.

Κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίαν τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως τῆς 14 Νοεμβρίου ἀνεγνώσθη καὶ ἐνεκρίθη ὑπ' αὐτῆς τὸ συνταχθὲν ὑπὸ τῆς οἰκείας συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ θεωρηθὲν ὑπὸ τῶν προέδρων τῶν Ἀντιπροσωπειῶν μήνυμα τῆς Διασκέψεως πρὸς τὰς Ὀρθοδόξους καὶ τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας καὶ τὸν χριστιανικὸν κόσμον γενικώτερον, προστεθέντος ἅμα ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας τοῦ ἐν τέλει χαιρετισμοῦ πρὸς τὰς ἀρχαίας Ἀντιχαλκηδονεῖους Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς, προτάσει μὲν τοῦ προέδρου, ὑποστηρίξει δὲ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ρωσικῆς ἀντιπροσωπείας καὶ τέλος ὁμοφώνῳ ἐγκρίσει πασῶν τῶν Ἀντιπρο-

σωπειῶν. Τὸ κείμενον τοῦ μηνύματος τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως, τὸ ὁποῖον ἀνεγνώσθη τὴν ἐπομένην κατὰ τὴν θεῖαν Λειτουργίαν ὑπὸ τοῦ γραμματέως αὐτῆς μητροπολίτου Μύρων Χρυσοστόμου, ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἐπὶ τὸ τέλος ἤκοντες τοῦ ἱεροῦ ἔργου, ὃ ἐπιστεύθη ἡμῖν ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία, τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου εὐλογοῦμεν, καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἡμῶν προσάγομεν πρὸς τὸν καταξιώσαντα ἡμᾶς ἐν Τριάδι Θεόν, ἵνα ὀδεύσωμεν καὶ αὐθις τὴν ὁδὸν τῆς διακονίας τοῦ θελήματος Αὐτοῦ καὶ ὑπηρετήσωμεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀδελφότητος, τῆς ἀγάπης, τῆς ἐνότητος καὶ τῆς εἰρήνης πρὸς πάντας.

Τὸν λόγον νῦν, ἐνώπιον Θεοῦ, τοῖς πᾶσιν ἀποδίδοντες, μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἐν ταπεινότητι ψυχῆς, ἀνομολογοῦμεν: «Ἡ καύχησις ἡμῶν αὕτη

Τὸ πέμπτον ἔγγραφο, ἀπαντητικὸν εἰς τὸ προηγούμενον:

Ἐν Ἀθήναις τὴν 28 Μαΐου 1840

Πρὸς τὸν Διοικητὴν Εὐβοίας.

Ἐπὶ τοῦ ἀρ. 2053 Περὶ τῶν κτημάτων τῆς Μονῆς Ἐρια.

Ἐπὶ τῇ ἀπὸ 16 τοῦ τρέχοντος ἀναφορᾶς σας, ἐπειδὴ πρὶν ἢ περαιωθῶσι καὶ ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν Γραμματεῖαν αἱ διαγραφαὶ καὶ ἐκτιμήσεις τῶν Μοναστηριακῶν κτημάτων, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δοθῇ ἄδεια πρὸς πολυετῆ αὐτῶν ἐνοικίασιν, διὰ τοῦτο σὰς προσκαλοῦμεν νὰ φροντίσητε νὰ μὴ ἀναβληθῇ, περαιτέρω, ἡ τῶν κτημάτων τῶν κατὰ τὴν Χαλκίδα διαλελυμένων Μοναστηρίων τακτικὴ διαγραφή καὶ ἐκτίμησις, καὶ νὰ μᾶς ἀποστεύλητε ὅσον τάχιον τοὺς πίνακας διὰ νὰ διατάξωμεν τὰ δέοντα καὶ περὶ τῶν κτημάτων τῆς Μονῆς Ἐρια, περὶ ὧν γίνεται λόγος εἰς τὴν εἰρημένην ἀναφορὰν σας καὶ περὶ τῶν κτημάτων τῶν λοιπῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ Μοναστηρίων.

A.Z. M(ἀμουκας)

Ὁ Γραμματεὺς
N.Γ.Θ.

Τὸ τελευταῖον ἕκτον ἔγγραφο:

Ἀριθ. 4731/66.

Ἐκ Χαλκίδος τὴν 11 Ἰανουαρίου 1843

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν γλπ.
B. Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας.

Περὶ τινῶν ἐλαιοδένδρων τῆς Μονῆς Ἐριῶν ἀντιπαιουμένων ἀπὸ τῶν Ὀθωμανῶν Χασάμπεη.

Ὁ ἐνοικιαστὴς τῆς ἐπικρατίας, τοῦ ἤδη λήξαντος

ἔτους, τῶν Μοναστηριακῶν ἐλαιοδένδρων ἀνηρέχθη εἰς τὴν Διοίκησιν παριστάνων ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Ἀπόκρημος τοῦ Δήμου Χαλκιδέων, ἦδη, οἰκειοποιούμενοι εἰκοσιτέσσαρα ἐλαιόδενδρα τῆς Μονῆς Ἐριῶν, κείμενα εἰς τὴν θέσιν Ἀπαλα, ἐσύλλεξαν καὶ τὴν ἐπικρασίαν αὐτῶν διὰ τὸν λόγον ὅτι τὰ ἔχουσιν ἀγορασμένα ἀπὸ τῶν Ὀθωμανῶν Χασάμπεη Ἀχμέτ Πασαζαδὲν ἐνταῦθα ἐσέτι διαμένοντα. Κατὰ συνέπειαν τῆς ἀναφορᾶς ταύτης τοῦ ἐνοικιαστοῦ, ἡ Διοίκησις ἐξήτησεν πληροφορίας περὶ τούτου, ἀπὸ τὴν Δημοσίαν ἀρχὴν, ὃ δὲ Δήμαρχος, ἀπαντήσας, ἐξέθεσεν ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ διαληφθέντος χωρίου τοῦ Δήμου του, οἰκειοποιούνται τὰ προκείμενα ἐλαιόδενδρα, ὡς ἀγοράσαντες λέγων αὐτὰ ἀπὸ τῶν Ὀθωμανῶν τὸν ἀνωτέρω διὰ νομίμου τακτικοῦ πωλητηρίου δυνάμει ἀποφάσεως τῆς Μικτῆς ἐπιτροπῆς, ἐρευνήσας τὸ κτηματολόγιον τῶν Μοναστηριακῶν ἐυρίσκω σημειωμένον ὅτι ὀκτὼ ἐλαιόδενδρα ὑπάρχουσι τῆς αὐτῆς Μονῆς εἰς τὴν θέσιν Ἀπαλι ἐντὸς τοῦ χωραφίου τοῦ Παναγῆ Μαστάση. Ὅθεν ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ, προσεκάλεσα κατ' ἐπανάληψιν τὸν Δήμαρχον, νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς ἀναφερομένους κατοίκους ὅτι κακῶς οἰκειοποιῶνται Μοναστηριακὰ ἐλαιόδενδρα. Ἐθεώρησα ἐν τούτοις χρέος μου νὰ γνωρίσω τὴν περίπτωσιν ταύτην εἰς τὴν B. Γραμματεῖαν διὰ νὰ διατάξῃ τὰ δέοντα, ἀφοῦ εὐαρεστηθῇ νὰ βεβαιωθῇ, ἐκ τῶν ἀποσταλέντων αὐτῇ πινάκων καταγραφῆς τῶν Μοναστηριακῶν γενικῶς, ἂν καὶ εἰς αὐτοὺς ὑπάρχουσι καταγεγραμμένα τοιαῦτα δένδρα κατὰ τὴν θέσιν Ἀπαλι ὡς ἐκκλησία τῆς Μονῆς Ἐρια.

Ἐπιειθέστατος

Ὁ Διοικητὴς Εὐβοίας
Ἀλεξόπουλος.

† Ὁ Θαυμακοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ἐστὶ, τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἀπλότῃ καὶ εὐκρινεῖα Θεοῦ, οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ, ἀλλ' ἐν χάριτι Θεοῦ ἀνεστράφημεν»¹, τὴν καταλλαγὴν καὶ τὴν εἰρήνην διώκοντες πρὸς ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ ἐν τῷ κόσμῳ παντί.

Διὰ τρίτην ἤδη φοράν, προσκλήσει μὲν τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Ἀθηναγόρου, συναίνεσει δὲ τῶν Ἀγιοτάτων Προκαθημένων τῶν ἡμετέρων κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἀγίων Ἐκκλησιῶν, συνελθόντες εἰς τὴν Παυλικὴν ταύτην νῆσον Ρόδον, ἐν ἐκπροσωπήσει τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐτάξαμεν ὡς σκοπὸν τῆς Συνάξεως ἡμῶν, ἃ αἱ κατὰ τόπους ἡμῶν Ἀγία Ἐκκλησία καλῶς διετάξαντο.

Ἡ ἁγία ἡμῶν Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἐν οἷς βούλεται καὶ πράττει, ἀποδεικνυομένη «σοφὴ εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν»², διακηρύττει εὐθαρσῶς τῷ κόσμῳ ἔτι ἅπασι, ὅτι ἐπιθυμεῖ πάντοτε τὰς μεθ' ὅλων τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν ἀγαθὰς σχέσεις, ἐπ' οἰκοδομῇ τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν ἐν τῇ Μιᾷ, Ἀγίᾳ, Καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸ ρῆμα Αὐτοῦ, «ἵνα πάντες ἐν ὧσιν»³.

Ἡ ἱερά αὕτη ἐπιθυμία, οὐσιώδης γνώρισμα αὐτῆς, ὡς ζῶντος Σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ δυναμικὸν στοιχεῖον ἐν αὐτῇ, μορφοῦν ἀείποτε τὴν φοράν ἐπὶ τὰ συγκεκριμένα ἔργα, ἐκδηλωθεῖσα μὲν πάντοτε καὶ ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ὡς ἄλυστι γεγονότων ἀναντιρρήτως εἰρημιστικῶν καὶ ἐποικοδομητικῶν τῆς ἐπαναγραφῆς τοῦ Χιτῶνος τοῦ Κυρίου, μετουσιωθεῖσα δὲ ἐπ' ἐσχάτων εἰς ἀποφάσεις πανορθόδοξους, ἐν σχήματι γενικωτέρας μὲν καλλιεργείας ἀδελφικῶν σχέσεων πρὸς πάσας τὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ Ὁμολογίας, διαλόγου δὲ καὶ θεολογικῶν συζητήσεων πρὸς τρεῖς κυρίως κατευθύνσεις, πρὸς τὴν σεβασμίαν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ πρὸς τὰς σεβασμίας Ἐκκλησίας Ἀγγλικανικὴν καὶ Παλαιοκαθολικὴν, ἐτέθη ἐνώπιον τῶν ἁγίων ἡμῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν καὶ ἡμῶν αὐτῶν, ὡς ἐκπροσώπων αὐτῶν, ὑπὸ τὴν πλέον συγκεκριμένην αὐτῆς ἔψιν. Οὕτω δὲ ἡ παροῦσα ἡμῶν Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις, ἐν τῷ θέματι τοῦ μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας διαλόγου ἐπὶ ἰσοσῆτοις, ἤχθη εἰς τὴν ἀκόλουθον ἀπόφασιν:

«Ἡ Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις ἐπαναλαμβάνει τὴν ἤδη ἐκπερασμένην περὶ τοῦ θέματος τούτου τοῦ διαλόγου ἐπιθυμίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, μελετήσασα δὲ τὰ ἐπὶ μέρους τούτου, διεπίστωσεν, ὅτι πρὸς καρποφόρον ἐναρξίν ἐνὸς πραγματικοῦ θεολογικοῦ διαλόγου παρίσταται ἡ ἀνάγκη τῆς δεούσης προπαρασκευῆς καὶ τῆς δημιουργίας τῶν καταλλήλων συνθηκῶν. Τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅτι ἐκάστη τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν δὲν εἶναι ἐλευθέρω, ἵνα ἐξακολουθῇ, ἐξ ἑαυτῆς καὶ οὐχὶ ἐξ ὀνόματος συνόλης τῆς Ὁρθοδοξίας, καλλιεργοῦσα ἀδελφικὰς σχέσεις μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐν τῇ

πεποιθήσει ὅτι τοιοῦτοτρόπως δύνανται ὅπως ἐξουδετερωθῶσι βαθμιαίως αἱ νῦν ὑφιστάμεναι δυσχέρειαι. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ καὶ πρὸς καλλιτέραν ἐξυπηρέτησιν τῆς ἱερᾶς ταύτης ὑποθέσεως, ἡ Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις ὑποβάλλει ταῖς κατὰ τόπους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας ἡμῶν τὴν εὐχὴν, ὅπως μελετήσῃσι τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ θέματος τοῦ διαλόγου τούτου ἀπὸ ὀρθοδόξου πλευρᾶς, ἀνταλλάσσῃσι δὲ μεταξὺ αὐτῶν τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν αὐτῶν καὶ πᾶσαν ἄλλην σχετικὴν πληροφορίαν».

Ὡς πρὸς δὲ τὰς θεολογικὰς συζητήσεις τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς ἀφ' ἐνὸς καὶ τῆς Παλαιοκαθολικῆς ἀφ' ἑτέρου, κατ' ἀκολουθίαν πρὸς τὰς πολυετεῖς προγενεστέρως, ἐπαφὰς καὶ ἐργασίας τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν μετὰ τῶν δύο τούτων Ἐκκλησιῶν, ἡ Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ἀμέσου συστάσεως δύο εἰδικῶν Διορθοδόξων Θεολογικῶν Ἐπιτροπῶν, πρὸς συνέχισιν τῶν ἐκατέρωθεν θεολογικῶν συζητήσεων.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἡ Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις μετὰ τῆς αὐτῆς ἀγάπης καὶ τιμῆς στρέφει τὴν σκέψιν αὐτῆς καὶ πρὸς τὰς σεβασμίας ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς, πρὸς ἃς καὶ ἀπευθύνει ἐνθερμον ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν, ἐκφράζουσα τὴν εὐχὴν καὶ ἐλπίδα τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅτι ὁ εἰς καὶ αὐτὸς Κύριος εὐλόγησῃ πᾶσαν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῶν ἀδελφικῶν ἡμῶν σχέσεων.

Ταῦτα ἐξαγγέλλουσα ἡ Πανορθόδοξος ἡμῶν Διάσκεψις πέποιθεν, ὅτι ἡλεήθη ἀπὸ Θεοῦ ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῆς. Τῇ προσευχῇ τῆς Ἐκκλησίας ἐστηριγμένη καὶ τῇ προσδοκίᾳ τῶν κατὰ τόπους ποιμνίων ἀνταποκριθῆναι βουλομένη, ἐν κατανοήσει καὶ ἀγάπῃ, ἐν ἐνότητι πνεύματος καὶ καρδιῶν, ἐπορεύθη τὴν ὁδὸν τῆς καταλλαγῆς, τῆς φιλότητος καὶ τῆς ἀδελφοσύνης, ἐν εὐκρινεῖ πρὸς πάντας διαθέσει, ἀφορῶσα εἰς τὴν τελικὴν τῶν πάντων ἐνότητα, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, Ὡ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας Ἀμήν»⁴.

Διὰ τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ ἀνωτέρω μηνύματος καὶ τῆς ὑπὸ τῶν προέδρων τῶν Ἀντιπροσωπειῶν μονογραφῆς τῶν Πρακτικῶν ἐπερατώθησαν αἱ ἐργασίαι τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ὁ δὲ πρόεδρος

4. Δυστυχῶς τὸ ἀνωτέρω κείμενον τοῦ μηνύματος δὲν εἶχε προηγουμένως διανεμηθῆ εἰς τοὺς συνέδρους, οὐδὲ συνεζητήθη καὶ συνεπληρώθη ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας πρὸ τῆς ἐπιψηφίσεώς του, ὡς ἀναντιρρήτως ἐπεβάλλετο. Τὸ αὐτὸ δὲ ἐγένετο, ὡς διεπιστώσαμεν καὶ ἀνωτέρω, καὶ δι' ἄλλα κείμενα τῆς Διασκέψεως, τὰ ὅποια διὰ τοῦτο δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν, ὅτι ἴστανται εἰς τὸ ὕψος τῆς συγχρόνου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ Θεολογίας. Οὐδὲ μεταβάλλει τὴν πραγματικότητα ταύτην ἡ ἐπιτροχάδην ἀνάγνωσις τινῶν ἐξ αὐτῶν καὶ ἡ ἐκ πρώτης ἀκροάσεως βελτίωσις λέξεων τινῶν ἢ καὶ φράσεων ἐνώπιον τοῦ πολυγλώσσου ἀκροατηρίου. Ἡ ἀρτία ὅμως ὀργάνωσις τῆς Διασκέψεως θὰ ἐπέβαλλεν ἀναντιρρήτως τὴν υποχρέωσιν προσεκτικωτέρας καὶ ἀντιπροσωπευτικωτέρας συντάξεως τῶν σχεδίων τῶν κειμένων, μετὰ τῆς ἐγκαίρου διανομῆς αὐτῶν εἰς τοὺς συνέδρους, εἴτα δὲ τῆς ἐλευθέρως συζητήσεως καὶ βελτιώσεως καὶ συμπληρώσεως αὐτῶν ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας, καὶ ἐν τέλει τῆς ἐπιψηφίσεως τῶν οὕτως ἀναμορφωμένων ἀποφάσεων τῆς Διασκέψεως.

1. Β' Κορ. 1, 12.
2. Ρωμ. 16, 19.
3. Ἰωάν. 17, 21.

αὐτῆς μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων Μελίτων ἀνέπεμψε «δόξαν τῇ ἀγία καὶ ὁμοουσίῳ καὶ ζωοποιῷ καὶ ἀδιαιρέτῳ Τριάδι, πηγῇ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς σοφίας, διὰ τοῦ φωτός τῆς Ὁποίας ὠδηγήθη ἡ Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις. Δι' αὐτῆς μία νέα σελὶς τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας ἐγράφη. Ἐκ τῆς Διασκέψεως ταύτης ἐξερχόμεθα ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐνισχυμένοι ἐν τῇ πίστει ἡμῶν, ὅτι ὁ Κύριος ὄντως ἐφορεῖ ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας Του, ἀφ' ἑτέρου δὲ μὲ ἐνισχυμένην τὴν ἐνότητα καὶ ἀδελφότητα πασῶν τῶν ἁγίων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀποφασισμένοι ὅπως προσφέρωμεν τὴν ἐνότητα ταύτην καὶ πρὸς τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας καὶ ἐργασθῶμεν ἐν ἀγάπῃ ὑπὲρ τῆς καθόλου χριστιανικῆς ἐνότητος, ἵνα οὕτω πραγματοποιηθῇ τὸ ἅγιον θέλημα τοῦ Κυρίου περὶ τῆς ἐνότητος πάντων. Ἄς ἐπανέλθωμεν λοιπὸν εἰς τὰ ἴδια, φέροντες εἰς τὰς κατὰ τόπους ἁγίας Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας τὴν ὑφ' ἡμῶν βιωθεῖσαν ἐνταῦθα πραγματικότητα τῆς Ὁρθοδόξου ἐνότητος, ὡς καὶ τὴν διάθεσιν νὰ ὑπηρετήσωμεν τὴν ἐνότητα πάντων τῶν χριστιανῶν καὶ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου. Ἄς γίνωμεν κήρυκες τῆς ἀγάπης, τῆς ἐνότητος καὶ τῆς ἀδελφότητος τῶν χριστιανῶν καὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων. Πρὸς τοὺς ἁγίους τούτους σκοποὺς ἄς καλέσωμεν καὶ τὰ ποιμνία ἡμῶν, ὅπως στρέψωσι τὴν ἑαυτῶν προσοχὴν καὶ καταστήσωσιν αὐτοὺς ἀντικείμενον τῶν προσευχῶν των, ἀναστρεφόμενα ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους χριστιανούς καὶ τὰς ἑτεροδόξους Ἐκκλησίας καὶ Ὁμολογίας ἐν τῇ καθημερινῇ ζωῇ αὐτῶν, ὥστε τὸ ἰδεώδες τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος ἀπὸ τοῦ ἐπιπέδου τῶν Διασκέψεων νὰ καταβῇ εἰς τὰς ρίζας καὶ νὰ καταστῇ γενικὸν κτῆμα τῶν πληρωμάτων πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν... Ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς παρουσίας Διασκέψεως προσυχηθήμεν, ὅπως ὁ Κύριος εἰσέλθῃ καὶ μείνῃ μεθ' ἡμῶν. Περιαινοῦμεν νῦν τὰς ἐργασίας αὐτῆς μὲ τὴν προσευχὴν, ὅπως ἐξερχομένους ἡμᾶς συνοδεύσῃ ὁ Κύριος καὶ μείνῃ μεθ' ἡμῶν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν. Αὐτὸς εὐλογησὲ τὸ ἔργον τῆς Γ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως. Κηρύσσομεν, ἐξ ὀνόματος τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου Α', τὴν λήξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Γ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως».

Ἐπικολούθησεν ἱερὰ τελετὴ ἐν τῷ ἀνοίξαντι ἤδη τὰς πύλας τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ ἀνεπέμφθη ὑπὸ τοῦ σεβασμιωτάτου προέδρου εὐχαριστήριος πρὸς τὸν Θεὸν προσευχή, μεθ' ἣν πάντες οἱ σύεδροι ἀπήγγειλαν ὁμοῦ τὸ ἱερὸν Σύμβολον τῆς Πίσσεως ἑλληνιστί, ἀραβιστί καὶ ρωσιστί καὶ συνέψαλαν τὸ «Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν» μετὰ τοῦ κατακλύσαντος ἐν τῷ μεταξὺ τὸν ἱερὸν ναὸν εὐσεβοῦς Ροδιακοῦ λαοῦ.

Τῇ ἐπιούσῃ, Κυριακῇ, 15 Νοεμβρίου, ἐτελέσθη ἐν τῷ αὐτῷ ἱερῷ ναῷ μεγαλοπρεπῆς διορθόδοξος ἐπισημαστικὴ θεία Λειτουργία, συλλειτουργούντων καὶ τῶν 14 προέδρων τῶν Ἀντιπροσωπειῶν τῶν μετεχουσῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, προεξάρχοντος τοῦ προέδρου τῆς Διασκέψεως μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων Μελίτωνος (τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πα-

τριαρχεῖου), κατ' αὐτὴν δὲ ἀνεγνώσθη, μετὰ τὸ Εὐαγγελικὸν ἀνάγνωσμα, εἰς τὰς τρεῖς ἐπισήμους γλώσσας τῆς Διασκέψεως τὸ ἀνωτέρω μήνυμα αὐτῆς καὶ ἀνεπέμφθη δέσεις εἰς ἐννέα γλώσσας «ὑπὲρ τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως», ὡς καὶ ὑπὲρ τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου, ἰδιαίτερος δὲ ὑφ' ἐκάστου προέδρου καὶ ὑπὲρ τῶν μακαριωτάτων Προκαθημένων καὶ τῶν Ἱερῶν Συνόδων τῶν συμμετεχουσῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Εὐθὺς δ' ἅμα τῷ πέρατι τῆς θείας Λειτουργίας οἱ 14 τελετουργοὶ Ἀρχιερεῖς, περιβεβλημένοι τὰ ἀρχιερατικὰ των ἄμφια καὶ ἀκολουθούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἄλλων μελῶν τῆς Διασκέψεως καὶ πλήθους λαοῦ ἐποιήσαντο λιτάνευσιν τῶν ἱερῶν λειψάνων καὶ τῆς εἰκόνας τοῦ πολιούχου τῆς Ρόδου νεομάρτυρος ἁγίου Κωνσταντίνου, ἐν συνεχείᾳ δὲ μεταβάντες εἰς τὸ ἐν τῷ Δημαρχεῖῳ τῆς πόλεως παρεκκλησίον ἐτέλεσαν ἀροτοκλασίαν, προσφερθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Δήμου Ρόδου. Τὸ ἐσπέρας παρετέθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου ἀποχαιρετιστήριον δεῖπνον πρὸς τοὺς συνέδρους, κατὰ τὸ ὅποιον ἐγένοντο προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις καὶ ἀπονομὴ ἀναμνηστικῶν μεταλλίων.

Ληξασῶν οὕτω τῶν ἐργασιῶν τῆς Γ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως, ἀνεχώρησαν τῇ ἐπομένῃ 16 Νοεμβρίου ἐκ Ρόδου ἀεροπορικῶς πάντες οἱ μετασχόντες αὐτῆς δι' Ἀθήνας, ἔνθα προῦπαντήθησαν ἐν τῷ ἀερολιμένῳ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὑπὸ ἀντιπροσώπων τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τὸ δὲ ἐσπέρας παρετέθη πρὸς τιμὴν αὐτῶν δεῖπνον ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τὴν ἐπομένην γεῦμα ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου. Ὁμοίως οἱ σύεδροι ἐπεσκέφθησαν τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον καὶ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, τὸν Πρόεδρον καὶ τὸν Ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς καὶ τοὺς Ὑπουργοὺς Ἐξωτερικῶν καὶ Θρησκευμάτων καὶ Παιδείας, ἐπὶ πλεόν δὲ ἐγένοντο δεκτοὶ ἐν τοῖς ἀνακτόροις ὑπὸ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου. Τέλος τῆ 18-19 Νοεμβρίου ἐπραγματοποίησαν προσκυνηματικὴν ἐπίσκεψιν εἰς Πάτρας, ἔνθα ἐγένοντο τιμητικῶς δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Πατρῶν Κωνσταντίνου, τοῦ Κλήρου, τῶν Ἀρχῶν καὶ τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως, ὑφ' ὧν συνοδευόμενοι μετέβησαν ἐν τελετικῇ πομπῇ εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου καὶ προσεκύνησαν τὴν ἁγίαν Κάραν αὐτοῦ, ἧς ἡ ἐπανακομιδὴ εἶχε γίνεαι προσφάτως ἐκ τοῦ Βατικανοῦ. Ὁμιλῶν κατὰ τὴν τελεσθεῖσαν δοξολογίαν ὁ πρόεδρος τῆς Διασκέψεως μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων Μελίτων εἶπε μεταξὺ ἄλλων, ὅτι νῦν διανύομεν «τὸ στάδιον τοῦ διαλόγου τῆς ἀγάπης, τὸ ὅποιον ἐπισήμως ἡνοίξεν ἡ Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις τῆς Ρόδου. Αὕτη ἐπετέλεσε δύο θετικὰ ἔργα: πρῶτον, ἐπεβεβαίωσε τὴν ἄρρηκτον ἐνότητα τῆς Ὁρθοδόξιας καὶ, δεύτερον, ἐχάραξε προγράμματα κατὰ στάδια διὰ νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας της εἰς τὴν μεγάλην ὑπόθεσιν τῆς

παγγρηστιανικῆς ἐνότητος... Καὶ συγχρόνως ἀπεφάσισε νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τῶρα διάλογον ἀγάπης διὰ τὴν καλλιέργειαν ἀδελφικῶν σχέσεων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς καὶ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Ἀπεφασίσαμεν νὰ προστοιμάσωμεν τὰ ποιμνία μας, ὥστε νὰ ἀρχίσωσι νὰ βλέπωσιν εἰς τὸ πρόσωπον τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ τῶν ἄλλων Χριστιανῶν τοὺς ἀδελφούς καὶ ὄχι τοὺς ξένους. Τὰ σχίσματα ὠλοκλήρωθησαν καὶ ἔγιναν ἀγεφύρωτα, ὅταν ἔλλειψε παντελῶς ἡ ἀγάπη. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποκαταστήσωμεν τὴν ἐνότητα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐὰν δὲν μάθωμεν νὰ ἀγαπῶμεν... Εὐχόμεθα, ὅπως ἐν τῷ σταδίῳ τούτῳ ἡ καλλιέργεια ἀδελφικῶν σχέσεων εἶναι πλήρης ἀμοιβαίων φιλενωτικῶν χειρονομιῶν, προσευχῶν καὶ ἀγάπης, ὥστε νὰ δημιουργηθῇ τὸ κατάλληλον κλίμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ ἐπεξεργασθῶμεν τὸν ἐκκλησιαστικὸν θεολογικὸν διάλογον»⁵. Τέλος, ἐπανελθόντες οἱ συνέδροι ἐκ Πατρῶν εἰς Ἀθήνας, ἀνεχώρησαν τῇ 19 καὶ 20 Νοεμβρίου ἐπιστρέψαντες αἰσίως εἰς τὰς ἑαυτῶν Ἐκκλησίας.

Τοσαῦτα περὶ τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως τῆς Ρόδου καὶ τοῦ τριπλοῦ ἔργου αὐτῆς. Εἶναι ἀναμφιβόλως ἐξαιρετικῶς εὐχάριστον καὶ ἐλπιδοφόρον τὸ γεγονός, ὅτι διὰ τρίτην ἤδη φοράν ἐντὸς τῆς τελευταίας τετραετίας ἡ Ὁρθοδοξία ἐπραγματοποίησεν, ἐπὶ

5. Ὁμοίως εἰς τὸν ἀναποκριτὴν τῶν «Informations catholiques internationales» ἐδήλωσεν ὁ πρόεδρος τῆς Διασκέψεως τὰ ἑξῆς: «Dorénavant, il importera de préparer nos fidèles au dialogue. En ce qui concerne les fidèles orthodoxes, à mon avis, nous devons nous présenter devant eux en prédateurs de l'unité, leur demander de prier pour l'unité et leur enseigner de se comporter comme des frères à l'égard des fidèles de l'Eglise catholique. Je souhaite seulement que la même chose soit tentée de la part de l'Eglise catholique pour que ses fidèles considèrent les orthodoxes comme leurs frères. Je désire qu'en commun nous, orthodoxes et catholiques, nous nous engagions ensemble sur la voie qui mène vers l'unité et qu'en définitive nous aboutissions à l'union». Ὁμοίως πρὸς τὸν αὐτὸν ἀναποκριτὴν ἐδήλωσε καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Ρωσικῆς ἀντιπροσωπείας μητροπολίτης Λένινγκραντ Νικόδημος τὰ ἑξῆς: «Je dois dire que je suis pleinement satisfait du travail et des résultats de la 3 Conférence panorthodoxe. Le travail s'est déroulé dans une atmosphère fraternelle et pleine de sincérité. Notre décision a été unanime et a ainsi, une nouvelle fois, montré au monde le visage de l'Orthodoxie une et indivisible». («Informations catholiques internationales» No 229 (1964) σ. 26, 27). Ἄλλὰ καὶ ὁ «Ρωμαῖος Παρατηρητής», ἐπίσημον ὄργανον τοῦ Βατικανοῦ, σχολιάζων τὴν περὶ διαλόγου μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν ἀπόφασιν τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως, χαρακτηρίζει ὡς φρόνιμον τὴν στάσιν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Αὐταί, γράφει, ἐκρίναν, ὅτι ἡ κατάστασις δὲν ἔχει ἀκόμη ὀρμᾶσει, διὰ νὰ ἀνακληθῇ ἐπιτυχῆς διάλογος πρὸς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν. «Εἶναι βέβαιον, ὅτι σήμερον ὑστερεῖ ἀμφοτέρωθεν καὶ ἡ ψυχολογικὴ προπαρασκευὴ καὶ ἡ τεχνικὴ. Τὸ πρῶτον στάδιον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ διανυθῇ, εἶναι, ὡς ἐλέχθη εἰς Ρόδον, ἡ προώθησις τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Ἡ τελικὴ ἀπόφασις, παρέχουσα εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον πᾶσαν ἐλευθερίαν εἰς τὰς μετὰ τῆς Ρώμης ἐπαφὰς αὐτοῦ, ἐπιτρέπει νὰ συνεχισθῇ, ὅτι ἤδη ἤρχισε διὰ τῶν ἐπιτυχῶν πρωτοβουλιῶν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις συναντήσεως Πάπα καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου, καὶ τῆς εἰς Πάτρως οἰκουμἐνικῆς ἀποστολῆς, μεταφερούσης τὴν ἱερὰν κάραν τοῦ Πρωτοκλήτου». («Καθολικὴ» 37 (1964) φύλ. 1420, σ. 1).

τοῦ φιλοξένου ἐδάφους τῆς χώρας τοῦ πνεύματος, Σύνταξιν ἱερὰν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐπίσημον ἀντιπροσώπων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, πρὸς ἐξέτασιν ἐν ἐνότῃτι πανορθόδξω τοῦ παγγρηστιανικῆς καὶ παγκοσμίου σημασίας θέματος τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου καὶ προπαρασκευῆς τῆς μελλοντικῆς, σὺν Θεῷ, ἐνώσεως τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν. Τὸ γεγονός τοῦτο, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, κέκτηται ὑψίστην σημασίαν, δυνάμενον νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς κδόσις ἀγαθῆ καὶ δώρημα τέλειον» τοῦ ἀγίου Θεοῦ πρὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ ὡς ἐγγυώμενον τὴν ἐσωτερικὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἀνανέωσιν αὐτῆς καὶ τὴν ἐξωτερικὴν προβολὴν καὶ δράσιν αὐτῆς ἐν τῇ συγχρόνῳ Οἰκουμενικῇ Κινήσει ἐπὶ παγγρηστιανικοῦ πεδίου. Ὁ ὑπὸ τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως ἀποφασισθεὶς διάλογος τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν Ρωμαιοκαθολικῆς, Ἀγγλικανικῆς καὶ Παλαιοκαθολικῆς, ὡς καὶ ὁ ἀπὸ τινῶν δεκαετηρίδων διεξαγόμενος τοιοῦτος μετὰ τῶν Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Οἰκουμἐνικῆς Κινήσεως, ἔτι δὲ αἱ συναντήσεις καὶ συζητήσεις Ὁρθοδόξων καὶ Ἀντιακκληθονεῶν ἀντιπροσώπων ἐν Aarhus τῆς Δανίας κατὰ τὸν παρελθόντα Αὐγούστον⁶, πάντα ταῦτα ἀποτελοῦσιν ἱερὸν αἷτημα τῶν καιρῶν καὶ προσδοκίαν καὶ δραματισμὸν τοῦ ὀρθοδόξου καὶ ὀλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Καὶ πρὸς τὸ πανορθόδοξον καὶ παγγρηστιανικὸν τοῦτο αἷτημα ἀνταποκρινομένη ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία διὰ τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως καὶ διὰ τῆς ἐν γένει οἰκουμἐνικῆς δραστηριότητός της ἐπιτελεῖ νέον σοβαρὸν βῆμα πρὸς τὴν παγγρηστιανικὴν ἐνότητα⁷.

6. «Ἐκκλησία» 41 (1964) 456 ἔξ.

7. Ὁ Νομάρχης Δωδεκανήσου Β. Παπακώστας, ἀποχαιρετῶν τὰ μέλη τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἐξέφρασε τὰ αἰσθήματα τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου τῆς Ἐκκλησίας, χαρακτηρίσας αὐτὸ παρὸν βῆμα τῆς Ὁρθοδόξιας ὡς πολλαπλῶς καὶ πολυτρόπως πολυσήμαντον. Ἡ Ἱστορία τῆς Ὁρθοδόξιας, πλήρης μεγαλείου, θυσιῶν καὶ ἀνατάσεων, οὐδέποτε εἰς τὴν διαδρομὴν τῶν μακρῶν αἰῶνων ἐκινήθη μὲ ἄλλα. Τὸ σταθερὸν καὶ μεμετρημένον βῆμα ὑπῆρξεν αἰετοτε ἡ φυσικὴ πορεία αὐτῆς, καὶ οὕτω κατέστη δυνατὸν νὰ ἀντεπεξέλθῃ εἰς τὰς σιολιὰς ἀτραπὸς καὶ τὰς ποικιλομόρφους δυσχερείας, ἃς ἐκάστοτε καὶ ἐκασταχοῦ ἀπῆλθα... Ἐπιτελέσατε μέγα καὶ ἱστορικὸν ἔργον, διότι διὰ τῶν ἀποφάσεων ὑμῶν ἐν ὁμοθυμία καὶ ἐνότῃτι καθυθύνετε πρὸς ἐνιαῖον ὀρίζοντα τὰς χριστιανικὰς σκευδαῖς τοῦ ὀρθοδόξου κόσμου καὶ διηγοῖσθε νέας λεωφόρους εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου, ἡτοὶ πρὸς τὴν ἐνότητα αὐτῆς, καὶ τέλος διότι ἐβεβαιώθη ἐνταῦθα ἡ ἐνότης τοῦ πανορθοδόξου κόσμου καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτοῦ καὶ ἐξεδηλώθη ἅπαξ ἔτι ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸ Οἰκουμἐνικὸν Πατριαρχεῖον». Καὶ ὁ Ὑφυπουργὸς Ὁρησιευμάτων καὶ Παιδείας Α. Ἀκριτάς, προσφωνῶν τὰ μέλη τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως, παρετήρησε σὺν ἄλλοις καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἡ Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις τῆς Ρόδου, ὑπὸ τὴν σεπτὴν σκέπην καὶ τὴν ἐμπνευσμένην πρωτοβουλίαν τοῦ ἀνυψωμένου ἐν δοκιμασίαις εἰς λατρείαν καὶ σεβασμὸν Οἰκουμἐνικοῦ Πατριαρχείου, ἐξαιρεῖ διὰ μίαν ἀκόμη φοράν τὴν πνευματικὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδόξιας, τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖόν της, καὶ ἀποδεικνύει ὅτι κατὰ τὴν κοσμογονικὴν αὐτὴν ὥραν ἀντιλαμβάνεται καὶ πάλιν ἱερὸν τὸ χρέος ἀπέναντι ἐνὸς κόσμου, ὁ ὁποῖος σπαράσσεται ἀπὸ ἀντίμαχα ἰδεολογικὰ ρεύματα, τραυματίζεται ἀπὸ μίση, διαποτίζεται ἀπὸ ἀγωνίαν καὶ πᾶθος, ἀλλὰ καὶ ζωηρότερον ἐλαύνεται ἀπὸ τὸν ἀσίγητον πόθον μιάς νέας ζωῆς... Εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πανανθρωπίνου ἰδεώδους τῆς παγκοσμίου ἐνότητος στρατεύεται σήμερον, ὅτι πολυτιμότερον

Βεβαίως ή προς την παγγρηστανικήν ένότητα άγουσα όδός είναι μακρά και πλήρης έμποδιών, και διά τούτο τó έργον τής Γ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως ύπέρξεν άκρωσ δυσχερές. Άλλ' όμως, όσον και άν δέν έχη νά παρουσιάση αύτη άμεσα και έντυπωσιακά άποτελέσματα, έν τούτοις έχει μακροπρόθεσμα και μακρόχρονα τοιαύτα, και διά τούτο δέν είναι δυνατόν παρά νά έχη παγγρηστανικήν και παγκόσμιον άπήχρησιν και σημασίαν. Έπειτα, άπαξ έπιβαλούσα ή Όρθόδοξος Καθολική Έκκλησία διά τής τρίτης και τών έτέρων δύο προηγηθεισών Πανορθόδοξων Διασκέψεων αύτής την χείρα έπί τó άροτρον, δέν δύναται πλέον νά βλέπη «εις τά όπίσω»⁸, αλλά πάντοτε προς τά έμπρός, αίρομένη υπεράνω μικροδιαφωνιών ή φυλετικών και τοπικιστικών έπιδιώξεων ή ύποκειμενικών άντιλήψεων τών θεολόγων αύτής, αίτινες άλλως τε δέν είναι δυνατόν και νά λείψωσι παντελώς. Έπομένως, έν έπιγνώσει τών ύφισταμένων δυσχερειών, θά χωρήση αύτη, έφ' όσον ήθελεν εύρει την δέουσαν άνταπόκρισιν και έν τής έτέρας πλευράς, εις την προπαρασκευήν τού διαλόγου, διά μακράς και βαθείας και ένδελεχοϋς έρεύνης και μελέτης πασών τών πτυχών αύτου, έπιστρατεύουσα προς τούτο πάσας τās θεολογικάς δυνάμεις αύτής. Άλλως τε ή Όρθόδοξος Καθολική Έκκλησία έχει ήδη άρχισει κατ' ούσίαν διά τής Πατριαρχικής Έγκυκλίου τού 1920⁹ θεολογικόν διάλογον έν τώ πλαίσίω τής Οικου-

διαθέτομεν από την ιστορικήν μας κληρονομίαν. Και είναι πολύ φυσικόν, ότι εις την καθολικήν αυτην κινητοποίησιν την πρωτοπορειαν άρχίζει νά διεκδική ό δημοκρατικώτερος και πνευματικώτερος δεσμός, με τον όποιον μάς έξώπλισεν ό Χριστιανισμός: ή Όρθοδοξία, ήτις άνεζήτησε με έναγωνίον πάθος, με άσκητικήν σιληρότητα την αλήθειαν και την κατέστησε κανόνα ζωής, με ένα μόνιμον, ούσιαστικόν και έντελώς ανθρωπίνον διάλογον. Μία κοσμοθεωρία, θεμελιωμένη εις την Άποκάλυψιν και την ελληνικήν φιλοσοφίαν, άφού έμεγαλύνθη εις τó μαρτύριον, αλλά και διεμορφώθη εις την ήμερότητα τού μεσογειακού χώρου, εις ένα τοπειόν, όπου τó φώς τοποθετεί ήμās πάντοτε ένώπιον τής φλεγόμενης Βάτου, διαποτισμένη πάντοτε από τó Άκτιστον Φώς και έστολισμένη με τó άνεπανάληπτον κάλλος τής Βυζαντινής Τέχνης, προσφέρεται σήμερα, περισσότερο ίσως από κάθε άλλην φοράν, ως ένα από τά πλέον θετικά στοιχεία διά την όριστικήν συναδέλφωσιν όλων τών ανθρωπών τής γής. Η Όρθοδοξία είναι συναφασμένη με την έννοιαν τού διαλόγου, ένός μυστικού διαλόγου προς τόν Θεόν και τούς Άγίους της, μάς γονίμου και διαλεκτικής έπικοινωνίας προς τά μέλη της, τόν ανθρωπον γενικώς και προς όλον τόν κόσμον. Τό ιστορικόν της μεγαλειόν, οι θρίαμβοι και τά έπιτεύγματά της, αλλά και οι έσωτερικοί σπαραγμοί της, έτράφησαν από τόν λόγον και τόν άντιλογον, οι όποιοι προσδιώρισαν την πορείαν της εις τόν χώρον τής Ιστορίας. Ο διάλογος είναι αύτη ή ζωή της. Την πνευματικότητα τού διαλόγου μαρτυροϋν αι παραδόσεις της, τά φιλολογικά και τά καλλιτεχνικά έπιτεύγματά της. Πρέπει νά θεωρηθή πράγματι ως εύλογία Θεού τó γεγονός, ότι σήμερα γίνεται ευρύτερον αισθητή εις όλόκληρον τόν χριστιανικόν κόσμον ή ανάγκη τού διαλόγου και τής συνεργασίας εις κλίμακα οικουμενικήν. Θέλομεν νά πιστεύωμεν, ότι ήλθε και πάλιν ή μεγάλη στιγμή διά τόν Χριστιανισμόν. Η στιγμή αύτη αποτελεί μίαν νέαν κλήσιν τής Ιστορίας, μίαν έπιταγήν άνωθεν, όπως καθοδηγηθή ό σύγχρονος κόσμος προς την άδιατάρακτον ένότητά του, την αδελφοσύνην και την άγάπην... Η Ιστορία συνεχίζει όλας τās αξίας, τās όποιας έθεμελίωσεν ό ανθρωπος έπί τής γής με την θείαν έμπνευσιν. Και άνυπέροβλητος, άκτινοβολούσα, γονιμοποιός δύναμις είναι ή Όρθοδοξία».

8. Δουκ. 9, 62.

9. Παρά Ι'ω. Κ α ρ μ ι ρ η, Τά Δογματικά και Συμβολικά Μνημεία... τ. ΙΙ, σ. 951 έξ.

μενικής Κινήσεως μετά πασών σχεδόν τών άλλων Έκκλησιών, ήδη δέ άπλώς διηύρυνε και έπεξέτεινε αυτόν και προς την κατεύθυνσιν τής Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας. Οφείλομεν δέ νά διαπιστώσωμεν, ότι οι εκπροσωπήσαντες νυν την Όρθοδοξίαν έν Ρόδω έπεδείξαντο άκραιφνές όρθόδοξον φρόνημα και βαθείαν συναίσθησιν ευθύνης προς την έαυτών Έκκλησίαν και την ένότητα αύτής, ούτω δέ κατώρθωσαν νά αρθώσιν υπεράνω τών παρουσιασθεισών σοβαρών δυσχερειών και διαφορετικών τάσεων τών κατά τόπους Όρθόδοξων Έκκλησιών, έξ έσωτερικών κυρίως λόγων και δυσκολιών, ως και τών διύσταμένων ύποκειμενικών άντιλήψεων ή ύσως και τινων λαθναουσών έθνοφυλετικών επιδιώξεων, και νά καταλήξωσιν εις όμοφωνίαν και ένότητα αδιάσπαστον, ούτω δέ κατέλιπον την Ρόδον ήνωμένοι και όμονοϋντες έν τώ λεπτοτάτω και δυσχερεστάτω θέματι τού διαλόγου τής Όρθόδοξου Έκκλησίας μετά τών έτεροδόξων Έκκλησιών.

Έξ άλλου όμως δέον νά όμολογηθή, ότι άφεύκτως ή Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις έσχεν ού μόνον θετικά, αλλά και άρνητικά στοιχεία. Τά τελευταία ταύτα όφείλονται, καθ' ήμās, εις τó βεβιασμένον και άπροπαρασκευασμένον αύτής. Έντεϋθεν δέ συνάγεται τó διδάγμα, πώς δέν πρέπει νά γίνωνται αι Πανορθόδοξοι Διασκέψεις. Οθεν, ό τó 1961 εισαχθείς εις την Όρθόδοξον Καθολικήν Έκκλησίαν νέος ούτος θεσμός, ένα έπιτύχη και άποδώση τούς προσδοκωμένους καρπούς, ανάγκη πάσα όπως όργανωθή καταλλήλως έπί τή βάσει ού μόνον τών αρχαίων, αλλά και τών συγχρόνων τελειότερων όμοίων προτύπων. Πρò πάντων είναι έπιτακτική ανάγκη, όπως εκάστη Πανορθόδοξος Διάσκεψις προπαρασκευάζεται έπιμελώς υπό Διορθόδοξου Θεολογικής Έπιτροπής, είτα δέ διεξάγεται κατά τρόπον δημοκρατικόν, με άπόλυτον έλευθερίαν πάντων τών συνέδρων. Και πρώτον, μετά την διά γραμμάτων συνενόησιν και συμφωνίαν πάντων τών Προκαθημένων τών Όρθόδοξων Έκκλησιών, πρωτοβουλίαν τού Οικουμενικού Πατριάρχου, δέον νά όρίζεται ύπ' αυτών Διορθόδοξος Θεολογική Έπιτροπή έξ ειδικών, έργον τής όποιας δέον νά είναι ή μελέτη τών θεμάτων τής ήμερησίας διατάξεως και ή σύνταξις προτάσεων και σχεδίων άποφάσεων επ' αυτών. Έπειτα δέον νά εγκρίνωνται τά σχέδια και γενικώς τά προκαταρκτικά πορίσματα τής Έπιτροπής ταύτης υπό τών κατά τόπους Όρθόδοξων Έκκλησιών και νά διανέμονται εγκαιρίως εις πάντα τά μέλη τής Διασκέψεως, δικαιούμενα κατά τās οικείας συνεδρίας αύτής νά προβαίνωσιν είτε έξ όνόματος έαυτών είτε έξ όνόματος τών έαυτών Έκκλησιών εις διαφόρους διορθώσεις και προσθαφαιρέσεις και βελτιώσεις, έπί τή βάσει τών όποιών δέον νά υποβάλλωνται τά σχέδια ταύτα εις νέαν υπό τής Διορθόδοξου Θεολογικής Έπιτροπής έπεξεργασίαν και άνασύνταξιν και αναμόρφωσιν, μεθ' ήν θά παρουσιάζωνται εκ νέου εις την Διάσκεψιν προς συζήτησιν και τελικήν έγκρισιν. Κατά ταύτα, τά σχέδια τών άποφάσεων δέν θά συντάσσωνται υπό τού προεδρείου μόνον, ούτε θά εγκρίνωνται υπό τών προέδρων τών Αντιπροσωπειών μόνον, αλλά θά συντάσσωνται υπό τής Διορθόδο-

ζου Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς, θὰ εἰσάγονται καὶ συζητῶνται ἐλευθέρως καὶ ἀνέτως καὶ ἐν ἀνάγκῃ θὰ ἀνασυντάσσονται καὶ συμπληρῶνται ὑπὸ τῶν συνέδρων, ἢ δὲ ἐπ' αὐτῶν ψηφοφορία δέον νὰ γίνηται οὐχὶ κατ' ἀντιπροσωπείας διὰ τῶν προέδρων, ἀλλὰ κατὰ συνέδρους κεχωρισμένως καὶ ἐλευθέρως, δικαιουμένους νὰ συμφωνῶσιν ἢ διαφωνῶσιν ἐλευθέρως καὶ κατὰ συνείδησιν, ὅταν μάλιστα πρόκειται περὶ δογματικῶν ζητημάτων, ὅτε κατ' ἐξοχὴν πρόκειται περὶ ζητημάτων συνειδήσεως καὶ πίστεως ἐκάστου ἀντιπροσώπου. Εἶναι τῷ ὄντι τελείως ἀδιανόητον, ἐν Διασκέψει ἐμπνευσμένη ὑπὸ τοῦ φιλευθέρου καὶ δημοκρατικοῦ πνεύματος τῆς Πατερικῆς Παραδόσεως, νὰ περιορίζηται, ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον, οὕτως ἢ ἄλλως, ἢ ἐλευθερία τῆς σχέσεως καὶ τῆς πίστεως καὶ τοῦ λόγου, καὶ δὴ εἰς ἀρχιερεῖς καὶ καθηγητὰς τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας! Ὅπως ἐπίσης δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ τίθενται χρονικὰ ὅρια καὶ περιορισμοὶ κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ συζήτησιν τῶν διαφόρων γραπτῶν σχεδίων τῶν ἀποφάσεων καὶ νὰ εἰσάγονται ταῦτα εἰς τὴν Ὀλομέλειαν πρὸς τελικὴν ἐπιψηφίσειν, μὴ τελείως ἔτοιμα καὶ ἄριμα καὶ ἐν σπουδῇ, εἰς νικητερινὰς ποθ' ὥρας ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδρίᾳ καὶ κατὰ τὴν ὑστάτην στιγμὴν! Πιστεύομεν, ὅτι, διὰ τοῦ ὡς ἄνω ὑποδεικνυμένου τρόπου τῆς συντάξεως καὶ ἐπεξεργασίας καὶ ἐλευθέρας συζήτησεως καὶ ἐπιψηφίσεως, τὰ κείμενα τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων θὰ ἐκφράζωσι τὸ γνήσιον ὀρθόδοξον πνεῦμα, καὶ θὰ διακρίνωνται ἐπὶ πληρότητι, ἣν νομίζομεν ὅτι δὲν παρουσιάζουσι τὰ τῆς παρουσίας Διασκέψεως.

Ἐπὶ πλέον τὰ ἀρνητικὰ στοιχεῖα τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως ὀφείλονται καὶ εἰς τὰς πολλὰς δυσχερείας, τὰς ἐπιπροσθούσας γενικῶς εἰς τὸ ἔργον τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος, ἢ πρὸς τὴν ὁποίαν ἔγρουσα ὁδὸς θὰ εἶναι μακρὰ καὶ δύσβατος καὶ μεστὴ ἐμποδίων, ἅτινα δέον νὰ ἀρθῶσι βαθμηδόν. Μὴ λησμονῶμεν, ὅτι ἡ διαίρεσις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἶναι πολυχρόνιος, ἢ δὲ ἐπανενωσις αὐτῆς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ταχεῖα καὶ εὐχερῆς. Ὡς γνωστόν, τὸ πρῶτον σοβαρὸν σχίσμα ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα τῆς Γ' ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τοῦ 381, ἐξ αὐτοῦ δὲ προῆλθεν ἡ Νεστοριανικὴ Ἐκκλησία. Τὸ δεύτερον δ' ἐπίσης σοβαρὸν σχίσμα ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου τοῦ 451, ἐξ αὐτοῦ δὲ προῆλθον αἱ μονοφυσιτικῆς Ἀντιχαλκηδόνειοι Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς, καὶ δὴ ἀμέσως μὲν ἡ Ἀρμενικὴ, ἢ Συροακωβιτικὴ καὶ ἡ Κοπτικὴ Ἐκκλησία, ἐμμέσως δὲ ἡ Μαλαμπαρικὴ καὶ ἡ Αἰθιοπικὴ. Τὸ τρίτον σοβαρότερον καὶ μεγαλύτερον τῶν προγενεστέρων σχίσμα ἦτο τὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης τοῦ ἔτους 867, ὀλοκληρωθὲν τὸ 1054, μεθ' ὃ ὀργανώθη μοναρχικῶς ὑπὸ τὸν Πάπαν ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία. Τὸ τέταρτον ἐπίσης μέγα σχίσμα ἦτο τὸ τῆς Θρησκευτικῆς Μεταρρυθμίσεως ἐν τῇ Δύσει τοῦ ἔτους 1517, ἐκ τοῦ ὁποῦ προῆλθον αἱ διάφοροι Προτεστάντικαὶ Ἐκκλησίαι καὶ Ὁμολογία, ὑποδιαιρεθεῖσαι μετὰ ταῦτα καταπληκτικῶς. Καὶ τέλος τὸ πέμπτον μικρὸν σχίσμα

ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα τῆς Α' Βατικανείου Συνόδου τοῦ 1870, ἐξ αὐτοῦ δὲ προῆλθεν ἡ Παλαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία. Ὅτι λοιπὸν διήρσαν τόσοι αἰῶνες καὶ τόσα σχίσματα καὶ αἵτια σοβαρά, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπανενωθῇ εὐχερῶς καὶ συντόμως. Θὰ χρειασθῶσι μακρὰ ὑπομονητικὴ ἐργασία ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ εὐκρινείᾳ, ἀναθέρμανσις τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς μεταξύ αὐτῶν ἀγάπης, καὶ τέλος θερμὴ καὶ ἐκτενὴς καὶ ἀδιάλειπτος προσευχὴ πρὸς τὸν μόνον δυνάμενον σῶσαι καὶ ἐνώσαι τὰ διεστῶτα.

Εἰδικώτερον ὡς πρὸς τὸν διάλογον μεταξύ Ὁρθόδοξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν, ὅστις καὶ ἀπησχόλησε κυρίως τὴν παροῦσαν Διάσκεψιν, παρατηροῦμεν, ὅτι πρέπει νὰ εἶναι καὶ οὗτος ὅμοιος πρὸς τὸν μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν καὶ τῶν Παλαιοκαθολικῶν, νὰ προπαρασκευασθῇ δὲ πλήρως καὶ παμμερῶς ὑπὸ μεγάλης Διορθοδόξου Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς ἐξ εἰδικῶν, ἢτις θὰ ἐργασθῇ καθ' ὃν τρόπον ἀπεφασίσθη νὰ προπαρασκευασθῇ ὑπὸ τῶν δύο ὀρθοθεϊσῶν Ἐπιτροπῶν καὶ ὁ μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν καὶ τῶν Παλαιοκαθολικῶν διάλογος. Προσθέτομεν μόνον, ὅτι τὰ πορίσματα τῶν προκαταρκτικῶν μελετῶν τῆς ὀρισθησομένης εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς δέον νὰ δημοσιευθῶσι προηγουμένως καὶ συζητηθῶσιν εὐρύτερον ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων καὶ τύχῃσι τῆς ἐγκρίσεως πασῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἵνα διερμηνεύωσι τὸ φρόνημα συμπάσης τῆς Ὁρθοδοξίας, μετὰ ταῦτα δὲ νὰ ἀρχίσῃ ὁ κοινὸς καὶ πραγματικὸς διάλογος μετὰ τῆς ἀντιστοίχου ἰσαριθμοῦ Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐπὶ τῇ βάσει καταρτισθησομένου ἀπὸ κοινοῦ καταλόγου θεμάτων, σταδιακῶς καὶ μεθοδικῶς διερευνημένων καὶ συζητούμενων μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ ἐπιστημοσύνης, ἀπαραιτήτως δὲ πάντοτε ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ἀπολύτου θεολογικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἰσοτιμίας. Διὰ ταῦτα, ἡμεῖς τοῦλάχιστον, ὡς τὸ πρῶτον μετὰ τὴν Ρόδον βῆμα θεωροῦμεν τὴν σύστασιν τῆς εἰρημένης Ὁρθοδόξου Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ μετὰ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν διαλόγου, ἢτις μάλιστα θὰ ἔδει νὰ εἶχε περιληφθῇ καὶ ἐν τῇ τελικῇ ἀποφάσει τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως, καθὼς περιελήφθη ἐν αὐτῇ καὶ ἡ σύστασις τῶν ἐτέρων δύο Ἐπιτροπῶν ἐπὶ τοῦ διαλόγου μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν καὶ τῶν Παλαιοκαθολικῶν, τοῦθ' ὅπερ εἶχεν ἄλλως τε ζητηθῇ καὶ ὑφ' ἱκανῶν συνέδρων καὶ ὑφ' ἡμῶν. Τούτου δὲ μὴ γενομένου, ἐπιβάλλεται ἡ σύστασις ἰδιαιτέρων Θεολογικῶν Ἐπιτροπῶν παρ' ἐκάστη Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ πρὸς προπαρασκευὴν τοῦ διαλόγου. Πρὸς τοῦτοις δὲ νομίζομεν, ὅτι ὁ μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν διάλογος δέον νὰ διεξαχθῇ ἐπὶ θεολογικοῦ καὶ οὐχὶ ἐπὶ ἱεραρχικοῦ ἐπιπέδου, τοῦλάχιστον κατὰ τὰ πρῶτα στάδια αὐτοῦ. Παρατηρητέον ἔτι, ὅτι τὰ λεχθέντα ἐν τῇ Β' Βατικανεῖῳ Συνόδῳ καὶ ἐν τῇ Β' καὶ Γ' Πανορθοδόξῳ Διασκέψει τῆς Ρόδου περὶ διαλόγου καὶ ἐνότητος ἢ ἐνώσεως καὶ οἰκουμενισμοῦ γενικῶς ἀποτελοῦσιν ἀπλοῦν μονόλογον καὶ οὐχὶ διάλογον, ὅστις θὰ ἀρχίσῃ, Θεοῦ συναιρουμένου, ὑπὸ τῆς ὀρισθησομένης ὡς ἄνω εἰδικῆς Διορθοδόξου Θεολο-

γικής 'Επιτροπής ἐξ ειδικῶν μετ' ἀντιστοίχου Ρωμαιοκαθολικῆς 'Επιτροπῆς, ἀμφοτέρων κανονικῶς καὶ ἐγκύρως ἐξουσιοδοτηθησόμενων.

Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο δέον νὰ ἐξουδετερωθῇ καὶ διασκεδασθῇ προηγουμένως, διὰ καταλλήλων φιλενωτικῶν χειρονομιῶν καὶ ἀποφάσεων τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου κατὰ τὴν τετάρτην περίοδον τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς τοῦ προσεχοῦς φθινοπώρου, ἡ δυσμενῆς ἐντύπωση τῶν Ὁρθοδόξων, ἡ ἐπισκιασασα καὶ ἀρνητικῶς ἐπηρεάσασα τὴν περὶ διαλόγου ἀπόφασιν τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἐκ τῶν ἀπαραδέκτων ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων λόγων τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ', ἔσω καὶ ἔξω τῆς Β' ἐν Βατικανῶ Συνόδου, περὶ τοῦ ἀπολυταρχικοῦ πρωτείου του καὶ περὶ «ἐπιστροφῆς» τῶν Ὁρθοδόξων εἰς τὴν μάδραν τῆς Ρώμης, ὡς εἰς τὴν μόνην ἀληθῆ Ἐκκλησίαν, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐπιψηφίσεως ὑπὸ τῆς αὐτῆς Συνόδου τοῦ σχήματος περὶ τῶν Ἀνατολικῶν — Οὐνιτικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων λεχθέντων καὶ πραχθέντων ἐν αὐτῇ, π.χ. ἐξ ἀφορμῆς τοῦ κεφαλαίου «περὶ θρησκευτικῆς ἐλευθερίας» κ.λ.π. Ταῦτα καὶ ἄλλα ὅμοια, μετὰ τῆς πικρᾶς πείρας καὶ κληρονομίας ἐκ τοῦ παρελθόντος τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἐπεισαν τοὺς Ὁρθοδόξους ἐν Ρόδῳ, ὅτι δὲν ἦλθεν ἀκόμη τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου πρὸς ἐναρξιν τοῦ διαλόγου μετ' αὐτῆς. Καὶ κατὰ τὴν λήψιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης οὐδεμία ἐξωεκκλησιαστικὴ ἐπίδρασις ἤσκηθη, ἀλλὰ μόνον καθαρῶς ἐκκλησιαστικὰ ἢ θεολογικὰ κίνητρα καὶ κριτήρια ἤγαγον εἰς τὴν ληφθεῖσαν ἀπόφασιν.

Ἐν τῷ μεταξὺ εἰς τὸ χριστουγεννιάτικον μήνημά του ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀθηναγόρας Α', κρίνων τὰ ἀποφασισθέντα ἐν Ρόδῳ, ἐξέφρασε τὴν ἱκανοποίησίν του, ὑπογραμμίσας τὰ ἐξῆς :

«Ὅτε, συναινέσει πασῶν τῶν ἐπὶ μέρος Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐναγχος συνεκαλέσαμεν τὴν Γ' Πανορθόδοξον ἐν Ρόδῳ Διάσκεψιν, εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐνότητος καὶ τῆς εἰρήνης, τῆς καταλλαγῆς καὶ τῆς ἀδελφότητος τῶν ἀνθρώπων ἀπεβλέψαμεν, καὶ τὰς ἀρχὰς ταύτας, ἐν χαρᾷ πολλῇ, εἶδομεν θεραπευόμενας, δι' ὧν πᾶσαι αἱ ἐπὶ μέρος ἀδελφαὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἀπεφάσισαν. Τῆς μελέτης καὶ ἐπαναλήψεως τοῦ μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ αἰῶνων μακρῶν, διακοπέντος διαλόγου ἐστοχάσθημεν, καὶ τοῦτον σταθερῶς προωθούμενον καί, ἐν συνέσει πολλῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν οὐσιαστικῇ ἐξελίξει, ἀνεπισσόμενον εἶδομεν, ἐν προπαρασκευῇ καὶ ἐτοιμασίᾳ τῆς δεύσης πάντοθεν, καὶ ἐν προοπτικῇ αἰσιοδόξῳ, τοῦ Κυρίου, ὡς εἰκός, συνεργούντος καὶ τὰς προσδοκίας ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς ἀγαθὰς πάντων ἡμῶν διαθέσεις εὐλογοῦντος. Ἡ καθ' ἡμᾶς Ὁρθοδοξία, μὴ ὀκνοῦσα, μὴδὲ ἀμελοῦσα τὴν εὐθύνην αὐτῆς, ἐν εὐρύτητι πνεύματος καὶ καρδιῶν, θέλει προέλθει καὶ εἰς τὴν παράλληλον καλλιέργειαν ἀδελφικῶν σχέσεων, κατὰ τὴν κοινὴν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἐκπεφρασμένην αὐτῶν ἐπιθυμίαν, μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, μεθ' ἧς, καὶ παρὰ τὰ ἐπιπροσθούτα ἐμπόδια, τόσα συμπίπτοντα ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ παραδόσει τῶν πρώτων αἰῶνων τῆς ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας ὑπάρχουσιν. Ἐν

δὲ ταῖς σχέσεσιν ἡμῶν πρὸς τὰς Ἐκκλησίας Ἀγγλικανικὴν καὶ Παλαιοκαθολικὴν, ἐπὶ τὰ πρόσω χωροῦντες, καὶ τὴν συνέχισιν τῶν θεολογικῶν μετ' αὐτῶν συζητήσεων εἰς στάδιον συγκεκριμένων ἐνεργειῶν ἐπιθυμοῦντες, ἵνα ἀγάγωμεν, ἐξ ἀποφάσεως ὁμοφώνου καὶ αὐθις, ἐν τῇ εὐλογημένῃ ταύτῃ Διασκέψει, εἶδομεν ἀποφασίζομένην τὴν σύστασιν Διορθοδόξων Ἐπιτροπῶν πρὸς διμερεῖς ἐπαφὰς καὶ συζητήσεις, ἐξ ὧν ἀγαθὰ μόνον ἀναμεῖναι δυνάμεθα ἐν τῇ χάριτι τοῦ Κυρίου. Ἐπὶ πάσαις δὲ ταύταις ταῖς οἰκοδομητικαῖς ἀποφάσεσι, τὴν φωνὴν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ πρὸς τὰς ἀδελφὰς γερασμίας Ἐκκλησίας τῆς ἀρχαίας Ἀνατολῆς ἀκουστήν, ἐν τιμῇ καὶ ἀγάπῃ πολλῇ, καταστήσασα ἡ Διάσκεψις διὰ τοῦ μηνύματος αὐτῆς, ἐπετέλεσεν ἐπιμελῶς πᾶν τὸ ἐφ' ἑαυτῇ. Καὶ οὕτως ἡ ἀγία ἡμῶν Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου καλοῦντος εἰς ἐνότητα καὶ ἀδελφότητα, ἐπιπέσει, πρὸς ἑαυτὴν καὶ πρὸς πάντας ἐπεκτείνασα, εὐρέθη οὐδέουσα τὴν ὁδὸν τῆς εὐθύνης αὐτῆς ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ, ὄργανον καὶ παράγων καταλλαγῆς, ἐνότητος καὶ εἰρήνης ἐν Χριστῷ ἀποβαίνουσα. Τὴν ἐνότητα αὐτῆς, ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων προβαλοῦσα, δὲν ὀκνησε προσφέρουσα ταύτην εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς γενικωτέρας ἐνότητος τοῦ χριστιανικοῦ συνόλου. Τὴν εὐρυτέραν δὲ ταύτην ἐνότητα τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων ἐπιποθοῦσα, δὲν ἐδίστασεν, ἵνα προέλθῃ εἰς τὰς δεύσας στερρὰς καὶ μεμετρημένας ἐκείνας ἀποφάσεις, ὅσαι, νῦν τε καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, θέλουσιν οἰκοδομήσει τὴν κοινὴν πορείαν τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν ποθητὴν τῶν πάντων ἐνωσιν»¹⁰.

Σημειωθῆτω τέλος, ὅτι περὶ ἄλλων τινῶν λεπτομερειῶν καὶ ἐλλείψεων τῆς ὁργανώσεως καὶ τῆς διεξαγωγῆς τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως παραλείπομεν νὰ ὁμιλήσωμεν ἐνταῦθα, ἐπαφιέμενοι εἰς τὴν ἀκριβοδικαίαν κρίσιν τῶν Ὁρθοδόξων Ἀντιπροσωπειῶν καὶ ἰδίως τῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅπως συναγάγωσιν αὐταὶ καὶ αἱ ὑπ' αὐτῶν ἐκπροσωπηθεῖσαι ἐν Ρόδῳ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι τὰ ἐπιβαλλόμενα συμπεράσματα καὶ διδάγματα, περὶ τοῦ πῶς δὲν πρέπει νὰ γίνηται ἡ ὁργάνωσις καὶ ἡ διεξαγωγὴ τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων, συμμεριζόμενοι πλήρως τὴν ἐκφραστῆσαν ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 3 Νοεμβρίου

10. «Γρηγ. Παλαμᾶς» 47(1964)365-66. Ἦδη τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἤρξατο προβαίνειν εἰς τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀποφάσεων τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως τῆς Ρόδου. Οὕτως ἐν τῷ 1 φύλλῳ τοῦ ἔργου ἐκδοθέντος περιόδικου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας «Ὁ Ὁρθόδοξος Κήρυξ» (1(1965) σ. 6) ἀναγγελλόμενον: «Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Πατριάρχης κ.κ. Ἀθηναγόρας ἀπέστειλε τηλεγράφημα εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Καντουαρίας Δρ. Μάικελ Ράμσεϋ, διὰ τοῦ ὁποῦ ἀνεκοίνωσε τὴν ἀπόφασιν τῆς Πανορθοδόξου πρὸς ἐπανάληψιν θεολογικῶν συζητήσεων μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου καὶ Ἀγγλικανισμοῦ. Εἰς ἀπάντησιν τοῦ τηλεγραφήματος τούτου ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας ἐξέφρασε τὴν χαρὰν αὐτοῦ διὰ τὴν ἀνακοίνωσιν ταύτην καὶ διεβεβαίωσε, ὅτι ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία ἠσθάνθη μεγίστην ἱκανοποίησιν διὰ τὰς προσεγεῖς θεολογικὰς συζητήσεις μετὰ τοῦ ἀντιπροσώπου τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου».

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΝ ΕΝΩΣΙΝ

ΣΤ'

Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Μόσχας ἤλθομεν εἰς ἐπαφὴν μόνον μετὰ φοιτητῶν. Ἐλυπήθημεν, διότι δὲν συνηγήθημεν καὶ μετὰ καθηγητῶν.

Ἀπὸ τῆς 7ης μέχρι τῆς 9ης ἑσπερινῆς ὥρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπεσκέφθημεν ἀλληλοδιαδόχως καὶ παρεκολουθήσαμεν τμήματα τοῦ Ἐσπερινοῦ εἰς τοὺς ἐν Μόσχᾳ ἱεροῦς ναοὺς τῶν Ἁγ. Πάντων, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, τοῦ Προφ. Ἡλίου καὶ τῆς Ἀναστάσεως. Πάντες οἱ ναοὶ οὗτοι, ἕνεκα τῆς κατὰ τὴν ἐπομένην ἡμέραν (1ην Ὀκτωβρίου μετὰ τὸ παλαιὸν ἡμερολόγιον) μεγάλως τιμωμένης ὑπὸ τῶν ῥώσων ἑορτῆς τῆς Ἁγίας Σκέπης, ἦσαν ἀσφυκτικῶς πλήρεις ὑπὸ πυκνοτάτων ἐκκλησιασμάτων, τὰ ὅποια κυριολεκτικῶς (ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μὴ καρδίᾳ) ἀνέφερον τὰς δοξολογίας, εὐχαριστίας, δεήσεις καὶ θριαμβευτικὰς ψαλμωδίας αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανόν. Εἰς τὸν τελευταῖον ἐκ τῶν ναῶν τούτων, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ χορωδία ἀπετελεῖτο ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τυφλῶν ἀμφοτέρων τῶν

φύλων, ὠμίλησε δι' ὀλίγων πρὸς τὰ πλήθη ὁ πατὴρ Ἱερώνυμος Κοτσῶνης, τονίσας τοὺς δεσμοὺς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, οἱ ὁποῖοι συνδέουν τὸν ἑλληνικὸν μετὰ τοῦ ῥωσικοῦ λαοῦ.

Τὴν πρωτὰν τῆς ἐπομένης ἡμέρας, 14ης Ὀκτωβρίου (Τετάρτης) ἀνεχώρησαμεν διὰ τὴν περὶ τὰ 70 χιλιόμετρα ἀπέχουσαν ἐκ Μόσχας πόλιν τῆς Ζαγκόρσκ, ἔνθα εὐρίσκεται ἡ ἱερά μονὴ τοῦ Ἁγ. Σεργίου καὶ τῆς Ἁγ. Τριάδος, ὡς καὶ ἡ παρ' αὐτῇ λειτουργοῦσα Θεολογικὴ Ἀκαδημία τῆς Μόσχας μετὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σεμιναρίου τῆς. Ἀπὸ ἐτακτοποιήσαμεν τὰ πράγματα ἡμῶν εἰς τοὺς ὠραίους, εὐρυχώρους καὶ ἀναπαντικῶς ξενῶνας τῆς Ἱ. Μονῆς, παρεκολουθήσαμεν ἐντὸς τοῦ μετὰ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας συναρτωμένου εὐρυχώρου ναοῦ τὴν πανηγυρικὴν θείαν Λειτουργίαν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ἁγίας Σκέπης καὶ ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 150 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Μόσχας. Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος θεία Λειτουργία εἶχεν ἰδιαιτέρον θέλημα καὶ με-

ἐλπίδα ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ καὶ συνετοῦ Ἀρχιεπισκόπου Φιλανδίας Παύλου, ὅτι ἡ ἄχρι τοῦδε ἐκ τῶν τριῶν πρώτων Πανορθόδοξων Διασκέψεων κτηθεῖσα πείρα θὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ὀρθοδόξους εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν μεθόδων τῆς ὀργανώσεως καὶ τῆς διεξαγωγῆς αὐτῶν. Παρὰ ταῦτα ὅμως δὲν κρίνομεν ἄσκοπον νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐτι καὶ ἐτι τὴν καὶ ὑπ' ἄλλων ἐκφρασεῖσαν εὐχὴν, ὅπως πάσης πανορθόδοξου συνάξεως προηγήται μακρὰ καὶ ἐνδελεχῆς μελέτη καὶ προπαρασκευὴ καὶ ὀργάνωσις ἐκκλησιαστικὴ καὶ θεολογικὴ ὑπὸ Πανορθόδοξου Ἐπιτροπῆς ἐξ εἰδικῶν, ἐπιφορτισμένης ἅμα καὶ μετὰ τὴν σύνταξιν τῶν σχεδίων τῶν πορισμάτων καὶ τῶν ληφθησομένων ἀποφάσεων (ἐν συνεργασίᾳ κατὰ περίπτωσιν καὶ μετ' ἄλλων Ὀρθόδοξων θεολόγων ἐκ τῶν πλέον εἰδικῶν), ἐπὶ τῶν ὁποίων δέον νὰ διεξάγῃται ἐλευθέρᾳ ἐξαντλητικὴ συζήτησις ἐν τῇ ὀλομελείᾳ, ὡς ἀνωτέρω ὑπεδείξαμεν, ἀναβαλλομένης ἐν ἀνάγκῃ τῆς ἐπεξεργασίας καὶ τελικῆς ψηφίσεως αὐτῶν εἰς νέαν Διάσκεψιν. Πρὸ πάντων δέον νὰ ἀποφεύγηται, (ὡς εἶπομεν καὶ αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην νὰ τὸ ἐπαναλάβωμεν), πᾶσα σπουδὴ περὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς συγκλήσεως, τῆς ὀργανώσεως καὶ τῆς διεξαγωγῆς τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων, ἄνευ τῆς ἐπιβαλλομένης προετοιμασίας, ὡς καὶ περὶ τὴν λήψιν τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν, αἵτινες εἶναι ὑψίστης καὶ ἀποφασιστικῆς σημασίας διὰ τὴν Ὀρθοδοξίαν καὶ εἶναι δυνατόν νὰ ἀποβῶσιν ἐπιβλαβεῖς εἰς τὴν ἐνότητά αὐτῆς. Καὶ τὸν κίνδυνον τοῦτον μόλις διέφυγεν ἡ Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις τὸ μὲν χάρις εἰς τὸ βαθὺ αἰσθημα εὐθύνης ἐναντι τῆς Ὀρθοδοξίας τῶν μελῶν αὐτῆς, τὸ δὲ χάρις εἰς τὴν ὀντολογικὴν ἐνό-

τητα τῆς κατ' ἀνατολὰς ἀγιωτάτης Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἀκριβῶς δὲ ἡ ἐνότης καὶ ἡ δραστηριοποίησις αὐτῆς περὶ τὸν σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον νομίζομεν ὅτι εἶναι τὸ μεγαλύτερον κέρδος τῆς τρίτης καὶ τῶν δύο προηγηθεισῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων τῆς Ρόδου.

Τὴν ἐνότητα λοιπὸν ταύτην τῆς τρισαγίας Ὀρθοδοξίας ἡμῶν ἔχομεν ἱερὸν χρέος πάντες ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι, ἀνεξαρτήτως ἐθνικότητος ἢ σκοπιμότητος τινος, νὰ διατηρήσωμεν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, καθ' ὅσον ἐξ αὐτῆς ἠρτῆται ἡ ἐπιτυχὴς ἀντιμετώπισις καὶ ἐπίλυσις πάντων τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν προβλημάτων τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, συμπεριλαμβανομένων βεβαίως καὶ τῶν ὑπὸ τῆς Α' Πανορθόδοξου Διασκέψεως καθορισθέντων θεμάτων τῆς μελλούσης Πανορθόδοξου Προσυνόδου καὶ τοῦ ὑπὸ τῆς Β' καὶ Γ' Πανορθόδοξων Διασκέψεων ἀποφασισθέντος διαλόγου μετὰ τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς, τῆς Παλαιοκαθολικῆς καὶ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ὅστις ὅμως δέον νὰ διευρυνθῇ, ὡς προεῖρηται, ἵνα περιλάβῃ πάσας τὰς Ἐκκλησίας, τὰς παραδεχομένας τὸ δογματικόν, λειτουργικὸν καὶ διοικητικὸν σύστημα τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων Ἐκκλησίας, καὶ πρώτιστα πασῶν τὰς ἀρχαίας Ἀνατολικὰς Ἐκκλησίας, μεθ' ὧν εὐχερεστέρα φαίνεται ἡμῖν ἡ συμφωνία, ὡς εἶπομεν καὶ ἐνώπιον τῆς Γ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως καὶ ἐγράψαμεν ἐπανειλημμένως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΠΗΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

γαλεῖον. Πολυμελεῖς τρεῖς χοροὶ νεαρῶν ἱεροσπουδαστῶν ἄλλοτε ἔφαλλον κεχωρισμένως καὶ ἄλλοτε συνηγοῦντο, διὰ νὰ ψάλλουν ἀπὸ κοινοῦ εἰς ἑναρμόνιον τετραφωνίαν κατὰ τρόπον ἀληθῶς θριαμβευτικόν. Ἡ ὄλη ψαλμωδία ἦτο ἔτι ἐπιβλητικώτερα, ὅταν μετὰ τῶν ζωηρῶν καὶ ὠραίων νεανικῶν φωνῶν τῶν ἱεροσπουδαστῶν συνηγοῦντο τὸ πυκνότατον καὶ ἀσφυκτικῶς πληροῦν τὸν ἱερὸν ναὸν ἐκκλησίασμα, διὰ νὰ ἐκσπάσῃ ἐν δακρύοις εἰς θριαμβευτικὰς ὠδὰς, διὰ τῶν ὁποίων ἐβροντοφωνοῦντο τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, ἡ Κυριακὴ Προσευχὴ καὶ ἄλλοι λειτουργικοὶ ὕμνοι. Καθὼς παρηκολούθουν πάντα ταῦτα, ἀκουσίως ἐμνήσθην τῶν λόγων τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀργολίδος κ. Χρυσοστόμου, ὅστις, ἀναφερόμενος εἰς λειτουργίαν τινὰ ἐν τῷ αὐτῷ Ἱ. Ναῷ τῆς Ζαγκόρσκ, ἔχει γράψει τὰ ἑξῆς, ἅτινα θὰ ἠδυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ ἐπαναλάβωμεν αὐτολεξεῖ ὡς αὐτόπται καὶ αὐτήκοοι μάρτυρες: «Πλήθη λαοῦ, -λέγει, -ἐν καταλύξει δυσπεριγράπτῳ καὶ ἐν δακρύοις ἀκατασκέτοις, εἰς ἃ συνανεμιγνύοντο καὶ τὰ ἡμέτερα ὀλόθερμα δάκρυα, παρηκολούθησαν τὴν θείαν Λειτουργίαν, ἣτις εἶχε βυζαντινὴν μεγαλοπρέπειαν ἄφατον, τῶν χορῶν, ἐξ ἑκατὸν καὶ πλέον προσώπων ἀποτελουμένων, ψαλλόντων αὐτόχρημα ἀγγελικά. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἰδιαιτέρως ἐσημειώθη ἀπὸ τὸν γράφοντα, εἶναι, ὅτι οἱ (τότε παριστάμενοι) ἐκπρόσωποι τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἰδιαιτέρως ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Βατικανοῦ ἐνεφάνιζον εἰκόνα καταπλήκτων καὶ ἐξεστηκότων, ἐκ τῶν ἐν ἀπι-

στεύτῳ μεγαλοπρεπείᾳ, εὐκοσμίᾳ, τάξει καὶ ἀγγελικαῖς ὕμνωδιαῖς τελουμένων ἐν τῷ Ναῷ ἐνόμιζέ τις, ὅτι ἔλεγον καὶ ἀσφαλῶς ἔλεγον, «οὐδέποτε οὕτως εἶδομεν ἢ ἠκούσαμεν». Ἐτερον ἀξιοσημείωτον, ὅπερ παρετηρήσαμεν κατὰ τὴν τέλεισιν καὶ προσφορὰν τῆς Ἀναμιάκτου φρικτῆς θυσίας εἶναι ὁ τρόπος, ἢ μᾶλλον ὁ τρόμος καὶ ἡ ἀμετρος εὐλάβεια, μεθ' ἧς οἱ ῥῶσοι κληρικοὶ προσῆλθον, ἵνα κοινωνήσουν τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ» (περιοδικὸν «Ἐκκλησία» ἔτος 1963, σελ. 461). Μετὰ τῆς αὐτῆς εὐλαβείας καὶ τὰ πλήθη τῶν πιστῶν προσήρχοντο εἰς τὴν θείαν Εὐχαριστίαν. Ὡσαύτως καὶ εἰς ἡμᾶς ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν ἡ στάσις τῶν ἱεροσπουδαστῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θείας Λειτουργίας. Εἶναι ἀπολύτως ἀκριβῆ ὅσα πάλιν σχετικῶς διαβεβαίωσι ὁ ἅγιος Ἀργολίδος, ὅταν γράφῃ: «Ἡ λάμψις τοῦ προσώπου, ἡ ἀνυπόκριτος εὐσέβεια καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ τελετουργικὴ ἐντελής κατάρτισις προσημιάζονται λίαν προσεχῆ ἐπ' ἀνδρῶσιν τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας διὰ στελεχῶν ὑπερόχων. Εἶναι κυριολεκτικῶς ἐκκλησιαστικὸν νὰ βλέπῃ τις τὴν ἐπιτηδειότητα, μεθ' ἧς οἱ ἐν λόγῳ σπουδασταὶ διακονοῦν τοὺς λειτουργοὺς καὶ ἐν γένει τὴν διεξαγωγὴν τῆς θείας Λειτουργίας» (ἐνθ' ἄνωτ.).

Μετὰ τὸ πέρασ τῆς θείας Λειτουργίας ἐν τῇ καταλλήλῳ διακεκοσμημένῃ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας ἐγένετο, συμφώνως πρὸς τὸ ἐπιμελῶς καταρτισθὲν πρόγραμμα, ὁ λαμπρὸς ἑορτασμός ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τῶν 150 ἐτῶν ἀπὸ τῆς

Ἡ Θεολογικὴ Ἀκαδημία τῆς Μόσχας ἐν Ζαγκόρσκ.

ιδρύσεως αυτής. Συμφώνως πρὸς τὰ δοθέντα εἰς ἡμᾶς στοιχεῖα, ἡ Θεολογικὴ Ἀκαδημία τῆς Μόσχας ἀποτελεῖ συνέχειαν τῆς κατὰ τὸν 15' αἰῶνα ἰδρυθείσης ὑπὸ τοῦ τσάρου Ἀλεξίου Μιχαήλοβιτς καὶ τοῦ πατριάρχου Ἰωακείμ σχολῆς παρὰ τῷ ἐν Μόσχᾳ πατριαρχικῷ τυπογραφείῳ. Ἡ σχολὴ αὕτη τὸ ἔτος 1681 ἀπέκτησε τὸν τίτλον «Ἀκαδημία» καὶ εἶναι γνωστὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ρωσίας ὡς «Σλαβογραικολατινικὴ Ἀκαδημία». Εἰς αὐτὴν ἐκλήθησαν νὰ διδάξουν πρῶτοι οἱ Ἕλληνες λόγιοι ἀδελφοὶ Ἰωαννίκιος καὶ Σωφρόνιος Λεικούδαι, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀποπερατώσει προηγουμένως λαμπρὰς σπουδὰς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Παδούης. Τὴν Ἀκαδημίαν ταύτην ἐλάμπρυνεν ὡς καθηγητὴς ὁ ἐπὶ τριάκοντα ἐπτὰ ἔτη διδάξας ἐν αὐτῇ (1775-1812) μητροπολίτης Μόσχας Πλάτων Λέβτσιν, ὁ συγγραφεὺς τῆς γνωστῆς «Ὁρθοδόξου Κατηχήσεως», ἣτις, μεταφρασθεῖσα καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν, ἐκυκλοφόρησεν εἰς πολλὰς ἐκδόσεις. Ὁ μητροπολίτης Πλάτων ἐθέσπισε καὶ ὑποτροφίας διὰ πτωχοῦς, ἀλλὰ ἀριστεύοντας φοιτητάς, οἵτινες βραδύτερον θὰ κατελάμβανον θέσιν καθηγητοῦ εἰς ἐκκλησιαστικὴν σχολὴν ἢ θέσιν ἐφημερίου. Αἱ ὑποτροφίαι αὗται κατέστησαν περιώνυμοι, οἱ δὲ εὐτυχήσαντες νὰ λάβουν ταύτας ὠνομάσθησαν (πλατωνικοὶ), ἔκτοτε δὲ ὁ τίτλος οὗτος προσετέθη ὀριστικῶς εἰς τὸ ἐπώνυμόν των. Νέα ἀναδιοργάνωσις τῆς Θεολογι-

κῆς Ἀκαδημίας τῆς Μόσχας ἐγένετο τὸ ἔτος 1814, ὅπερ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔτος ἰδρύσεως τῆς Ἀκαδημίας ταύτης, διότι αὕτη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀναδιοργάνωθη ἐκ βάθρων. Ἡ ἀναδιοργάνωσις τῆς Ἀκαδημίας ἐγένετο ἐν τῷ πλαισίῳ μιᾶς γενικωτέρας ἀναδιοργάνωσις τοῦ προγράμματος τῶν ἐκκλησιαστικῶν μορφωτικῶν καθιδρυμάτων συμφώνως πρὸς τὰς νέας μορφωτικὰς καὶ παιδαγωγικὰς ἀρχάς, τοῦ μέχρι τότε ἰσχύοντος ἐν αὐτοῖς προγράμματος χαρακτηρισθέντος ὡς ἀναχρονιστικοῦ. Ὑπὸ τὴν νέαν συγκρότησιν αὐτῆς ἢ εἰς τὴν Λαύραν τοῦ ἁγίου Σεργίου στεγασθεῖσα ὀριστικῶς Ἀκαδημία ἤρξατο τοῦ ἔργου αὐτῆς ὑπὸ νέου λαμπροῦ οἴωνου. Ἡ ἔκθεσις τοῦ μεγάλου τούτου θεολογικοῦ καθιδρύματος τῆς Ρωσίας ὀφείλεται κατὰ πολὺ εἰς τὴν ἠθικὴν συμπαράστασιν καὶ τὸ ἀδιάπτωτον ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνδιαφέρον τοῦ μητροπολίτου Μόσχας Φιλαρέτου Ντρόζντωφ, ὅστις ὑπῆρξε μέγας θεολόγος καὶ διαπρεπέστατος ἱεράρχης τῆς Ρωσίας κατὰ τὸν 19' αἰῶνα. Εἰς τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ μητροπολίτου Φιλαρέτου καὶ εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν καθηγητῶν τῆς Ἀκαδημίας τῆς Μόσχας ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος ἢ εἰς τὴν ρωσικὴν μετάφρασιν τῶν ἔργων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τῆς δευτέρας δεκαετίας τοῦ 19ου αἰῶνος ἄρχεται ἡ ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας ταύτης ἐκδοσις τοῦ πολυτόμου μνημειώδους ἔργου «Τὰ ἔργα τῶν ἁγίων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας εἰς

Πυκνὸν ἐκκλησίασιμα εἰς τὸν καθεδρικὸν ναὸν τῆς Ὁδησοῦ κατὰ τὴν ὥραν τῆς θ. Λειτουργίας, τὴν ὁποίαν τελεῖ ὁ Θεοφ. Βοηθὸς Ἐπίσκοπος κ. Ἀντώνιος.

Ἄπ. Παῦλος. Ἀπὸ τὰ θαυμάσια ἐκκλησιαστικὰ χειρόγραφα, ἅτινα φυλάσσονται εἰς τὰς ρωσικὰς βιβλιοθήκας.

ρωσικὴν μετάφρασιν») καὶ ἐν συνεχείᾳ συγχρόνως μετὰ τοῦ ἔργου τούτου τῶν (Συμπληρωμάτων εἰς τὴν ἐκδόσιν τῶν ἁγίων Πατέρων εἰς ρωσικὴν μετάφρασιν), τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν θεολογικὸν περιοδικὸν ὑψηλῆς διὰ τὴν ἐποχὴν του ἐπιστημονικῆς στάθμης. Συνέχεια τοῦ δημοσιεύματος τούτου δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ τὸ περιοδικὸν «Θεολογικὸς ἀγγελιαφόρος», τὸ ὁποῖον ἐξεδίδετο ἐπὶ πολλὰς δεκαετίαι καὶ περιελάμβανε περισπουδάτους μελέτας τῶν καθηγητῶν τῆς Ἀκαδημίας, ἀναφερομένας εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς θεολογικῆς Ἐπιστήμης. Ἐκ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Μόσχας διήλθον γενεαὶ ὀλόκληροι διαπρεπῶν θεολόγων, διακριθέντων τόσον εἰς τὰ θεολογικὰ γράμματα, ὅσον καὶ ἐντὸς τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας¹.

Κατὰ τὸν ἐπὶ τῇ 15^ῃ Σεπτεμβρίου τῆς Ἀκαδημίας λαμπρὸν ἑορτασμόν, τοῦ ὁποίου μετέσχομεν καὶ ἡμεῖς, παρίσταντο ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ἀλέξιος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης

1. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα περὶ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Μόσχας ἐδόθησαν εἰς τὰ μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας μας ὑπὸ τοῦ ἀσχολουμένου εἰδιωτῶς περὶ τὴν ἱστορίαν τῶν σλαβικῶν ἐκκλησιῶν κ. Ἀντωνίου Ταχιάου, διδάκτορος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Λενινγκράντ καὶ Λαντόγκας κ. Νικόδημος, πολλοὶ ρῶσοι ἱεράρχαι, ἐκπρόσωποι ἄλλων ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν, σχολῶν καὶ ἀκαδημιῶν, οἱ δύο ἀνώτατοι ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων ἐκπρόσωποι τῆς Ρωσικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἄλλοι προσκεκλημένοι. Εἰς πάντας τοὺς ἐπισήμους, ὡς καὶ εἰς πάντας ἡμᾶς, ἐδόθησαν εἰδικὰ μετάλλια, ἀναμνηστικά τοῦ ἑορτασμοῦ. Κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ ὁμιλήσαν ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας, ὁ λαμπρὸς καὶ ἐξάιρετος Γραμματεὺς τοῦ Συμβουλίου τῶν Καθηγητῶν τῆς Ἀκαδημίας καὶ Καθηγητῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχαιολογίας καὶ Ὀμιλητικῆς αἰδεσιμολογιώτατος πρωθιερεὺς κ. Ἀλέξιος Ostarov, ὁ ὑφηγητῆς τῆς Δογματικῆς κ. Saritsev, ὁ ἀείμνηστος Πρύτανης τῆς Ἀκαδημίας πρωθιερεὺς Κωνσταντῖνος Ρουζίτσκη καὶ πάντες οἱ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ἢ θεολογικῶν ἀντιπροσωπειῶν, οἵτινες συνεδύσαν τὰς προσφωνήσεις των μετὰ τῆς προσφορᾶς συμβολικῶν δώρων εἰς τὴν ἑορτάζουσαν Ἀκαδημίαν.

Ὁ Πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Ἰερώνυμος Κοτσώνης ἐκ μέρους τῆς ἀντιπροσωπείας ἡμῶν εἶπε κατὰ τὴν προσφωνήσιν του τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε, Κύριε Πρύτανη, Κυρίαὶ καὶ Κύριοι,

Με πολλὴν συγκίνησιν ἐπισκέπτεται ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς νεωτέρας ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων Θεολογικῶν Σχολῶν, τῆς ὁποίας ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἡγοῦμαι, τὴν πρεσβυτέραν ἐξ αὐτῶν, ἐπὶ τῷ εὐτυχῇ ἑορτασμῷ τῆς 15^{ῃς} ἐπετείου ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της. Εἴμεθα δὲ εὐγνώμονες, διότι διὰ τῆς εὐγενοῦς προσκλήσεως, τὴν ὁποίαν μᾶς ἀπηρθύνετε, μᾶς παρέχεται ἡ εὐκαιρία νὰ λάβωμεν μέρος εἰς τὸν πανηγυρισμὸν τοῦ σημαντικοῦ τούτου σταθμοῦ τῆς ζωῆς τῆς γεραρᾶς ταύτης Σχολῆς καὶ νὰ μεταφέρωμεν τὸν ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν καὶ τὰς ὀλοφύχους εὐχὰς ὄχι μόνον τῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Σχολῇ συναδέλφων μας καὶ ὀλοκλήρου τοῦ καθ' ἡμᾶς Πανεπιστημίου, τὸ ὁποῖον μᾶς ἀπέστειλεν ὡς ἐκπροσώπους του, ἀλλὰ καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας. Τὴν προτεραιάν τῆς ἀναχωρήσεώς μας, κατὰ τὴν ἀποχαιρετιστήριον πρὸς αὐτὸν ἐπίσκεψιν ὁ πολὺς Προκαθημένος τῆς Ἐκκλησίας μας ἐπεφόρτισε τὴν ἀντιπροσωπείαν μας, ἵνα μεταφέρῃ τὰς προσωπικὰς αὐτοῦ εὐχὰς καὶ τὰς εὐχὰς τῆς ὅλης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τόσον πρὸς τὴν ἡμετέραν γερασμίαν Μακαριότητα καὶ τὴν περὶ αὐτὴν χορείαν τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἑορτάζουσαν Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν.

Παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς ἐπιτρέψητε, ὅπως καὶ δημοσίᾳ διαδηλώσωμεν, ὅτι εἰς τὸν πανηγυρισμὸν τούτον προσερχόμεθα οὐχὶ ὡς ξένοι, ἀλλὰ μετὰ τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ μέλους μᾶς ἐνδόξου καὶ διαπρεποῦς

οικογενείας. Διότι καίτοι δὲν ἔσχομεν τὴν εὐλογίαν νὰ παρακαθήσωμεν αὐτοπροσώπως εἰς τὰ θρανία τῆς Σχολῆς ταύτης, τὰ ὁποῖα ἐφιλοξένησαν διακεκριμένας προσωπικότητας τῶν Ὁρθοδόξων Θεολογικῶν Γραμμάτων, ἐν τούτοις ἔσχομεν καὶ ἡμεῖς τὴν δυνατότητα, ἵνα ἐμμέσως ἀπολαύσωμεν τῶν πολυζύμων θεολογικῶν καρπῶν, τοὺς ὁποίους ἐκ Ρωσίας ἐκόμισαν διαπρεπεῖς καὶ πολυγραφώτατοι Ἕλληνες Θεολόγοι, παρὰ τοὺς πόδας τῶν ὁποίων ἠδυνήσαμεν νὰ μαθητεύσωμεν. Ἐντεῦθεν εἰκότως συγκαταλέγομεν καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς εἰς τὴν ἰδιζήν σας Θεολογικὴν οἰκογένειαν.

Ἀποβλέποντες εἰς τὸ ἄχρι τοῦδε ἐπιτελεσθὲν μέγα ἔργον τοῦ ἱεροῦ τούτου καθιδρύματος, τὸ ὁποῖον ἐξέθεσε πνευματικῶς καὶ ἀνέδειξε μορφάς, αἱ ὁποῖαι ἀφήκαν ἀνεξίτηλα ἴχνη εἰς τὴν ἱστορίαν οὐ μόνον τῆς Ρωσικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς καθόλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ Θεολογίας, ἐδχόμεθα ἀπὸ καρδίας εἰς τὸν Πατέρα τῶν Φώτων, ἵνα ἐπὶ αἰῶνας μακροῦς ἐξακολουθήσῃ τὸ Καθίδρυμα τοῦτο διὰ τῶν πνευματικῶν

αὐτοῦ ναμάτων νὰ καταδεύῃ τὴν Ὁρθόδοξον Θεολογίαν καὶ νὰ καταρτίξῃ δαφιλῶς τὸν κλῆρον καὶ τὰ ἀνώτερα τῆς Ἐκκλησίας στελέχη, ἵνα ταῦτα ἀποβαίνουν «φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες» (Φιλιπ. β', 15—16) εἰς δόξαν τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως καὶ τῆς χριστιανικῆς ἐν τῷ κόσμῳ μαρτυρίας. Ἐπὶ τῇ ἐγκαιρίᾳ ταύτῃ ἅς ἐπιτραπῇ ἡμῖν, ἵνα προσφέρωμεν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Ἀκαδημίας πάσας τὰς ἐκδόσεις τῶν Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης πρὸς συμβολικὴν ἐκδήλωσιν τοῦ πνευματικοῦ ἡμῶν συνδέσμου καὶ τῆς ἀγάπης μας πρὸς τὴν δόξαν τῆς Ἀκαδημίας ταύτης».

Ὁ ἑορτασμὸς διήρκεσε μέχρι τῆς 3ης ἀπογευματινῆς. Μετὰ τὴν λήξιν αὐτοῦ ἡ Θεολογικὴ Ἀκαδημία παρέθεσε γεῦμα εἰς πάντας τοὺς ἀνωτέρω μνημονουθέντας, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησε καὶ ἡ ἰδικὴ μας ἀντιπροσωπεία.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Ἐκκλησιασμά ἐντὸς τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Ὁδησοῦ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θείου Κηρύγματος.

ΜΑΡΙΟΛΟΓΙΑ

Ε'

15. Ἀνάληψις τῆς Θεομήτορος.

Ἀπὸ τοῦ βου αἰῶνος ἤρχισε διαδομένη ἐν τῇ Δύσει ἡ ἐξῆς παράδοσις: «Τὸ σῶμα τῆς Παρθένου Μαρίας μετὰ θάνατον δὲν ὑπεβλήθη εἰς τὸν φυσικὸν νόμον τῆς φθορᾶς. Ὀλίγας στιγμὰς μετὰ τὸν θάνατόν της, τὸ νεκρὸν σῶμα της ἠνώθη καὶ πάλιν μετὰ τῆς ψυχῆς, καθ' ὃν τρόπον καὶ τὰ σώματα τῶν δικαίων θὰ ἀναστηθοῦν κατὰ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν»⁴⁶.

Οἱ ἀσχολούμενοι ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου θεολόγοι τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐξῆς διατυπώνουν τοὺς συλλογισμούς των: «Κατὰ τοιοῦτον, λέγουν, θαυμαστὸν τρόπον ἀναστηθεῖσα ἡ Θεοτόκος ἀνελήφθη εἰς τὴν οὐράνιον δόξαν... Ἡ φθορὰ τοῦ σώματος, μετὰ θάνατον, εἶναι συνέπεια τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος⁴⁷. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἡ Μαρία διετηρήθη (διὰ τῆς ἀσπίλου συλλήψεως) ἀπρόσβλητος ἀπὸ τὸν ρύπον τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, ἦτο ἐπομένως ἀπληλαγμένη ἀπὸ τὰς συνέπειας τούτου. Ὑπέφερον αὕτη ἀνθρωπίνως καὶ ὑπεβλήθη εἰς τὸν σωματικὸν θάνατον, καθὼς καὶ ὁ Υἱὸς της, πλὴν δὲν ὑπέκυψεν εἰς τὸν νόμον τῆς σωματικῆς φθορᾶς, καθὼς καὶ ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος νικήσας τὸν θάνατον, τὸν ὁποῖον ἐκουσίως ἐδέχθη, ἀνέστη μετὰ ταῦτα θεοπρεπῶς μετ' ἐκπνευματισμένην πλέον τὴν ἀνθρωπίνην προσωπικότητά του. Τοιοῦτοτρόπως ἐξεπληρώθη πλήρως ἡ κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτῆς συνετελέσθη τὸ προπατορικὸν ἁμαρτήμα πρόρρησις, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ὁμοῦ μετ' τὴν μητέρα του θὰ ἀνεδεικνύετο νικητὴς τοῦ διαβόλου καὶ τῆς ἁμαρτίας, συνεπῶς καὶ νικητὴς τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἐκ τούτου σωματικῆς φθορᾶς»⁴⁸.

Ἡ σειρά τῶν τοιούτων δοξασιῶν ἦτο ἐπόμενον νὰ ὀδηγήσῃ εἰς μίαν πραγματικὴν θεοποίησιν — deificatio — τῆς Θεοτόκου καὶ νὰ δημιουργήσῃ τὴν Μαρριολατρείαν, ἐφ' ὅσον Μητέρα καὶ Υἱὸς συνταυτίζονται ἐν τῷ ἔργῳ τῆς ἀπολυτρώσεως, καθὼς ἡ αἰτία καὶ τὸ αἰτιατόν. Ἡ σχέση αὐτῆς, λέγουν, πρὸς τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Υἱοῦ της, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς πραγματικῆς συνεργασίας, ἡ ὁποία ἤρχισε ἀπὸ τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὑποτασσόμενη εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶπε πρὸς τὸν ἄγγελον: «Ἴδού ἡ δούλη Κυρίου γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου». Τὴν στιγμήν ἐκείνην ἡ δύναμις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατέστησε γόνιμον τὴν μητρικὴν ιδιότητα τῆς Μαρίας. Τοιοῦτοτρόπως, ἐδημιούργησεν αὕτη ἐκ τῶν

μητρικῶν τῆς σπλάγγων καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῆς καρδίας της τὴν σωματικὴν ὑπόστασιν τοῦ Χριστοῦ. Κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην τοῦ εὐαγγελισμοῦ, τὸ δεῦτερον πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος ἠνώθη ὑποστατικῶς μετ' τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν τοῦ Χριστοῦ.

Μὲ ἄλλας λέξεις, «ἡ Μαρία, διὰ τῆς ἐκουσίας ὑποταγῆς αὐτῆς εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, διεμόρφωσεν ἐκ τῆς σαρκὸς της καὶ τοῦ αἵματός της τὸ πρὸς θυσίαν θύμα τῆς ἀπολυτρώσεως, τὴν σάρκα καὶ τὸ αἷμα τῆς ἱλαστηρίου θυσίας... Ὅταν λοιπὸν ὁ Λυτρωτὴς τῆς ἀνθρωπότητος... προσέφερον ἑαυτὸν πρὸς τὸν Πατέρα του ὡς ἱλαστήριον θυσίαν, διὰ τὰς ἁμαρτίας τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἡ Μαρία ὡσαύτως προέφερε τὸ ἱλαστήριον δῶρον τοῦτο πρὸς τὸν Θεόν, ὡς προσωπικὴν τῆς θυσίας, ἡ ὁποία συνετελέσθη ἀπὸ τὸ αἷμα τῆς καρδίας της».

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, λέγουν, «ἐθὺς ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμήν τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἡ θυσία τῆς Μαρίας συνεδέθη μετ' τὴν θυσίαν τοῦ Χριστοῦ. Τὸ δῶρον τῆς θυσίας ἀμφοτέρων ὑπῆρξε τὸ αὐτό: ἡ σὰρξ καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἐδημιούργηθησαν ἀπὸ τὴν σάρκα καὶ τὸ αἷμα τῆς καρδίας τῆς μητρὸς του...». Διὰ νὰ δικαιολογήσῃ δὲ τὸν ἀπόλυτον συνταυτισμὸν τούτου Μητρὸς καὶ Υἱοῦ, ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς ἀπολυτρώσεως, προβαίνουν οἱ Μαρριολογοῦντες εἰς τὸν ἐξῆς τολμηρὸν καὶ τοῦτον συλλογισμόν: «Ἡ πτώσις τοῦ ἀνθρώπου προεκλήθη ἀπὸ τὸν διάβολον, διὰ τῆς συνεργασίας ἐνὸς ἀνδρὸς καὶ μιᾶς γυναικός. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἡ ἀπολύτρωσις συνετελέσθη ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Χριστοῦ, ὡς τοῦ νέου Ἀδάμ, καὶ διὰ τῆς Μαρίας, ὡς τῆς δευτέρας Εὔας...».

Τοιοῦτοτρόπως ὁ ἔκρας σκεπτικισμὸς εὐσεβείας ἔφερε τοὺς Μαρριολογοῦντας τούτους θεολόγους εἰς τὸ ἐξῆς ἀκρότατον συμπέρασμα: «Τὸ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ γυθὲν αἷμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον εἶχε λάβει ἀπὸ τὴν Μητέρα του, ἐγύθη καὶ πάλιν, κατ' ἐπιστροφήν, εἰς τὴν μητρικὴν καρδίαν, κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε, ὡς διὰ πνευματικῆς αὐλακός, νὰ διαδοθῇ τοῦτο πρὸς ὁλόκληρον τὸν κόσμον. Μὲ ἄλλας λέξεις, κρεμάμενος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ Ἰησοῦς, προσέφερε τὸ ποτήριον τῆς σωτηρίας πρῶτον εἰς τὴν Μητέρα του, αὕτη δὲ πάλιν, μετ' τὴν σειράν της, ἠδυνήθη νὰ προσφέρῃ τοῦτο πρὸς ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα»⁴⁹.

Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, ἐν συνδυασμῷ τῆς ἀσπίλου συλλήψεως καὶ τῆς παρθενικῆς μητρότητος, ἡ ἐξ

46. Α' Θεσ., 4:15 ἐξ.

47. Γέν. 3:19.

48. Algermissen K., Christian Denominations, p. 443.

49. Algermissen K., μν. ἐ. σ. 444-467.

ἀποκρύφων βιβλίων ἐκπηγάσασα παράδοσις ἐν τῇ Δύσει ἐδημιούργησε καὶ τὴν διδασκαλίαν μιᾶς ἀκράτου εὐσεβοφροσύνης περὶ τῆς ἐν σώματι ἀναλήψεως τῆς Μαρίας εἰς τὸν οὐρανόν.

★

Εἶχον παρέλθει ἔνδεκα καὶ πλέον αἰῶνες, χωρὶς ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία νὰ οἰκιοποιηθῇ τὴν περὶ ἀναλήψεως τῆς Θεοτόκου διαδομένην διδασκαλίαν. Κατὰ τὴν μεγάλην Σύνοδον τοῦ Βατικανοῦ (1870), ἐσημειώθη ἐν τῇ Δύσει μεγάλη συλλογικὴ κίνησις, ὅπως ἀνακηρύξῃ αὕτη τὸ δόγμα τῆς ἐν σώματι ἐνδόξου ἀναλήψεως τῆς Παρθένου Μαρίας, καθ' ὅσον τοῦτο ἐθεωρεῖτο ὡς λογικὸν ἐπακόλουθον τοῦ δόγματος τῆς ἀσπίλου συλλήψεως. Καθὼς ὅμως ἀναφέρει εἰς περισπούδαστον ἔργον του ὁ Ρωμαιοκαθολικὸς ἱερεὺς καὶ διακεκριμένος συγγραφεὺς Martin Jugie (La mort et l' Assomption de la Sainte Vierge, Cita del Vaticano, 1944), οἱ ἀντιφρονούντες ἰσχυρίζοντο ἀντιθέτως ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ἀναλήψεως τῆς Θεομήτορος εἶναι μόνον ἱστορικόν, οὐδόλως δὲ στηρίζεται ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ ἐπὶ τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως. Ἐπομένως, ἡ δογματικὴ διατύπωσις τῆς περὶ ἀναλήψεως διδασκαλίας, ὡς ὅρος πίστεως πρὸς σωτηρίαν, εἶναι ἀναφελής. Οὗτοι εἶχον τὴν πεποιθήσιν — καὶ πολὺ ὀρθῶς — ὅτι δόγμα ἐν τῇ θεολογικῇ ἐννοίᾳ, ἐφ' ὅσον δὲν διαλαμβάνεται εἰς τὰ δογματικὰ δεδομένα τῆς Γραφῆς, ὡς ἀποκάλυψις (in verbo Dei), δὲν ἔχει θέσιν μεταξὺ τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως. Εἶναι ζήτημα εὐσεβείας τῶν πιστῶν, ζήτημα ἐκκλησιαστικῆς πίστεως, ἡ ὅποια ὅμως οὐδέποτε δύναται νὰ ἀποβῇ καὶ δογματικὴ πίστις φέρουσα χαρακτῆρα θεϊκῆς ἀποκαλύψεως.

Ὁ Jugie σημειώνει ὅτι ἀπὸ τοῦ 1620, ὅποτε ἤρριψε διαδομένη μετ' ἐπιτάσεως εἰς τὴν Δύσιν ἡ διδασκαλία αὕτη, δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι μέχρι τοῦ 1870 καὶ προήχθη κατὰ βέβαιόν τινα τρόπον, παρέμεινε μᾶλλον στάσιμος. Κατὰ τὴν ἐν τῷ Βατικανῷ Σύνοδον τοῦ 1870, ἐπὶ 700 καὶ πλέον συνοδικῶν Ἱεραρχῶν καὶ θεολόγων, μόνον 187 ὑπέβαλον 7—8 αἰτήσεις, πρὸς ἀνακήρυξιν τοῦ δόγματος τῆς ἀναλήψεως τῆς Παρθένου Μαρίας⁵⁰. Ὁ Γερμανὸς ἱερεὺς Dollinger (1799—1890), διάσημος καθηγητῆς τῆς Ἱστορίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου, ὡς μέλος τῆς Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ ἤσκησεν ἰσχυροτάτην ἀντίστασιν κατὰ τῶν θεσπιζομένων τότε καινοτομιῶν, καθὼς ἦτο ἡ περὶ τοῦ «ἀλαθῆτου». Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, τὸ περὶ ἀναλήψεως θέμα περιῆλθεν εἰς δευτερεύουσαν θέσιν.

Γράφων τῷ 1944 ὁ Jugie φρονεῖ, ὡς ἀντικειμενικὸς ρωμαιοκαθολικὸς ἐρευνητῆς, ὅτι αἱ διδασκαλίαι περὶ τῆς ἀναλήψεως τῆς Θεοτόκου δὲν ἔχει ἀκόμη ὀριμάσει διὰ μίαν ἐπίσημον ἀνακήρυξιν τοῦ δόγματος, ἔχει δὲ διὰ τοῦτο ἀνάγκην νὰ συζητηθῇ καὶ νὰ διασαφηνισθῇ διὰ θεολογικῆς ἐργασίας, ἡ ὅποια θὰ συν-

επλήρωνε τὰς πολλὰς εἰς ἀριθμὸν καὶ ποικιλίας αἰτήσεις». Προσθέτει δὲ ὅτι ἀπὸ τοῦ 1870 μέχρι τοῦ 1940 εἶχον ὑποβληθῇ εἰς τὸ Βατικανόν 504 ἐν ὄλῳ αἰτήσεις. Εἶναι χαρακτηριστικὸν τὸ γεγονός, λέγει, ὅτι τὸ πλεῖστον τῶν αἰτήσεων δὲ ἐπέξηγεί σαφῶς τὸ θέμα τῆς ἀναλήψεως τῆς ἁγίας Παρθένου... Δὲν κάμνουν λόγον, παρὰ περὶ ἀναλήψεως γενικῶς, χωρὶς νὰ λέγουν ἂν πρόκειται περὶ ἐνσώμου ἀναλήψεως καὶ χωρὶς κἂν νὰ ἀναφέρουν τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν τῆς Μαρίας καὶ τὴν ἀφθαρσίαν τοῦ σώματος αὐτῆς ἐν τῷ τάφῳ. Πολλοὶ πάλιν κάμνουν μνεῖαν εἰδικῶς σωματικῆς ἀναλήψεως, σιωποῦν ὅμως ὡς πρὸς τὸν θάνατον τῆς Παρθένου⁵¹.

16. Πῶς διεμορφώθη ἡ παράδοσις τῆς ἀναλήψεως.

Καθὼς εἴπομεν, ἡ ἀνάστασις τῆς Παρθένου Μαρίας καὶ ἡ ἀνάληψις αὐτῆς εἰς τὸν οὐρανόν, ἔνθα καθῆται ἐπὶ θρόνου θεϊκῆς δόξης παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Υἱοῦ τῆς, δὲν μαρτυροῦνται ποσῶς οὔτε ὑπὸ τῆς Γραφῆς οὔτε ὑπὸ τῆς Παραδόσεως, εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως, οὐδὲ κἂν γίνεται μνεῖα ἐν αὐταῖς περὶ τοῦ θανάτου αὐτῆς. Τὸ κατὰ τὸ 1950 ὅμως ἀνακηρυχθέν τοῦτο δόγμα ὑπὸ μόνου τοῦ Πάπα, συμφώνως πρὸς τὴν περὶ τοῦ ἀλαθῆτου αὐτοῦ ἀθθεντίαν, μετὰ τὴν ὁποίαν περιέβαλε τὴν παπικὴν ἐξουσίαν ἡ Σύνοδος τοῦ 1870, καθὼς καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ 1854 δόγμα περὶ τῆς ἀσπίλου συλλήψεως, προσδίδουν παρατόλμως εἰς τὴν Παρθένον Μαρίαν γνωρίσματα θεϊκῆς ὑποστάσεως προσκυνουμένης ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. Τοῦτο προφανῶς προσβάλλει καὶ αὐτὸ τὸ θεμελιώδες δόγμα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, περὶ τοῦ ἐνός καὶ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἐν Τριάδι Πατρὸς, Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος προσκυνουμένου⁵².

Ἀπὸ μακροῦ χρόνου, λέγει ὁ Jugie, οἱ Καθολικοὶ θεολόγοι διερωτῶνται ἂν ἡ διδασκαλία περὶ τῆς ἐνδόξου ἀναλήψεως τῆς Θεοτόκου εἶναι ἀλήθεια ἀποκεκαλυμμένη, καὶ πῶς ἀπεκαλύφθη αὕτη. Εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἐρωτήσεως ἀπαντοῦν αἱ περισσότεροι καταφατικῶς. Ἡ δυσκολία ὅμως εἶναι νὰ ἀποσαφηνισθῇ τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἐρωτήσεως... Οἱ μὲν φρονοῦν ὅτι ἡ διδασκαλία αὕτη ἔχει ἀποκαλυφθῆ ἀπὸ τοὺς ἀποστολικούς χρόνους, πρὸ τῆς τελευτῆς καὶ τοῦ τελευταίου Ἀποστόλου, διὰ μιᾶς σαφοῦς προφορικῆς παραδόσεως, ἡ ὅποια ἐφθασεν εἰς ἡμᾶς, λέγουν, κατὰ διαφόρους τρόπους, καθὼς εἶναι αἱ ἀπόκριφοι διηγήσεις⁵³.

★

Πράγματι, ἀπὸ τὸν δεύτερον αἰῶνα τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς, καθὼς προλογιζόμενοι ἀνεφέραμεν, ἔκαμαν τὴν ἐμφάνισίν των τὰ «ψευδεπίγραφα» ἡ

51. Jugie, μν. ἔ. σ. 596. 598.

52. Ἀλεβιζάτου Α., Τὸ νέον Δόγμα, περιοδ. «Ἐκκλησία», 1, 15 Νοεμβρ. 1950.

53. Jugie, μν. ἔ. σ. 617.

50. Jugie, μν. ἔ. σ. 596.

«ἀπόκρυφα» λεγόμενα βιβλία, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀποστόλου τινὸς ἢ ἀποστολικῶν πατρῶν. Ὡς τοιαῦτα, δὲν εἶναι ἀνεγνωρισμένα ὑπὸ τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας καὶ δὲν ἀνήκουν ἐπομένως εἰς τὴν σειράν τῶν κανονικῶν βιβλίων. Τὰ ἀπόκρυφα, ὡς ἦτο φυσικόν, ἐνεφανίσθησαν τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἀνατολήν, μεταφραζόμενα δὲ ἀπὸ τοῦ τετάρτου αἰῶνος εἰς τὴν Λατινικὴν διεδίδοντο ἀβασανίστως μεταξὺ τῶν πιστῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ὡς εὐλαβῆ ἀναγνώσματα.

Ἐν τοιοῦτο βιβλίον, μεταξὺ τῶν πολλῶν ἀποκρύφων, τὸ ὁποῖον ἀναφέρει ὡς συγγραφέα τὸν Ἀδελφὸθεον Ἰακώβον, πρῶτον Ἐπίσκοπον τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, εἶναι γνωστὸν ἀπὸ τοῦ 16ου αἰῶνος εἰς τὴν Δύσιν ὡς «Πρωτευαγγέλιον Ἰακώβου». Συγγραφεὺς τούτου εἶναι ἀσφαλῶς εὐσεβῆς τις ἐξ Ἰουδαίων χριστιανῶν τοῦ δευτέρου αἰῶνος, ὁ ὁποῖος ἐξιστορεῖ τὰ περὶ τῆς Παρθένου Μαρίας καὶ τῆς παιδικῆς ἡλικίας τοῦ Χριστοῦ, ὅσα δηλαδὴ δὲν ἀναφέρονται εἰς τὰς ἱστορικὰς ἀφηγήσεις τῶν εὐαγγελίων, καὶ διὰ τὴν προσδῶση κύρος εἰς τὴν ἐκθεσιν τῶν ἀναφερομένων φανταστικῶν γεγονότων, παρουσιάζει ὡς συγγραφέα τὸν συγγενῆ τοῦ Κυρίου Ἰακώβον. Τὸ περιεχόμενον τοῦ εἶναι συνονθύλευμα ἐκ πολλῶν ἀνεξελέγκτων πληροφοριῶν, ὡς καὶ ἱστορικῶν τινῶν τοιοῦτων, τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Μάρκου.

Εἰς τὴν Λατινικὴν μετεφράσθη τῷ 1552 ὑπὸ τὸν τίτλον «Protoevangelion Jacobi, fratris Domini, de natalibus Jesus Christi et Virginis Mariae; cum Evangelio vitaque S. Marci Evangelistae». Ἐκτοτε ἔγινε τὸ βιβλίον τοῦτο ἐν τῇ Δύσει λαϊκὸν ἀνάγνωσμα εὐσεβείας, ἀλλὰ καὶ πηγὴ ἐμπνεύσεων διὰ τοὺς καλλιτέχνους καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ρήτορας. Εἰς τὸ «πρωτευαγγέλιον» περιέχεται καὶ ἐκτενὴς ἀφήγησις περὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναλήψεως τῆς Θεοτόκου. Εὐνόητον ὅτι ὑπέρμετρος εὐσεβοφροσύνη ἐκίνησε τὸν κάλαμον τοῦ εὐφαντάστου συγγραφέως.

★

Ὁ B. Bartmann, ἐκ τῶν διαπρεπῶν ρωμαιοκαθολικῶν θεολόγων ἀναφέρει, ὅτι «ἡ μετάστασις τῆς Μαρίας εἶναι εὐσεβῆς τις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γνώμη, ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ 6ου αἰῶνος ἐξεδηλώθη εἰς ἰδίαν ἑορτὴν τῆς «Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου» (15 Αὐγούστου), βραδύτερον δὲ κατὰ τὸν Μεσαίωνα συνεζητήθη ἐν τῇ λαϊκῇ διδαχῇ καὶ ταῖς θεολογικαῖς συγγραφαῖς. Αἱ πρῶται περὶ αὐτῆς εἰδήσεις δὲν προσέρχονται ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Ἐπίσης ἡ ἀποστολικὴ Παράδοσις οὐδὲν περὶ αὐτῆς λέγει. Μόνον ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος Ἀπόκρυφα γνωρίζουν τὰ διηγοῦνται περὶ αὐτῆς, ὑπὸ διάφορον ἑκαστον μορφήν. Ὡς δογματικὴ ὁμως βᾶσις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμοποιῶνται τοιαῦτα πηγὰς»⁵⁴.

54. Bartmann B., Lehrbuch der Dogmatik, Freiburg i.B. 1932, ἐκδ. 8η, τ.Ι., σ. 444. Καρμίρη Ἰ. «Τὸ

Εἰς τὴν ἀνωτέρω γνωμάτευσίν του ὁ Bartmann προσδιορίζει δύο χαρακτηριστικὰ ἀληθείας. Πρῶτον, ὅτι ἡ γνησία Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας ἀνάγεται εἰς τοὺς ἀποστολικούς χρόνους. Πρόκειται περὶ τῆς γνησίας Παραδόσεως, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησαν αἱ ἐπτὰ οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, ὅταν ἐθέσπιζον τὰ ἐν τῇ Γραφῇ ἀποκεκαλυμμένα δόγματα τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως καὶ διὰ τὰ ἐκδώσουν τὸ σύνταγμα τῶν κανόνων τῆς ἀσκουμένης κατὰ τοὺς ἀποστολικούς χρόνους ἐν τῇ πράξει ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Τὴν ἀποστολικὴν Παράδοσιν ἐξαίρων ὁ ἱερὸς Δαμασκηνός, λέγει: «Μὴ μεταίροντες ὅρια αἰώνια, μηδὲ ὑπερβαίνοντες τὴν θείαν παράδοσιν... πάντα τοῖνον τὰ παραδεδομένα ἡμῖν δεχόμεθα καὶ γινώσκουμεν καὶ σέβομεν, οὐδὲν περαιτέρω ἐπιζητοῦντες»⁵⁵. Δεύτερον, ὅτι τὰ τόσα πολλὰ ψευδεπίγραφα βιβλία ἀναπτύσσουν τὴν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος διήγησιν τῶν ὑπὸ διάφορον ἑκαστον μορφήν. Καὶ ἐκ τούτου προδίδεται ἡ ἔλλειψις οἰουδήποτε ἀθηντικῶν κύρους τῶν ἐν λόγῳ βιβλίων.

Κείμενα τοιοῦτων ἀποκρύφων ἀναφερομένων εἰς τὴν μετάστασιν τῆς Θεοτόκου παραθέτει ὁ A. Wenger, ἐπίλεκτον μέλος τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου, εἰς λίαν ἐνδιαφέρον ἔργον του «L' Assomption de la T. S. Vierge, dans la Tradition Byzantine du Ve au Xe Siecle», Paris, 1955. Μεταξὺ τούτων ἀναφέρει καὶ ψευδεπίγραφον τοῦ Ἀδελφοθέου, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Κοίμησις καὶ Μετάστασις τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Μαρίας, συγγραφοῦσα ὑπὸ Ἰακώβου, ἀδελφοῦ τοῦ Θεοῦ»⁵⁶. Τὸ βιβλίον τοῦτο, διὰ τὸ ὁποῖον ἐκάμαμεν ἤδη λόγον, ἀναφέρεται ἐν τῇ Βυζαντινῇ παραδόσει κατὰ τὸν 7ον ἢ 8ον αἰῶνα. Βάσει δὲ τῶν εὐσεβῶν πληροφοριῶν τούτου, λέγει ὁ Jugie, καθιερώθη ἡ ἑορτὴ τῶν «Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου». Κατὰ τὴν διήγησιν, τριετῆς ἡ Μαρία προσφέρθη ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν γονέων τῆς Ἰωακείμ καὶ Ἄννης εἰς τὸν Μ. Ἀρχιερέα Ζαχαρίαν, πρὸς ἐκπλήρωσιν ὑποσχέσεως τὴν ὁποίαν οὗτοι εἶχον δώσει πρὸς τὸν Θεόν, ὅταν καὶ ὑπέργρηροι ἀκόμη ἰκέτεον Αὐτόν, νὰ τοῖς χαρίσῃ τέκνον, διὰ τὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὸν ὄνειδισμὸν τῆς ἀτεκνίας. Τοιοῦτοτρόπως ἡ Μαρία, «ὡς τριετίζουσα δάμαλις, κατὰ τὴν βυζαντινὴν ὑμολογίαν, εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων εἰσάγεται, ἀνατραφῆναι Κυρίῳ»⁵⁷.

Τὸ ἀπόκρυφον ὁμως βιβλίον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη ἐν τῇ Δύσει ἡ παράδοσις περὶ τῆς ἐν σώματι ἀναλήψεως τῆς Παρθένου Μαρίας, εἶναι «Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ εὐαγγελιστοῦ διήγησις εἰς τὴν Κοί-

νέον δόγμα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας», περ. «Ἐκκλησία», 1, 15 Ἰαν. 1951. Σιώτη Μ., «Ἡ ἐμφάνισις τῆς λατρείας τῆς Θεοτόκου καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως ἐκκλησιαστικὴ παράδοσις», Θεσσαλονίκη, 1950.

55. Ἐκθ. ὁρθ. πίστεως, I. 1. Migne, E.Π. 94, 792.

56. Αὐτόθι σ. 26.

57. Jugie, μν. ἔ. σ. 522.

μησιν τῆς Θεοτόκου καὶ πῶς μετετέθη ἡ ἄχραντος Μήτηρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν». Κατὰ τὴν ἀφήγησιν λοιπὸν τοῦ ψευδεπιγράφου τούτου βιβλίου, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει μυθολόγος φαντασία: Ἄγγελος Κυρίου ἐπληροφόρησε τὴν Παρθένον Μαρίαν (ἐνδεκα ἔτη μετὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ), ὅτι κατὰ θεϊαν βουλὴν πρόκειται νὰ ἀποθάνῃ ἐντὸς ἡμερῶν τινῶν, καὶ ὅτι οἱ ἀνὰ τὸν κόσμον διεσκορπισμένοι Ἀπόστολοι θὰ προσέλθουν εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς ἐπὶ νεφέλης φερόμενοι ἐκ τῶν ἀπωτάτων τῆς γῆς. Ὁ Ἰωάννης κατέφθασε πρῶτος καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Πέτρος καὶ οἱ λοιποί, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Παύλου.

Ἡ Παναγία συγκαλεῖ τότε εἰς τὸν οἶκόν της τοὺς συγγενεῖς καθὼς καὶ πᾶς προσφιλεῖς εἰς αὐτὴν χήρας καὶ τὰ ὄρφανά, τὰ ὁποῖα περιέθαλπε, διὰ νὰ τοὺς ἀποχαιρετήσῃ. — Τρεῖς παρθένοι ἀνέλαβον καὶ τὴν ἠτοίμασαν ἐπὶ τοῦ νεκρικοῦ κραββάτου. — Μετὰ ταῦτα ἐμφανίζονται οἱ ἀρχάγγελοι Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ. Τούτους ἰδοῦσα ἡ Μαρία ἀνεφώνησε: «Τίς εἰμι ἐγὼ καὶ κατηξιώθην τηλικαύτης δόξης;» — Τοῦτο εἰποῦσα ἐξέπνευσε, μετ' ὅμως τῆς οὐρανιας εὐδαιμονίας εἰς τὰ χεῖλη. — Ἐμφανίζεται τότε ὁ Κύριος, ἀσπάζεται τὴν Παναγίαν Μητέρα του, παραλαμβάνει τὴν ψυχὴν της καὶ παραδίδει αὐτὴν εἰς τὸν παριστάμενον ἀρχάγγελον Μιχαὴλ, διὰ νὰ τὴν μεταφέρῃ εἰς τὸν οὐρανόν. — Κατόπιν τούτου ὁ Ἰησοῦς ἔδωκε πρὸς τὸν Πέτρον τὰς σχετικὰς ὁδηγίας, διὰ τὴν κηδεύειν τοῦ παναχράντου σκῆνους. — Κατὰ τὴν ἐκφορὰν, φανατικοὶ Ἰουδαῖοι ἀπειλοῦν νὰ φονεύσουν τοὺς Ἀποστόλους καὶ νὰ ρίψουν κατὰ γῆς τὸ ἱερὸν σκῆνος τῆς Θεομήτορος. — Ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ὄχλου μέγας Ἀρχιερεὺς Ἰεφονίας ὄρμα καὶ κρατεῖ δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν του τὸν νεκρικὸν κράββατον, τὸν ὁποῖον ἐβάσταζον οἱ Ἀπόστολοι. Πάραυτα ὅμως καὶ κατὰ τρόπον μυστηριώδη, οἱ βραχίονές του ἀπεκόπησαν καὶ ἔμειναν προσκεκολλημένοι ἐπὶ τοῦ φερέτρου. Ὁ Ἰεφονίας ὀδωρῶμενος ἐξαγγέλλει τὴν πίστιν του εἰς τὸν Χριστόν, καὶ οἱ βραχίονές του ἀποκατεστάθησαν διὰ προσευχῆς τοῦ Πέτρου. — Ἡ Παναγία ἐνταφιάζεται, καὶ οἱ Ἀπόστολοι συντετριμμένοι κάθηνται παρὰ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. — Ἐμφανίζεται καὶ πάλιν ὁ Ἰησοῦς ὁμοῦ μετ' ὁ ἀρχάγγελον Γαβριὴλ, ὁ ὁποῖος καὶ ἔλαβε τὸ σκῆνος τῆς Θεομήτορος εἰς χεῖράς του. — Νεφέλη φωτεινὴ συνήρπασε τοὺς πάντας καὶ ἐν συνοδείᾳ μυριάδων ἀγγέλων μετέφερε τοὺς εἰς τὸν παράδεισον. — Ἐκεῖ ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ ἀποθέτει τὸ ἱερὸν σκῆνος ὑπὸ τὸ δένδρον τῆς ζωῆς, ἐνῶ ὁ ἀρχάγγελος Μιχαὴλ φέρει τὴν ψυχὴν τῆς Θεοτόκου καὶ ἀποθέτει αὐτὴν εἰς τὸ νεκρὸν σῶμα. Τοιοῦτοτρόπως ζωογονηθεῖσα ἡ Μαρία ἀνέστη. — Μετὰ τοῦτο ὁ Ἰησοῦς προέτρεψε τοὺς παρισταμένους εἰς τὸ θαῦμα Μαθητάς, ὅπως ἐπανέλθουν διὰ τῆς ἰδίας νεφέλης εἰς τὴν γῆν καὶ συνεχίσουν τὸ ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως, διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου. — Ἡ Θεοτόκος, ζῶσα πλέον, ἀποκαθίσταται ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς θεϊκῆς δόξης, παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Υἱοῦ

της, ὡς βασίλισσα τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὡς μεσίτρια μεταξὺ Θεοῦ καὶ τοῦ κόσμου⁵⁸.

Κατὰ διάφορον ἀφήγησιν ἄλλου ἀποκρύφου βιβλίου, ἡ Παναγία ἀπέθανε καὶ ἐκηδεύθη ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων. Ὁ Θωμᾶς δὲν ἦτο μετ' αὐτῶν. Ἦλθε μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ παρεκάλεσε τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους νὰ τὸν ὀδηγήσουν εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐνταφιασμοῦ, διὰ νὰ ἀσπασθῇ τὸ ἱερὸν σκῆνος τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου. Ὅταν ὅμως ἦνοιξαν τὸ μνημεῖον, εὔρον τοῦτο κενόν. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο κλείει τὴν διήγησίν του ὁ εὐσεβὴς συγγραφεὺς, χωρὶς νὰ κάμνῃ λόγον τινὰ περὶ ἀναστάσεως καὶ ἀναλήψεως τῆς Θεοτόκου.

★

Καθὼς εἴπομεν ἤδη, οὐδεμία μαρτυρία τῆς Γραφῆς ἢ τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως ὑπάρχει διὰ πάντα ταῦτα, τὰ ὁποῖα καὶ ἀλλοτρόπως ἐκτίθενται εἰς ἄλλα ἀπόκρυφα βιβλία, τὰ ὁποῖα εἶναι πολλά. Ὁ Jugie ἀναφέρει ὅτι «μέγας ἀριθμὸς συγχρόνων θεολόγων παραδέχονται ὅτι οὐδεμία σαφὴς βᾶσις τῆς Γραφῆς καὶ τῆς Παραδόσεως ὑπάρχει» περὶ τοῦ θανάτου, πολλῶ μᾶλλον περὶ τῆς ἀναλήψεως τῆς Θεοτόκου. Οὐδεμίαν ἐπομένως ἄμεσον μαρτυρίαν εὐρίσκουμεν περὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ Μαρία κατέλιπε τὸν κόσμον, διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ζωὴν τῆς μακαριότητος, καὶ μάλιστα ζῶσα. Εὐλόγως λοιπὸν ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἐσημείωσε κατὰ τὸν 4ον αἰῶνα λέγων ὅτι «τὸ τέλος αὐτῆς οὐδεὶς ἔγνω»⁵⁹.

Κατὰ τὴν ἐκ τῶν ἀποκρύφων τούτων βιβλίων σχηματισθεῖσαν παράδοσιν ἐν τῇ Δύσει, «μετὰ τὸν πραγματικὸν θάνατόν της ἡ ἁγία Παρθένος ἀνέστη ἐνδόξως καὶ μετεφέρθη ἐν σώματι εἰς τὸν οὐρανόν, ὅπου παρακάθηται παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Υἱοῦ της, ὡς βασίλισσα τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ὑπήρξε θριαμβευτικὴ ἢ εἰσοδὸς της εἰς τὸν οὐρανόν, ὅπου εὐρίσκεται ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μετ' τὴν δεδοξασμένην ἀνθρωπίνην φύσιν αὐτοῦ, καὶ ὅπου εὐρίσκονται ἐπίσης ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὴν ἀνάστασίν του εἶχον ἐγερθῆ ἐκ τῶν μνημείων των. Τοιοῦτοτρόπως, λέγουν, ἡ Μαρία, ἡ Μητὴρ τοῦ Κυρίου, ἄσπιλος κατὰ τὴν σύλληψίν της, εὐρίσκεται ζῶσα εἰς τὸν οὐρανόν μετ' ὁ δεδοξασμένον τὸ σῶμα της καὶ δεδοξασμένην τὴν ψυχὴν της»⁶⁰.

Οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ θεολόγοι, διὰ νὰ στηρίξουν τὴν παραδοξολογίαν των, ἐπικαλοῦνται εἰς μαρτυρίαν καὶ τὸ γεγονός, ὅτι καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, μετ' τὴν ἀπὸ τοῦ 6ου αἰῶνος καθιέρωσιν τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (15 Αὐγούστου), τιμοῦν ἐμμέσως καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς μετάστασιν αὐτῆς, καθὼς τοῦτο καταφαίνεται ἀπὸ τὴν πλουσιωτάτην ὑμνολογίαν τῆς ἑορτῆς.

Ἡ καθιέρωσις τῆς ἑορτῆς αὐτῆς ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, στηρίζεται ἐπὶ τῆς πραγματικότητος ὅτι ἡ Θεοτόκος, ὡς ἄνθρωπος, ἀπέθανε πρᾶ-

58. Jugie, μν. ε. 606. Wenger, μν. ε. σ. 68-86. 210-240.

59. Migne, E.P. 42, 737. Jugie, μν. ε. σ. 5. 9. 10. 101.

60. Jugie, μν. ε. σ. 3.

ΑΓΙΟΣ ΙΓΝΑΤΙΟΣ Ο ΘΕΟΦΟΡΟΣ (33 - 117 Μ.Χ.)

Μία φυσιογνωμία εκπροσωπούσα όλόκληρον εποχήν. Ἡ σπουδαιότης τῆς φυσιογνωμίας καὶ τῶν μαρτυριῶν τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Ἰγνατίου Ἐπισκόπου Ἀντιοχείας τῆς Συρίας, ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ζωῆς καὶ τῆς σκέψεως τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πανθομολογούμενας τεραστία.

Ὁ «Θεοφόρος» Ἰγνάτιος σύγχρονος τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἐπιζῆ τοῦ τέλους τοῦ α' αἰῶνος, τῆς κρισιμωτέρας, δηλονότι, περιόδου τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ἣν αὕτη θ' ἀντιμετωπίσῃ φοβερὰς κρίσεις ἐσωτερικὰς (Γνωστικισμὸς) καὶ ἐξωτερικὰς (μέγιστοι διωγμοὶ συστηματικώτατοι καὶ ἀγριώτατοι). Πρόκειται περὶ τῆς ἀποφασιστικῆς ἐκείνης περιόδου, καθ' ἣν, ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἰδρυθεῖσα Ἐκκλησία, ἐξέρχεται τῶν σπαργάνων τῆς. Ἐν τούτοις ἡ ὀργάνωσίς τῆς, ἔστω καὶ κατὰ τρόπον στοιχειωδῶς θεμελιώδη ὀργανωμένη, εἶναι ὀρατὴ καὶ σαφῶς διακρίνεται, ἐν αὐτῇ, ἀφ' ἑνὸς μὲν μία καθεστηκυῖα ἱεραρχία, σύνθετος ἐν ταυτῷ καὶ ἰσχυρῶς ἐνοποιημένη, ἀφ' ἑτέρου δέ, ὅλος ἐκεῖνος ὁ πλοῦτος, καὶ τῶν βιωμάτων τοῦ Πνεύματος τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ τοῦ Μαρτυρίου, ἅτινα δὲν παύουσι νὰ τὴν ἐμψυχώνωσιν, ἐκ τῶν ἔσω, μυστικῶς.

Ἡ λατρευτικὴ τῆς ζωῆς καὶ ἡ μυστηριακὴ τοιαύτη,

ὁσημέραι τελειότερον ὀργανουμένη, περιστρέφεται περὶ τὰ δύο πρῶτα μυστήρια, τὸ Βάπτισμα καὶ τὴν Εὐχαριστίαν. Καὶ ἡ καινὴ ἐντολὴ τῆς ἀγάπης, ἥτις ἐνοῖ τοὺς Χριστιανούς, ἐν τῷ Σώματι τοῦ Χριστοῦ (=τῇ Ἐκκλησίᾳ), διαχέεται καὶ ἔξω, εἰς ἐν ἀπέραντον δίκτυον, ἔργων φιλανθρωπίας, ἐπεκτεινομένων, μέχρι καὶ τῶν πλέον ταπεινῶν καὶ ἀσῆμων ἀποκλήρων ἀνθρώπων. Ταῦτα πάντα τοῦλάχιστον παρατηρεῖ τις καὶ ἀντιλαμβάνεται καὶ ὑποθέτει σαφῶς, παρὰ ταῖς Ἐπιστολαῖς τοῦ Ἁγ. Ἐπισκόπου Ἰγνατίου. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ὀριστικῶς πλέον διαρρήξει τὰς σχέσεις πρὸς τὸν Ἰουδαϊσμόν. Καί, μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἐπὶ Τίτου (70), ἡ τελικὴ καταστροφὴ τῆς Ἁγίας Πόλεως, ἐπὶ Ἀδριανοῦ (132-135), θὰ ἄρῃ ἀπὸ τὴν Συναγωγὴν πᾶσαν δυνατότητα ἀποτελεσματικοῦ ἀγῶνος, κατὰ τῆς νέας θρησκείας. Ὁ Ἰγνάτιος γνωρίζει Ἰουδαίζοντας ἀκόμη Χριστιανούς, οἵτινες προσπαθοῦν νὰ νοθεύσουν τὴν καθαρότητα τῆς Χριστιανικῆς πίστεως. Ἄλλ' ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἰγνατίου διαβλέπει τις, ὅτι οἱ Ἰουδαίζοντες, ἐντὸς ὀλίγου, θὰ καταντήσουν «Γνωστικοί» ἢ «γνώσις» περὶ ἧς, ὡς περὶ αἰρέσεως, μετὰ πικρία καὶ ἀποστροφῆς ὁμιλεῖ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς του, ὁ Ἰγνάτιος, θὰ ἀποβῆ τὸν β' αἰῶνα, ὁ μέγας κίνδυνος

γματι. Τὸν θάνατόν τῆς ὀνομάζει ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς «Κοίμησιν» ἢ «Μετάστασιν». Αἱ δύο ὀνομασίαι εἶναι συνώνυμοι. Κοίμησις ὀνομάζεται εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν γλῶσσαν ὁ θάνατος, διότι, ὡς ἐξ ὕπνου, θὰ ἐγερθῶμεν κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν, Μετάστασις δὲ διότι, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, ἀποθνήσκοντες μεθιστάμεθα ἀπὸ τῆς παρουσίας προσκαίρου ζωῆς εἰς τὴν αἰωνιότητα: «ὁ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μετὰ βέβαιον ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν»⁶¹. Ὑπὸ τὴν εὐρυτάτην αὐτὴν ἔννοιαν τῆς ὀνομασίας «μετάστασις», ψάλλεται εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὁ ὑπέροχος ὕμνος, εἰς τὸν ὁποῖον μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐγκωμίων ἀναφέρεται: «... Μετέστης πρὸς τὴν ζωὴν, μήτηρ ὑπάρχουσα τῆς ζωῆς». Καθὼς δὲ εἶναι γνωστόν, οἱ ποιηταὶ τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν ἀπεριόριστον τὴν ποιητικὴν ἄδειαν τῆς ὑπερβολῆς εἰς ἔννοιαν λέξεων καὶ εἰκόνων παραστατικῶν τὰς ὁποίας μεταχειρίζονται συνθέτοντες ἐκκλησιαστικοὺς ὕμνους καὶ ποιήματα ἠθικῆς καὶ ἐγκωμιαστικῆς ὑποθέσεως. Ἄς σημειωθῇ δὲ ἐνταῦθα, ὅτι καὶ ἡ μνήμη τοῦ θανάτου τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου ἑορτάζεται ὡς «ἡ μετάστασις τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου» (26 Σεπτεμβρίου).

Ἀπὸ τοῦ ἔκτου αἰῶνος, τὴν ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου παρεδέχθη καὶ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία,

καὶ ὑπὸ τὴν ὡς ἄνω ἐκτεθεῖσαν πραγματικὴν αὐτῆς ἔννοιαν διετήρησεν αὐτὴν εἰς μνήμην τοῦ θανάτου τῆς Θεοτόκου. Κατὰ τὸν ὄγδοον ὅμως αἰῶνα ἀντικατέστησε τὴν ὀνομασίαν «Κοίμησις» διὰ τῆς ὀνομασίας «Ἀνάληψις». Διεδίδετο πλέον τότε εὐρύτατα ἢ ἐκ τῆς παραδόσεως τῶν ἀποκρύφων βιβλίων διδασκαλία, ὅτι μετὰ θάνατον ἡ Θεομήτωρ ἀνέστη καὶ ἀνελήφθη.

Πάντως, λέγει ὁ Jugie, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν ἐξ πρώτων αἰῶνων οὐδεμία ὑφίστατο θετικὴ παράδοσις, σταθερὰ καὶ ὁμόφωνος, ἐπὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἡ Παρθένος Μαρία κατέλιπε τὸν κόσμον⁶². Ἐν τούτοις, ἐξηκολούθει νὰ διαδίδεται ἐν τῇ Δύσει ἡ διδασκαλία περὶ ἀνάληψεώς τῆς. Ἐκ τούτου βλέπομεν κατὰ τὸν Μεσαίωνα τὸν διάσημον ζωγράφον Ραφαῆλ (1483—1520) νὰ ἐμπνέεται τὸν ὑπέρογον πίνακα τῆς ἀνάληψεως τῆς Παναγίας. Εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὅμως τοιοῦτον πίνακα ἐμφαίνοντα τὴν ἀνάληψιν τῆς Θεοτόκου, οὐδέποτε ἐφιλοτέχνησεν ὁ εὐσεβὴς χρωστήρ τῆς βυζαντινῆς εἰκονογραφίας.

Εἶναι λοιπὸν προφανὲς ὅτι συναζάρια, ἐκκλησιαστικοὶ λόγοι θρησκευτικῶν ἐξάρσεων καὶ ὕμνοι ἐγκωμιαστικοί, δὲν εἶναι δυνατόν διὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν νὰ θεωρῶνται ὡς βάσεις, πρὸς δογματισμὸν μιᾶς εὐσεβοῦς παραδόσεως, ὡς συνέβη εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν.

(Συνεχίζεται) Ἄρχιμ. Ι. Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Δ.Θ.
τ. Διευθυντῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βοστώνης

61. Ἰωάν. 5:24.

62. Jugie, μν. ξ' σ. 506. 507.

τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπέναντι τῆς νόθου, τῆς «ψευδονύμου» γνώσεως, ὁ Εἰρηναῖος Ἐπίσκοπος Λουγδούνου τῆς Γαλλίας, θά ἐπικαλεσθῆ τὸ ἀδιάκοπον τῆς Ἀποστολικῆς διαδοχῆς καὶ παραδόσεως, καί, ἀνάγκης καλοῦσης, θά ἀναφέρεται εἰς τὰς μαρτυρίας τοῦ Ἰγνατίου (ADV. HAER. V 28, 4 P.G. 7, 1200-1201), τὰς ὁποίας ἐπίσης θά ἐπικαλεσθῆ, διὰ νὰ ὑπερασπισθῆ, κατὰ τῶν αἰρετικῶν Γνωστικῶν, τὴν πραγματικότητα τῆς Σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ.

Οὕτω ὁ Ἰγνάτιος ἀποβαίνει ὁ ἀντιπροσωπευτικώτερος φορέυς μιᾶς ὀλοκληρῆς ἐποχῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὁ συνδετικὸς κρίκος καὶ τὸ μεταίχμιον τῆς Ἀποστολικῆς καὶ τῆς Μεταποστολικῆς ἐποχῆς, καὶ μεταβιβάζει εἰς τοὺς μεταγενεστέρους του, τὴν παρακαταθήκην, ἣν ἔλαβε παρὰ τῶν Ἀποστόλων. Δὲν δύναμεθα νὰ ἐξακριβώσωμεν σαφῶς, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου, ἂν οὗτος ἐγνώρισε προσωπικῶς τοὺς ἰδρυτὰς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας, Ἀπόστολον Πέτρον καὶ Ἀπόστολον Παῦλον, οἵτινες εἶχον διαμενεῖν κηρύσσοντες καὶ ὀργανοῦντες τὴν Ἐκκλησίαν, ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἢ τὸν Ἰωάννην, οὔτινος τυγχάνει, οὐ μόνον σύγχρονος, ἀλλὰ καὶ χειροτονία. Ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς του, δὲν ἀνεύρισκεται ἡ μαρτυρία, ἥτις, κατὰ τὸν Εἰρηναῖον, εὐρίσκειται, παρὰ τῷ Ἁγίῳ Πολυκάρπῳ Ἐπισκόπῳ Σμύρνης, σχετικῶς πρὸς τὰς προσωπικὰς σχέσεις τοῦ Ἰγνατίου μετὰ τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου (Παρ' Εὐσεβ. Ἱστορ. Ἐκκλ. V, 20).

Ἄλλ' ὁ Ἰγνάτιος, εἶναι ὁπωσδήποτε ὁ πιστός, ὁ ἄμεσος, ὁ γνήσιος κληρονόμος καὶ διάδοχος τῆς Ἀποστολικῆς διδασχῆς, ὡς πλειστάκις διαφαίνεται καὶ ἀποδεικνύεται. Ὁ Ἰγνάτιος χρησιμοποιοῖ ἐλάχιστα τὴν Παλαιὰν Διαθήκην—καὶ ἐν τούτῳ διαφέρει σαφῶς τοῦ Ἁγίου Κλήμεντος Ρώμης—ἐμφορεῖται δέ, καθ' ὀλοκληρίαν, ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων Παύλου καὶ Ἰωάννου: Ἐν αὐτῷ συναντῶνται τὰ δύο μεγάλα ρεύματα τῆς θεολογίας τοῦ Παύλου καὶ τῆς τοῦ Ἰωάννου. (Ἰδὲ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου τὰς λίαν ἀκριβεῖς καὶ πλήρεις ἀναλύσεις τῆς ἐκδόσεως Von der Goltz, σελ. 100-144, 178-206).

Ἀνὰ πᾶν βῆμα, εὐρίσκει τις, ἐν ταῖς χαρακτηριστικαῖς ἐκφράσεσι, τοῦ Ἰγνατίου, μίαν ἀπήχησην Νεοκαϊνοδιαθηκικῆν. Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ πιστότητι τῆς παρακαταθήκης δίδει, ἐν τῇ διατυπώσει του, ὅσον ἀφορᾷ τὸν Χριστιανισμόν, τὴν πρωτότυπον σφραγίδα τῆς ἰσχυρᾶς του προσωπικότητος. Εἶναι συγκινητικὸν τὸ ὅτι εὐρίσκει τις, παρ' αὐτῷ, κατάστασιν πρωτοφανῆ, ἐξελικτικὴν, προοδευτικὴν, καινοτόμον, ἵνα εἴπωμεν, ἢ, ἐὰν δύναται τις νὰ εἴπῃ, τοιαύτας ιδέας, τοιοῦτον λεξιλόγιον, ἅτινα μετ' αὐτόν, θ' ἀποτελῶσι βασικὸν τμήμα τῆς Χριστιανικῆς ὀρολογίας, ὡς π.χ.

«Εὐχαριστία», ἢ «Καθολικὸς-ἡ-ὄν». Ὡς εἰς τοὺς μεγάλους Οἰκουμενικοὺς Διδασκάλους τῆς, ἢ Ἐκκλησίας ὀφείλει εἰς τὸν Ἰγνάτιον χαρακτηριστικὰ τινα, ἅτινα θά παραμείνωσιν ἔγκυρα ἔσασι. Συγκεκριμένως δέ, εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Χριστιανικοῦ-Ἐκκλησιαστικοῦ Δόγματος τῆς διδασκαλίας, περὶ τῆς, χάριν τῆς Ἀπολυτρώσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐνσαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ὁ Ἰγνάτιος ἔχει συμβάλει βασικώτατα, διὰ λίθων ἀρραγῶν καὶ ἄριστα συνηρμοσμένων, οἵτινες θά παραμείνωσιν, ὡς θεμέλιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Οἰκοδομήματος ἀχρις ἂν ὁ Κύριος ἔλθῃ.

Οὕτω, ἐν ἐκάστῳ σταδίῳ τῆς μακρᾶς αὐτῆς ἱστορίας, ἢ Μήτηρ Ἐκκλησία, θ' ἀνασῆρῃ, ἐκ τοῦ θησαυροῦ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἐκλεκτοῦ τέκνου τῆς Ἰγνατίου, καινὰ καὶ παλαιά. Καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ εἶναι ἀξιωματικῶν εἶναι, τὸ ὅτι, ἐν τῇ μελέτῃ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἰγνατίου ἀνεύρισκε τις ἀνεξαντλήτως νέα καὶ ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα, διὰ τὴν γνώσιν καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Πρωτογόνου Μεταποστολικῆς Πολιτεύματος τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ἐνδιαφέρον διατηρεῖται τοῦ μελετητοῦ διαρκῶς ἀκμαῖον, πλησίον μιᾶς πηγῆς ἀναβρυούσης ὕδατος, κατ' ἐξοχὴν, καθαρὸν, δρασερόν, καὶ ζωογόνον, ἢ ἐὰν προτιμᾶται ἄλλη εἰκὼν τῆς περιωπῆς ἐνὸς Ἱερομάρτυρος πληροφοριοδότου, οἷος ὁ Ἰγνάτιος, μάρτυς τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, μάρτυς τῆς ἀληθείας, ἥτις διὰ τῶν Ἀποστόλων προέρχεται ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μάρτυς, καθ' ὅλην τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἰσχὺν τῆς λέξεως: Διὰ τοῦ μαρτυρικοῦ του θανάτου, εἰς τὰ στόματα τῶν θηρίων τῆς Ρώμης, ἔχει προσδώσει εἰς τὴν ὁμολογίαν τῆς Πίστεως του καὶ εἰς τὴν ἀγάπην του, τὴν μαρτυρίαν τοῦ αἵματος. Ὅταν, ὀλίγον ὕστερον, ἀπὸ τὴν διάβασιν τοῦ Ἰγνατίου ἐκ Σμύρνης, ὁ Ἱερὸς Πολυκάρπος ἔγραψε πρὸς τοὺς Φιλιππησίους, τοὺς ἔστειλε τὴν συλλογὴν τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἱερομάρτυρος, ατὰς ἐπιστολὰς Ἰγνατίου τὰς πεμφθείσας ἡμῖν, ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἄλλας ὅσας εἶχομεν παρ' ἡμῖν, ἐπέψαμεν ὑμῖν, καθὼς ἐνετείλασθε· αἵτινες ὑποτεταγμέναι εἰσὶ τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ, ἐξ ὧν ὠφελήθηναί δυνήσεσθε. Περιέχουσι γὰρ πίστιν καὶ ὑπομονὴν καὶ πᾶσαν οἰκοδομὴν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν ἀνήκουσαν». (Πολυκάρπου πρὸς Φιλίππ. 13, 2).

Ἡγὼ δονουμένη, καθ' ὀλοκληρίαν, ἐκ ταύτης τῆς ὑπομονῆς, ἢ καλύτερον ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἐλπίδος τοῦ Κυρίου, τοσοῦτο ζωηρῶς ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ μάρτυρος. Λοιπὸν αὐταὶ αἱ Ἐπιστολαὶ μᾶς προσφέρουν τὴν μαρτυρίαν τῆς πίστεως τοῦ Ἰγνατίου καὶ δύνανται ἀκόμη σήμερον νὰ οἰκοδομῶσι τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου, τὴν Ἐκκλησίαν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Σημαντικά αποφάσεις.

"Αξία προσοχής και ιδιαίτερας εξέτασης είναι τὰ αποφασισθέντα εἰς τὴν ἐν Denver τῆς Ἀμερικῆς Ἱῆν κληρικολαϊκὴν συνέλευσιν τῶν ἐκπροσώπων τῶν Ἑλληνικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῶν Η.Π.Α.

Μεταξὺ ἄλλων ἀπεφασίσθη ἡ ἴδρυσις ηἰγιαγωγείων, ἡ προαγωγή τῶν ἡμερησίων ἑλληνικῶν σχολείων εἰς γυμνάσια, ἡ ἴδρυσις καὶ νέων γυμνασίων, ἡ ἴδρυσις νυκτερινῶν σχολείων ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἡ ἀναμόρφωσις τῶν ἀναλυτικῶν προγραμμάτων με ἐντονώτερον τὸ Ἑλληνορθόδοξον πνεῦμα, ἡ συγγραφή νέων συγχρονισμένων διδακτικῶν βιβλίων διεπομένων ὑπὸ τοῦ πνεύματος τούτου, ἡ ἴδρυσις δανειστικῶν βιβλιοθηκῶν, ἡ μετεκπαίδευσις τῶν ἐκπαιδευτικῶν, ἡ ἐξασφάλισις τῶν ἀπὸ ἀπόψεως ἀμοιβῆς, ἡ ἀναμόρφωσις, τόνωσις καὶ ἐπέκτασις τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, ἡ συγγραφή δι' αὐτὰ νέων προσφορωτέρων διδακτικῶν βοηθημάτων κ.λ.π.

Ἐλπίζομεν, ὅτι αἱ κατὰ πάντα ὀρθαὶ ἀποφάσεις αὐταὶ θὰ τεθοῦν τάχιστα εἰς ἐφαρμογὴν, ἵνα προληφθῆ τὸ κακὸν τοῦ ἀφελλισμοῦ καὶ τῆς ἀπὸ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀποξενώσεως τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς.

Νέον βῆμα ἐπιστροφῆς.

Αἱ ἐπὶ μέρος ρωμαιοκαθολικαὶ ἐκκλησίαι, ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, θέτουσι εἰς ἐφαρμογὴν τὰς σχετικὰς περὶ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς ἀποφάσεις τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ, κατὰ τὰς ὁποίας μετὰ σχετικὴν ἐγκρισιν τοῦ Πάπα, ἐπιτρέπεται ἡ εἰς τὴν Θείαν Λατρείαν χορήγισις τῆς ἐκασταχοῦ τοπικῆς γλώσσης, ἀντὶ τῆς ἀπ' αἰῶνων καθιερωμένης λατινικῆς.

Τὸ γεγονός τοῦτο ἀποτελεῖ νέον βῆμα ἐπιστροφῆς εἰς τὸ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀπεμπολούμενον ὑπὸ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας Ὀρθόδοξον Πνεῦμα, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐκάστη ἐπὶ μέρος Ἐκκλησία εἶναι ἐλευθέρη νὰ χρησιμοποιῆ εἰς τὴν λατρείαν τὴν ἐθνικὴν τῆς γλώσσαν.

Ἄς εὐχηθῶμεν, ἵνα σὺν τῷ χρόνῳ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἐγκαταλείψῃ καὶ πᾶν ὅ,τι ἄλλο ἀπεμάκρυνε ταύτην ἀπὸ τοῦ πνεύματος τῆς ἀρχαίας ἡρωμένης καὶ ἀδιαρέτου Ἐκκλησίας, ἵνα ὁ κατ' ἀρχὴν ἀποφασισθεὶς καὶ εἰς τὸν κατάλληλον χρόνον πραγματοποιηθησόμενος διάλογος τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς μὴ εἶναι ἄκαρπος, ἀλλ' ἀποβῆ οἰκοδομητικὸς καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἐνωτικὸς.

Εὐχάριστος εἶδησις.

Πληροφορίαι ἐκ Λονδίνου ἀναφέρουσι, ὅτι οἱ θεράποντες ἱατροὶ τοῦ ὑφυπουργοῦ Παιδείας καὶ

Θρησκευμάτων κ. Λουκῆ Ἀκρίτα ἀνεκοίνωσαν, εἰς κοινὴν δήλωσιν των, ὅτι ἡ μετεγχειρητικὴ κατάστασις τοῦ ἀσθενοῦς εἶναι ἀρίστη, καὶ ἐξέφρασαν τὴν βεβαιότητα, ὅτι ὁ κ. Λουκῆς Ἀκρίτας θ' ἀναρρώσῃ συντόμως καὶ θὰ δυνηθῆ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ καθήκοντά του.

Ἡ εἶδησις, μετὰ περίοδον ἀγχώδους ἀβεβαιότητος, χαροποιεῖ πάντας τοὺς ἐκτιμῶντας τὸν ἄνδρα, ὅστις, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν, ἀνεδείχθη ἀριστος καὶ ἀκαταπόνητος κοινοβουλευτικὸς μαχητής, καὶ ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς θέσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἐτάχθη, ἔχει ἐπομισθῆ βαρῦτατον καὶ λεπτότατον ἔργον. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, εἰδικώτερον δὲ εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ τὴν ἀφορῶσαν εἰς τὰς σχέσεις τῆς Πολιτείας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ὁ κ. Ἀκρίτας ἐπέδειξεν ἕως τώρα κατανόησιν καὶ ἦθος καὶ πνοὴν πιστοῦ τῆς Ὀρθοδοξίας τέκνου, τοῦ ὁποῖου πόθος καὶ στόχος εἶναι, ἡ ἐξυπηρέτησις τοῦ κῆρους καὶ τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας ἐντὸς τῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους. Ἐκίνησε δὲ εἰς προσεχῆ ὑπὲρ ἀποκαταστάσεως τῆς ὑγείας του τοὺς ἔχοντας ἄμεσον γνῶσιν αὐτοῦ.

Ἡ ἀβρότης, ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ στοργή, μεθ' ὧν ὁ κ. Ἀκρίτας συμπεριεφέρθη ἀπέναντι τῆς ποιμανουμένης Ἐκκλησίας, δὲν ἦσαν ὁμολογουμένως τοῦ συνήθους μέτρον. Εἶναι δὲ ἡ χαρὰ τῆς πολλῆς, διότι ὁ Κύριος ἔσωσεν ἐκ τοῦ κινδύνου καὶ ἀποδίδει πάλιν εἰς τὸ ἔθνος τὸν νέον, ἱκανόν, καὶ εὐγενῆ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχὴν πολιτικὸν ἄνδρα.

Λαμπρὸν οἰκοδόμημα.

Εἰς τὰ ὠραία παραδείγματα τῆς ὀλοῦν ἀνιούσης κοινωνικῆς δράσεως τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν μας δέον νὰ προστεθῆ καὶ ἡ ἐργασία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γρεβενῶν κ. Χρυσοστόμου. Καθ' ἃ πληροφορεῖ ἡμᾶς ὁ μακεδονικὸς τύπος, διὰ τῶν ἀόκνων προσπαθειῶν τοῦ Ἱεράρχου τούτου ἐπερατώθη τὸ λαμπρὸν οἰκοδόμημα, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ στεγασθῆ τὸ πρὸ πενταετίας ἰδρυθέν Οἰκοτροφεῖον Μαθητῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γρεβενῶν.

Τὸ ὄλον οἰκοδόμημα, ἐξωπλισμένον διὰ τῶν συγχρόνων ἀνέσεων, κοσμεῖ τὴν πόλιν τῶν Γρεβενῶν καὶ ἐξυπηρετεῖ τὸν σκοπὸν καὶ τὰς ἀνάγκας, διὰ τὰς ὁποίας τοῦτο ἀνηγέρθη. Ἦδη διαμένον καὶ διατιῶνται ἐν αὐτῷ 100 ἄποροι μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου, προσερχόμενοι ἐκ διαφόρων χωρίων. Ἐπὶ πλέον ἐντὸς τοῦ κτιρίου τούτου δι' ἐξόδων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως παρέχεται συσσίτιον εἰς 80 ἀπόρους γέροντας. Ὁ τρίτος ὄροφος τοῦ οἰκοδομήματος μίαν προσεχῶς θὰ χρησιμοποιηθῆ ὡς γηροκομεῖον τοῦ νομοῦ, συντηρούμενον ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἄλλ' εἰς τοὺς ἰσχυρισμοὺς τούτους ὑπάρχουν

Ἔρευνα συνεργάτου τοῦ «Βήματος», περιστραφεῖσα εἰς τὸ ζήτημα τοῦ ἐκκλησιασμοῦ τῶν νέων, κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι οἱ σημερινοὶ νέοι δὲν ἐκκλησιάζονται.

Τὸ συμπέρασμα τοῦτο, τοῦλάχιστον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πατρίδα μας, δὲν εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου ἀληθές. Ἄν συγκρίνῃ τις τὴν σημερινὴν κατάστασιν μετὰ τὴν πρὸ τινῶν δεκαετιῶν ἐπιζωοῦσαν, θὰ διαπιστώσῃ, ὅτι ἔχει γίνῃ μεγάλη πρόοδος εἰς τὸ ζήτημα αὐτό. Βεβαίως τὸ ποσοστὸν τῶν ἐκκλησιαζομένων νέων εἶναι μικρόν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ τῶν μὴ ἐχόντων σχέσιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶναι πολὺ μεγαλύτερον τοῦ ποσοστοῦ τῶν πρὸ τινῶν δεκαετιῶν ἐκκλησιαζομένων νέων.

Πρὸ τεσσαράκοντα ἢ πενήκοντα ἐτῶν τὸ ἐκκλησιαστικὸν κεντρικὸν ἔργον τῶν μεγάλων πόλεων μας ἀπετελεῖτο σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἐκ γερόντων. Σήμερον ἐν μέγα μέρος αὐτοῦ ἀποτελεῖται ἐκ νέων, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐργαζόμενοι ἢ μαθηταί, ἢ σπουδασταί ἢ καὶ ἐπιστήμονες. Ἡ κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθὸν ἀνάπτυξις παρ' ἡμῖν τοῦ θεσμοῦ τοῦ κατηχητικοῦ σχολείου, ἢ διάδοσις τοῦ θείου κηρύγματος, ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν χριστιανικῶν μαθητικῶν ομάδων, ἢ ἐξάπλωσις τοῦ θεσμοῦ τῶν χριστιανικῶν κατασκηνώσεων, ἢ πρόοδος τοῦ χριστιανικοῦ φοιτητικοῦ κινήματος, ἢ πύκνωσις τῶν τάξεων τῶν ἐργαζομένων χριστιανῶν νέων κ.τ.τ. συνετέλεσαν, ὥστε πολλοὶ νέοι νὰ μετέχουν ἐνεργῶς τῆς λατρευτικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας μας. Τούτο εἶναι μία ἀναμφισβήτητος πραγματικότης, ἣτις δὲν ὑπῆρχε πρὸ ἐτῶν. Αὐτὸ βεβαίως οὐδόλως σημαίνει, ὅτι πρέπει νὰ εἴμεθα ἱκανοποιημένοι ἐκ τοῦ καθ' ἕνα προσανατολισμοῦ τῶν σημερινῶν νέων. Ἀσφαλῶς οἱ πλείστοι ἐξ αὐτῶν ἐξακολουθοῦν νὰ μένουσιν μακρὰν τῆς Ἐκκλησίας, τοῦθ' ὅπερ δημιουργεῖ τὴν ὑποχρέωσιν εἰς τοὺς ἀρμόδιους νὰ ἐντείνουσι τὰς προσπάθειάς των πρὸς ἐξάπλωσιν τῶν νέων, διὰ τῶν ὁποίων ὅσον τὸ δυνατόν περισσότεροι νέοι θὰ ἐκκλησιασθῶν εἰς τὸ σωστικὸν περιβάλλον τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι παράλογον.

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ παρατηρηθῇ, ὅτι αἱ προφάσεις, τὰς ὁποίας ἐπικαλοῦνται νέοι τινές, διὰ νὰ δικαιολογηθῇ ἢ ἀπομακρυνθῶσιν τῶν ἐκ τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἐξ ἐπόψεως λογικῆς ὅλων ἀδικαιολόγητοι.

Συμφώνως πρὸς τὴν ἔρευναν τοῦ συνεργάτου τοῦ «Βήματος», πολλοὶ νέοι δικαιολογοῦν τὴν ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ἀπομάκρυνσίν των, στηριζόμενοι εἰς τὸ ὅτι ἐκπρόσωποι τινες τῆς Ἐκκλησίας δὲν εὐρίσκονται εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς των. Οἱ νέοι οὗτοι λέγουσι: «Τὰ κηρύγματα γίνονται κατὰ τέτοιον τρόπο, ὡς νὰ μᾶς βρίζουν... Μᾶς ἔχει ἀηδιάσει ἢ σκανδαλώδης ζωὴ τῶν κληρικῶν... Οἱ ἱερεῖς μας εἶναι ἀμόρφωτοι... Δὲν μποροῦμε πιά ν' ἀκοῦμε κηρύγματα ἀπὸ ἀνθρώπους, ποὺ δὲν ἐφαρμύζουν οἱ ἴδιοι αὐτὰ, ποὺ λένε...».

Ἄλλ' εἰς τοὺς ἰσχυρισμοὺς τούτους ὑπάρχουν δύο οὐσιώδη λογικὰ σφάλματα. Ἐξ ἐνός συγγέεται μέρος τῆς τάξεως τῶν κληρικῶν πρὸς τὴν ὁλότητα αὐτῶν καὶ ἐξ ἑτέρου ταυτίζονται οἱ ἐλάχιστοι κακοὶ ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας καὶ χριστιανικῆς ἰδεολογίας πρὸς αὐτὴν ταύτην τὴν Ἐκκλησίαν ἢ τὴν ἰδεολογίαν. Ὡς θὰ ἦτο παράλογον νὰ περιφρονῇ τις τὰ ἀγαθὰ τῆς παιδείας ἢ τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης, διότι ἐκπαιδευτικοὶ ἢ ἱατροὶ τινες δὲν εὐρίσκονται εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς των, οὕτως εἶναι παράλογον νὰ μὲνῃ τις μακρὰν τῆς ἀνακαινιστικῆς ἀτμοσφαιρας τῆς Ἐκκλησίας μας, εὐρίσκων ὡς πρόφασιν τὸ κακὸν παράδειγμα κακῶν τινῶν ἐκπροσώπων ταύτης καὶ κλείων τὰ ὄμματα ἐνώπιον τῶν ἐκλεκτῶν στελεχῶν τῆς.

Ἀστήρικτοι ἰσχυρισμοί.

Πολλοὶ νέοι ἔπειτα, συμφώνως πρὸς τὴν εἰς τὰς δύο προηγουμένας παρατηρήσεις μνημονευθεῖσαν ἔρευναν, προβάλλουσι ὡς αἰτίαν τῆς ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ἀπομακρύνσεως αὐτῶν τοὺς ἰσχυρισμούς, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν τοὺς ὑποβοηθεῖ νὰ λύσουν τὰ ψυχικά των προβλήματα, ὅτι ἡ ὀρθοδοξία εἶναι μόνον διὰ τοὺς γέροντας καὶ οὐχὶ διὰ τοὺς νέους, οἱ ὅποιοι πρέπει τὰ χαροῦν τὴν ζωὴν των, καὶ ὅτι οἱ συνδεόμενοι μετὰ τῆς Ἐκκλησίας νέοι γίνονται ἀντικείμενον εἰρωνικῶν σχολίων ἐκ μέρους τῶν ἄλλων κ.λ.π.

Πάντες οἱ ἰσχυρισμοὶ οὗτοι εἶναι ἀστήρικτοι. Εἶναι ἐπὶ τέλους καιρὸς νὰ γίνῃ ἀντιληπτόν, ὅτι ἡ ὀρθοδοξία ἀναμοχλεύει τὰ ἔσχατα ὀντολογικὰ καὶ ἀξιολογικὰ βάρη τῆς ψυχῆς καὶ ὅτι ἱκανοποιεῖ τοὺς πλέον εὐγενεῖς καὶ ἐνδομύχους πόθους τῶν νέων.

Ἐπειτα, ἐὰν ὁ εἰδωλόλατος Σωκράτης ἔλεγεν εἰς τὸν «Κρίτωνα» τοῦ Πλάτωνος «Ὁὐδὲ πᾶν ἡμῶν φροντιστέον τί ἐροῦσιν οἱ πολλοί..., ἀλλ' ὅτι ὁ ἐπαιῶν, ὁ εἰς, ἢ ἀλήθεια», πολὺ περισσότερον ὁ χριστιανὸς νέος δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέπῃ εἰς τὸν ὁδοστρωτῆρα τῆς μάξης νὰ ἰσοπεδώσῃ τὴν προσωπικότητά του.

Τὰ ἐκκλησιαστικὰ μνημεῖα.

Ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Σάββας Ἀγοῦρίδης, γράφων τὰς ἐντυπώσεις αὐτοῦ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, λέγει μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς: «Μᾶς ἔκαμε πολὺ ἀγαθὴ ἐντύπωσις τὸ ὅτι σ' ὅλα τὰ ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα, ποὺ σχετίζονται μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ὁ φύλακας καὶ ξεναγὸς ἦταν πάντοτε ἱερεὺς».

Ἄλλ' ἐὰν ἡ κομμουνιστικὴ Ρουμανία ἐμπιστεύεται τὴν φύλαξιν τῶν μνημείων τῆς εἰς τοὺς ἱερεῖς, τί πρέπει νὰ γίνῃ εἰς τὴν ἐλευθέραν ὀρθόδοξον Ἑλλάδα; Εἶναι ἐπὶ τέλους καιρὸς, ἵνα ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία τῆς πατρίδος μας ἀπαλλαγῇ ἐκ τῆς μονολιθικῆς προκαταλήψεως ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν θεολόγων καὶ παραδεχθῇ, ὅτι οὗτοι εἶναι οἱ π λ ε ο ν κ α τ ἄ λ λ η λ ο ι πρὸς ἀνάληψιν τοῦ ἔργου τῆς ἀξιοποιήσεως καὶ προβολῆς τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος μνημείων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΑΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 11ης μέχρι τῆς 25ης Ἰανουαρίου ἐ.ε. ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ἱεροὺς ναοὺς Ἀθηνῶν, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων καὶ τῶν παρ' αὐτῶ Θεοφιλεστάτων Βοηθῶν Ἐπισκόπων, προήδρευσε τῶν συνεδριῶν τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν, ἐδέχθη εἰς ἀκράσιον διαφόρους ἐπιτροπὰς καὶ ἔτομα. Οὕτω:

Ἐχοροστάτησε: Τῇ 17ῃ Ἰανουαρίου εἰς τὴν ἐν

τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

— Τῇ 24ῃ Ἰανουαρίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

Ἐτέλεσε: Τῇ 12ῃ Ἰανουαρίου ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου Τρισάγιον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ αἰοδίμου Μητροπολίτου Νευροκοπίου καὶ Ζιχνῶν κυροῦ Ἀγαθαγγέλου.

Προέστη: Τῇ 12ῃ Ἰανουαρίου τῆς τελετῆς τῆς καταθέσεως τοῦ θεμελίου λίθου τοῦ νέου κτιρίου τῶν Ἀρχιεῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν παρέστησαν ὁ πρωθυπουργὸς κ. Γεώργιος Παπανδρέου, ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Ἀθανασιάδης-Νόβας, πολλοὶ ὑπουργοὶ καὶ ἀκαδημαῖκοι.

Πηγή εὐρωστίας καὶ δυνάμεως.

Ἐπιδημία «σεξοναλικῆς διαφωτίσεως» ἔχει ἐνσκήψει τὰς τελευταίας ἐβδομάδας εἰς διαφόρους ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ τῆς πατρίδος ἡμῶν. Καὶ ἐὰν ἡ διαφώτισις αὕτη εἶχε πάντοτε ὀρθὸν πρῶσανατολισμὸν, θὰ ἦτο ἀσφαλῶς ὠφέλιμος. Ἀλλὰ δυστυχῶς εἰς μερικὰς περιπτώσεις ἡ διαφώτισις αὕτη πᾶν ἄλλο εἶναι ἢ ὀρθή. Οὕτως ἐπανελλημενῶς ὑπεστηρίχθη ἐσχάτως ὑπὸ «διαφωτιστῶν», ὅτι ἡ γενετήσιος ἀποχὴ καὶ ἐγκράτεια βλάπτει τὴν ὑγείαν τῶν νέων, δημιουργοῦσα εἰς αὐτοὺς νευροφυχικὸς κλονισμοὺς, ὀργανικὰς διαταραχὰς κ.λ.π.

Ἄλλ' ὁ ἐπιβλαβὴς ἰσχυρισμὸς αὐτὸς εἶναι ὅλως ἐσφαλμένος. Αἱ ὀργανικαὶ καὶ νευροφυχικαὶ διαταραχαὶ καὶ ἀνωμαλῖαι, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζονται ὡς ἀποτέλεσμα ἐγκρατείας, εἰς τὴν πραγματικότητά εἶναι καρπὸς ἐλλείψεως ἐσωτερικῆς καὶ ὀλοκληρωμένης ἀγνείας καὶ σωφροσύνης. Ἡ ἀληθὴς ἀγνεία δὲν εἶναι ἐξωτερικὴ μόνον ἀποχὴ ἀπὸ μιᾶς ἀνηθίκου πράξεως, ἀλλ' εἶναι τι πολὺ βαθύτερον καὶ ἀρτιότερον. Ἡ ἀληθὴς ἀγνεία διαποτίζει πάσας τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τῶν σκέψεων καὶ τῶν συναισθηματικῶν καταστάσεων μέχρι τῶν βουλευτικῶν ἀποφάσεων καὶ τῶν ἐξωτερικῶν πράξεων καὶ ἐκδηλώσεων αὐτοῦ. Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀληθὴς ἐγκράτεια ὄχι μόνον δὲν βλάπτει τὴν ὑγείαν, ἀλλ' ἀντιθέτως εἶναι πηγὴ ψυχροσωματικῆς εὐρωστίας καὶ δυνάμεως, κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις τῶν μεγάλων ἰατρῶν καὶ ψυχολόγων.

Ἡ «Θρησκευτικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία».

Ἐκυκλοφόρησε πρό τινας, μὲ τὸν αὐτὸν χρονικὸν ρυθμὸν, ὁ Ε' τόμος τῆς «Θρησκευτικῆς καὶ Ἡθικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας», τοῦ λαμπροῦ τούτου συλλογικοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῆς ἀπὸ 4.7.64 Ἐγκυκλίου Αὐτῆς, συνίστα ἑνθέρμως εἰς τὸ πληρῶμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ τὸν νέον τόμον χαρακτηρίζει ἡ αὐτὴ ἐκδοτικὴ καλαισθησία καὶ ἡ αὐτὴ ἐπιστημονικὴ, θεολογικὴ ποιότης ὡς καὶ τοὺς προηγουμένους. Ἡ συνεργασία καὶ εἰς τὸν τόμον αὐτόν, Ἱεραρχῶν, ἐπιφανῶν Κληρικῶν, Καθηγητῶν τῶν δύο Θεολογικῶν μας

Σχολῶν καὶ ἄλλων δοκιμῶν ἐπιστημόνων, τὸν καθιστᾷ πολὺτιμον καὶ κρατεῖ τὸ ἐπίπεδον τῆς ὕλης του πολὺ ὑψηλὰ. Ὁ τόμος περιλαμβάνει ἄθροα λημματολογικῶς ἀνήκοντα εἰς τὸ τέλος τοῦ στοιχείου Δ, εἰς ὀλόκληρον τὸ Ε καὶ εἰς ὀλόκληρον ἐπίσης τὸ Ζ. Καὶ τῖνα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἐξόχως ἐποικοδομητικὰ διὰ τὸ ὀρθόδοξον φρόνημα καὶ προσδίδουν εἰς τὸν κυκλοφορήσαντα νέον τόμον ἰδιαίτερον ἀξίαν.

Ἡ «Ἐκκλησία» συγγαίρει τὸν ἐκδότην τοῦ ἔργου κ. Ἀθ. Μαρτῖνον, ὅστις, μὴ φειδόμενος δαπανῶν καὶ κόπων, συνεχίζει τὴν ἐκδοσὴν ταύτην, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἀξιολογωτάτην προσφορὰν εἰς τὴν νεοελληνικὴν χριστιανικὴν γραμματείαν.

Ἡ ἡμέρα τῶν Χανσενικῶν.

Τὴν Κυριακὴν, 31 Ἰανουαρίου, ἐορτάσθη ἡ 12ῃ Παγκόσμιος Ἡμέρα τῶν Χανσενικῶν, ἀπὸ 127 χωρῶν. Ἡ λέπρα δὲν εἶναι πλέον σήμερον ἡ φοβερὰ καὶ φοιτητὴ μᾶστιξ, τὴν ὁποίαν ἐγνώρισε τὸ παρελθόν. Χάρῃ εἰς τὰς προόδους τῆς ἐπιστήμης καὶ τὴν παρὰ ἄλληλον ἐξυγίανσιν τῆς περὶ τὴν νόσον αὐτὴν κοινωνικῆς ἀντιλήψεως, εἶναι μία ἀσθένεια ὅπως πολλὰ ἄλλα, κάθε ἄλλο παρὰ ἀνιάτος καὶ κάθε ἄλλο παρὰ σημαίνουσα ὀριστικὴν καταδίκην καὶ ἀποκλεισμὸν ἀπὸ τῆν κοινὴν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ζωὴν. Ἡ ἐξυγίανσις τῆς περὶ τὴν λέπραν ἀντιλήψεως δὲν ἔχει ὅμως ἀκόμη σημειωθῆ πλήρως εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου. Καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν μας χώραν, ὑπάρχον ἐισέτι πολλοί, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ ἀγνοίαν ἐξακολουθοῦν νὰ ἀπενίξουν τὴν νόσον αὐτὴν, μὲ τὰ ὄμματα τοῦ παρελθόντος. Προσφνέστατα, λοιπόν, ὁ κ. Ραοῦλ Φολερώ, πρόεδρος τῆς παγκοσμίου ὑπὲρ τῶν Χανσενικῶν ὀργανώσεως, γράφει εἰς τὸ ἐπὶ τῇ τῆ ἐδκαίρια τοῦ ἐφετεινοῦ ἐορτασμοῦ μῆνημά του:

«Διὰ νὰ δυναθῶμεν νὰ περιβάλωμεν τὸν χανσενικόν, πρέπει προηγουμένως νὰ θεραπεύσωμεν τοὺς ὕγιεις ἀπὸ τὸν πανικὸν καὶ ἐνίοτε τὸν ἐγκληματικὸν φόβον, ἐκ τοῦ ὁποίου κατέχονται ἐναντι τῆς νόσον ταύτης. Ἡ μάχη τῆς νόσον τοῦ Χάνσεν δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὴν καταπολέμησιν ἐνὸς μικροβίου. Ἡ μάχη αὕτη διεξάγεται εἰς τὴν καρδίαν ἐκάστου ἀνθρώπου. Εἶναι ἕνας ἀγὼν μετὰ τὸ ἀβασίμου φόβου καὶ τοῦ θάρρους τῆς φιλανθρωπίας μας».

Προήδρευσε: Τῆ 15ῃ Ἰανουαρίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Βαφειαδικοῦ Κληροδοτήματος, τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

— Τῆ 16ῃ Ἰανουαρίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἱδρύματος Καλησπέρη.

— Τῆ 18ῃ Ἰανουαρίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ TAKE, ἐν συνεχείᾳ δὲ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΟΔΕΠ.

— Τῆ 22ῃ Ἰανουαρίου τοῦ Δευτεροβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου.

Μετέβη: Τῆ 25ῃ Ἰανουαρίου εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Πρεσβείαν τῆς Μ. Βρετανίας, ἔνθα ἐνεγράφη εἰς τὸ βιβλίον συλλυπητηρίων ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ τέως πρωθυπουργοῦ Τσώρτσιλ.

Παρέστη: Τῆ 17ῃ Ἰανουαρίου, μετὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου, εἰς τὴν ἐτησίαν συνέλευσιν τῆς Ἐστίας Νέας Σμύρνης.

Ἐδέχθη: Τῆ 11ῃ Ἰανουαρίου τὸν Κοσμητορὰ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης πανοσ. ἀρχιμανδρίτην κ. Ἱερόνυμον Κοτσώνη, τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ νομικὸν σύμβουλον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Παν. Παναγιωτάκον καὶ τὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πανοσ. ἀρχιμ. κ. Παντελεήμονα Μπαρδάκον.

— Τῆ 12ῃ Ἰανουαρίου τὸν Βασιλικὸν Ἐπίτροπον παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἀκαδημαϊκὸν κ. Ἀμιλικαν Ἀλιβιζάτον.

— Τῆ 13ῃ Ἰανουαρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεώργιον, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιον, Πατρῶν κ. Κωνσταντῖνον, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανὸν καὶ Ἐλασσώνος κ. Ἰάκωβον.

— Τῆ 14ῃ Ἰανουαρίου τὸν διερχόμενον ἐξ Ἀθηνῶν Σεβασμιώτατον Ἐπίσκοπον Βόλγκογκραντ κ. Βαρθολομαῖον μετὰ τριῶν πρεσβυτέρων.

— Τῆ 15ῃ Ἰανουαρίου τὸν πρόεδρον τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων κ. Ἀθανασιάδην-Νόβαν, τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ νομικὸν σύμβουλον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Παν. Παναγιωτάκον, τὸν ἐφημέριον τοῦ ἐν Μάντσεστερ τῆς Ἀγγλίας ἑλληνικοῦ ναοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. Μεθόδιον Φούγιαν, τὸν διευθυντὴν τοῦ TAKE κ. Ζαφ. Κεπέτζην καὶ τὸν πρεσβύτερον κ. Ἀναστ. Γιαννουλάτον.

— Τῆ 16ῃ Ἰανουαρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιον, Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνὸν καὶ Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν.

— Τῆ 20ῃ Ἰανουαρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Εὐστάθιον, τὸν ἐν Ἀθήναις Ἐξάρχον τοῦ Παναγίου Τάφου Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Τιφριδάδος κ. Ἀνατόλιον, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πανοσ. ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομον Γαλιούρη καὶ τὸν Ἱεροκήρυκα Νικόδημον Γκατζιουλίτην.

— Τῆ 21ῃ Ἰανουαρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἰωαννίνων κ. Σεραφεῖμ.

— Τῆ 22ῃ Ἰανουαρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν.

— Τῆ 23ῃ Ἰανουαρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανόν, Ξάνθης κ. Ἀγνῶνιον, Θήρας κ. Γαβριὴλ καὶ Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου κ. Τίτον, τὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πανοσ. ἀρχιμ. κ. Παντελεήμονα Μπαρδάκον, τὸν Προσωπάρχην τοῦ Ἰπουργείου Δημοσίας Τάξεως Συνταγματάρχην Χωροφυλακῆς Σκούρη καὶ τὸν κ. Ζαφειρίου τοῦ Ἐθνικοῦ Βασιλικοῦ Ἱδρύματος.

— Τῆ 25ῃ Ἰανουαρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιον, Ἐλασσώνος κ. Ἰάκωβον, Κυθήρων κ. Μελέτιον καὶ Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν καὶ τὸν Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ Νομικὸν Σύμβουλον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Παν. Παναγιωτάκον.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἰκονίου κ. Ἰάκωβος διεκομίσθη εἰς τὰ νοσοκομεῖα Βουλουλκῆ. Ἡ κατάστασις του εἶναι σοβαρά, οἱ δὲ θεράποντες ἰατροὶ ἀπρηγόρευσαν ἀσθηρῶς τὰς ἐπισκέψεις παρ' αὐτῷ.

— Τὴν παραμονὴν τοῦ Νέου Ἔτους ἐτελέσθη εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Ναὸν Μέγας Ἐσπερινός, χοροστατοῦντος τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, μετὰ τὸ πέρας τοῦ ὁποίου ὁ Πατριάρχης ἔκοψε τὴν πίτταν εἰς τὸ πατριαρχικὸν μέγαρον, τεμάχια τῆς ὁποίας δένειμεν εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀρχιερεῖς.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Ἀρχιερέων προσήλθον οἱ κληρικοί καὶ λαϊκοὶ ὑπάλληλοι τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, ἵνα ὑποβάλουν τὰ σέβη αὐτῶν εἰς τὸν Πατριάρχην καὶ ἐπικαλεσθῶν τὰς εὐχὰς αὐτοῦ πρὸς ἱκανῶσιν εἰς τὴν ἀνελλιπῆ ἐπιτέλεσιν τῶν καθηκόντων των κατὰ τὸ 1965. Ὁ Πατριάρχης ἀπρηθύνε πατρικᾶς νοουσείας, ἐπαινέσας τὸν ζῆλον των ἐν τῇ ἐπιτέλει τῶν καθηκόντων καὶ καταστέψας αὐτοὺς διὰ τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν του. Ἐκοψε δὲ καὶ δευτέραν πίτταν, τὰ τεμάχια τῆς ὁποίας δένειμεν εἰς τοὺς ὑπάλληλους.

Τὸ ἐσπέρας παρετέθη τὸ καθιερωμένον πρωτοχρονιάτικον δεῖπνον, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησαν οἱ ἐσωκατάκοιλοι πατριαρχικοί ὑπάλληλοι.

— Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Μιλήτου, ἐπισκέφη καὶ συνεχάρη τὸν Πατριάρχην τῶν Ἀρμενίων ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῶν Χριστουγέννων.

— Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θυατείρων κ. Ἀθηναγόρας ἐκπροσωπῶν τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Ἀθηναγόραν ἀπένειμε τὸν πατριαρχικὸν σταυρὸν τοῦ Ἁγ. Ὄρους εἰς τὸν διευθύνοντα τὸ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων γραφεῖον τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐπίσκοπον τοῦ Winchester Δρα Falkner Allison.

Ἅγιον Ὅρος

Ὁ Διοικητὴς Ἁγίου Ὄρους κ. Ἐμμανουὴλ Ρούνης ὁμιλῶν εἰς τὴν ἔκτακτον συνεδρίαν τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος εἶπε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς διὰ τὸ ἐκδηλούμενον ἐνδιαφέρον τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸ Ἅγιον Ὅρος:

«Μεταβὰς εἰς Ἀθήνας διὰ λόγους ὑπηρεσίας εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ θέσω ὑπ' ὄψιν τῶν ἀρμοδίων τὴν παρούσαν κατάστασιν τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

Ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸ Ἱερὸν Σῶμα ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ἀνακοινώσω ὅτι πλησίον τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τῶν κ.κ. Ἰπουργῶν καὶ τῶν ὑπηρεσιακῶν παραγόντων τοῦ Κράτους εἶρον πρόθυμον συναντίληψιν καὶ εὐκρινῆ τὴν διάθεσιν πρὸς ἐπίλυσιν καὶ ἱκανοποίησιν τῶν ἀγιορειτικῶν αἰτημάτων. Εἶμαι ἐξουσιοδοτημένος νὰ γνωρίσω ὑμῖν ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως τρέφει πρὸς τὸ Ἅγιον Ὅρος ἀπέραντον στοργὴν καὶ εὐλάβειαν. Καὶ φιλοδοξεῖ νὰ συνδέσῃ τὸ ὄνομά του μετὰ τὴν προσφορὰν ἱστορικῶν ὑπηρεσιῶν πρὸς τὸ Ἅγιον Ὅρος.

Αἱ δοθεῖσαι ὑποσχέσεις του διὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος δὲν εἶναι ἀπλᾶ ἐξαγγελία. Διότι ἡ ἀναφορὰ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸ Ἅγιον Ὅρος εἶναι ἀναφορὰ πνευματικῆς ἐμπειρίας, εἶναι βίωμα βαθείας πίστεως καὶ κατόρθωμα ὑψηλῆς εὐθύνης. Ὁ δεσμὸς τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως μετὰ τὸ Ἅγιον Σῶμα τῆς Ὀρθοδοξίας εἶναι βαθὺς καὶ ἀδιάσπαστος. Ὡς ἔγραφε δὲ τὸ ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ἐκκλησία 15ης Νοεμβρίου 1963), ὁ Γεώργιος Παπανδρέου αἰνῶνι υἱὸς Λευτοῦ σεμνοῦ, ἀπερίττου, πηγάγιως εὐλαβοῦς, ἀδροῦ τὴν σωματικὴν καὶ τὴν ψυχικὴν ρώμην καὶ καταπαγίου ἐπὶ τῆς πέτρας τῆς πίστεως καὶ ἐθήλασε μαζὶ μετὰ τὸ μητρικὸν του γάλα τὴν σωστικὴν μαρτυρίαν, τὰ χαρίσματα τοῦ πνεύματος, καὶ τὴν πνευματικὴν διαθήκην, τὴν ὅποian φρουρεῖ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μας καὶ διὰ τῶν ὁποίων συνεχίζει τὴν ἔθνησιν δρᾶσιν τῆς ἐντὸς τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς...». Σὰς παρῶν τὴν ἐπεύθυνον διαβεβαίωσιν, ὅτι τὰ αἰτήματα τοῦ Ἁγίου Ὄρους, συντονιζόμενα ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν δυνατοτήτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, θὰ εὐρίσκουν πρόθυμον κατανόησιν, μέριμναν καὶ προτεραιότητα.

Ἅγιοι Ἀντιπρόσωποι.

Με τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐφόρου τοῦ Ἄθω, μετὰ τὰς προσπάθειάς ὧν μας καὶ μετὰ τὴν ἐπιδεικνυομένην ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως πρόθυμον συναντίληψιν τὰ ἀγιορειτικὰ αἰτήματα ἐξεταζόμενα μετὰ πάσης στοργῆς θὰ λαμβάνουν τὴν αἰσινά λύσιν των».

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς κ. Θεοδόσιος ἐδήλωσεν, ὅτι ἀπεδέχθη τὴν πρόσκλησιν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αἰθιοπίας Χαϊλέ Σελασιέ, ὅπως ἐπισκεφθῆ τὴν Ἀδδῖς Ἀμπέμπα καὶ μετὰσχῆ τῆς ἐκεῖ συγκληθσομένης Διασκεψέως τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν. Ὡς γνωστόν, ἡ Διασκεψὶς αὕτῃ ἀνεβλήθη ἐπ' ἀόριστον, διότι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι θὰ συμμετεῖχον ταύτης οὐχὶ διὰ τῶν Προκαθημένων των, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀποστολῆς παρατηρητῶν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Κατὰ πληροφρίας ἐξ Ἱερουσαλήμ, διηυθετήθη φιλικῶς ἡ μακροχρόνιος διαμάχη μετὰ τῶν Ἀρμενίων καὶ τῶν Ἑλληνορθόδοξων χριστιανῶν ὡς πρὸς τὸν ἐν Βηθλεὲμ ἱερὸν ναὸν τῆς Γεννήσεως.

Ἐπεγράφη συμφωνία, βάσει τῆς ὁποίας θὰ ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἑλληνορθόδοξον χορὸν τῶν ψαλτῶν νὰ ἴσταται εἰς τὴν ἡμικυκλικὴν κλίμακα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θείας Λειτουργίας.

Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κύκλοι τῆς Ἱερουσαλήμ δὲν ἀπέκρυψαν τὴν ἱκανοποίησιν των ἐκ τῆς φιλικῆς διευθετήσεως τῆς ἐν λόγῳ μακροχρονίου διαμάχης.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ἡ βάπτισις δύο σπουδαστῶν τοῦ Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Μόσχας, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ Β. Κρουτίκωφ μόλις εἶχε διορισθῆ πολιτικὸς καθοδηγητῆς τῆς κομμουνιστικῆς νεολαίας, προεκάλεσε τεραστίαν ἐντύπωσιν εἰς τὴν σοβιετικὴν πρωτεύουσαν. Ὁ ἕτερος τῶν βαπτισθέντων σπουδαστῶν Β. Καζάνωφ ἔγραψε χαρακτηριστικῶς εἰς μίαν ἐπιστολὴν του τὰ ἑξῆς: «Δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ ὑποφέρωμεν μίαν τοιαύτην ζωὴν. Ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Θρησκεία εἶναι τὸ τελευταῖον καταφύγιόν μας».

— Ἡ ρωσικὴ ἐφημερὶς «Σοβιέτσκαγια Κουλτούρα», ὄργανον τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, εἰς πρόσφατον ἀρθρον τῆς γράφει ἐπιτιμητικῶς ὅτι εἰς τὰ καταστήματα τῆς Μόσχας δύναται νὰ ἀγοράσῃ τις βαπτιστικὰ εἶδη, τὰ ὁποῖα μάλιστα πωλοῦνται εἰς κάπως ἡυξημένας τιμὰς.

— Εἰς τὸ πρὸ ὄλιγον κυκλοφορήσαν τεύχος τοῦ ἐπισημοῦ ὄργανου τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας δημοσιεύεται ὡραία μελέτη τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λένινγκραντ καὶ Λαντόγκας κ. Νικοδῆμου ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἱ χριστιανικοὶ ναοὶ καὶ ἡ θεία λατρεία ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου Χρυσόστομου (κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ)». Ἐκ τῶν ἄλλων ἀρθρων εἶναι ἄξιον μνείας τὸ ἀρθρον τοῦ ἱερέως Μ. Λέμπεντεφ ὑπὸ τὸν τίτλον «Πῶς ψάλλονται τὰ τροπάρια καὶ τὰ κοντάκια κατὰ τὴν Λειτουργίαν».

— Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ἀλέξιος συνεσέφερον 100 χιλιάδας ρούβλια διὰ τὸ Ταμεῖον Βιρῆνης, τὸ ὁποῖον συνεστήθη εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν πρωτοβουλία τῆς κοινῆς γνώμης καὶ εἰς τὸ ὁποῖον συνεσέφερον ἐθελοντικῶς οἱ ἐκπρόσωποι ὧν των στραωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Τὸ ἐβδομαδιαῖον περιοδικὸν «Τσαρκόβεν Βέστνικ», ὄργανον τοῦ Πατριαρχείου Βουλγαρίας, εἰς τὸ φύλλον του τῆς 12ης Δεκεμβρίου 1964 περιγράφει τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Σταύρου Κωστοπούλου εἰς τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Βουλγαρίας κ. Κύριλλον: «Ὁ κ. Σταύρος Κωστόπουλος, λέγει τὸ περιοδικόν, ἐξέφρασε τὰ σέβη του πρὸς τὸν Μακαριώτατον καὶ τὴν ἐκτίμησιν του πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Βουλγαρίας. Ὁ Μακαριώτατος ἐξέφρασεν ἀφ'

ἑτέρου τὰ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἀγαθὰ αἰσθήματά του πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομον καὶ τὰς εὐχὰς του διὰ τὴν πρόδον τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐθίγησαν καὶ ὠρισμένα γενικὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. Διευτυθῆσαν εὐχαὶ περὶ συσφιγέσεως τῶν ἀγαθῶν σχέσεων μετὰ τῶν δύο γειτονικῶν λαῶν, ὡς καὶ περὶ ἐπιστενωτέρων δεσμῶν μετὰ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, αἱ σέσεις τῶν ὁποίων πάντοτε ἐβασίζοντο ἐπὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑΣ

Δέκα πέντε ἀλητόπαιδες, κραυγάζοντες καὶ σεῖοντες κενὰς φιάλας, εἰσέβαλον περὶ τὸ μεσονύκτιον εἰς τὴν ἐν Πράγῃ ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἰωσήφ, ὅπου ἐτελεῖτο ἡ Λειτουργία τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων, τὴν ὁποῖαν παρηκολούθουν 6.000 περίπου ἄτομα. Οἱ ἀλητόπαιδες ἐξεσφενδόνισαν τὰς φιάλας, ἐθραυσαν τὰ παράθυρα τοῦ ναοῦ καὶ διέκοψαν τὴν Λειτουργίαν. Τῇ ἐπεμβάσει τῆς ἀστυνομίας ἡ συμμορία διαλύθη καὶ ἀποκατεστάθη ἡ τάξις. Ἡ Λειτουργία ἐπανελήφθη βραδύτερον, ἐνῶ ἀστυνομικὴ δύναμις περιεπόλει γύρω ἀπὸ τὸν ἱερὸν ναόν.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν ἀπεφάσισε τὴν διάθεσιν ποσοῦ τριῶν ἑκατομμυρίων δολλαρίων διὰ τὴν ἐν προαγωγῆν τοῦ χριστιανικοῦ συγγραφικοῦ ἔργου πρὸ παντὸς ταῖς νέαις χριστιανικαῖς χώραις τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ὡς καὶ τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς. Διὰ τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ θὰ γίνῃ, πρὸς τοὺς ἄλλους, ἡ ὀργάνωσις κέντρων ἐκπαιδεύσεως, συνεδρίων καὶ σπουδῶν, ἡ ἐκδοσις σειρῶν βιβλίων, ἡ ὀργάνωσις τυπογραφεῖων καὶ ἐκδοτικῶν οἰκῶν, ἡ διάδοσις βιβλίων, ἡ οικονομικὴ ἐνίσχυσις χριστιανικῶν βιβλίων καὶ περιοδικῶν κ.λ.π.

— Ἡ ἐπὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἐνότητος Γραμματεία τοῦ Βατικανοῦ ὤρισεν τοὺς δύο παρατηρητὰς τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ συνέδριον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπερ θὰ συνέλθῃ ἀπὸ τῆς 12ης μέχρι τῆς 21ης Ἰανουαρίου ἐν Enugu τῆς Νιγηρίας. Οἱ παρατηρηταὶ οὗτοι θὰ εἶναι ἀφ' ἑνὸς ὁ πατὴρ Pierre Dupré, ὑπογραμματεὺς τοῦ τμήματος διὰ τὰς Ἀνατολικὰς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Γραμματείᾳ τοῦ Βατικανοῦ, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ πατὴρ Jerome Hamer, σύμβουλος τῆς Γραμματείας. Ἀμφότεροι γνωρίζουν ἄριστα τὴν οἰκουμενικὴν κίνησιν καὶ μετέσχον ἐπανειλημμένως ὡς παρατηρηταὶ συνεδρίων τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἐπιφανίου Ἱ. Θεοδωροπούλου, Ἀρχιμανδρίτου, Ἡ Μασωνία ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας, Ἀθήναι 1965, ἐκδ. β'.

Τὸ ἔργον τοῦτο, ἀποτελοῦν ἀπάντησιν εἰς τὸ «Τεκτονικὸν Ἴδρυμα τῆς Ἑλλάδος» καὶ δὴ ἀνασκευὴν καὶ ἔλεγγον τοῦ βιβλίου «Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ Τεκτονισμός», ἔρχεται νὰ πλουτίσῃ τὴν νεωτέραν ἀντιρρητικὴν γραμματείαν τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας. Συγκεκριμένως, ἀναίρει τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι ὁ Μασωνισμὸς δὲν εἶναι ἰδιαιτέρα τις θρησκεία καί, πρὸς τοῦτο, ἐνθυμίζον προσφυῶς τὸ Κυριακὸν λόγον «ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε» (Λουκ. ιθ' 22), παραθέτει καὶ ὑπομνηματίζει μασωνικὰ ἀποκλειστικῶς κείμενα, ἐκ σημείων τῶν ὁποίων ἀποδεικνύεται, ἡλίου φωτεινότερον, ὅτι ἡ Μασωνία εἶναι πράγματι θρησκεία, ὑποβιβάζουσα καὶ ἀθετοῦσα τὸν Χριστόν.

Ὁ συγγραφεὺς, μετὰ λογικὴν συνέπειαν καὶ νηφα-

λίαν κρίσιν, προβαίνει εις τὸν ἀποκαλυπτικὸν τοῦτον ὑπομνηματισμὸν, εὐρίσκων σύμφωνον πάντα ἀπροκατάληπτον καὶ ἐντιμον νοῦν, προσφέρει δὲ οὕτω μεγίστην ὑπηρεσίαν εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ εἰς τὴν Ἁγίαν μας Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας τέκνα, ἐκμαυλισθέντα, διὰ τῆς ὑποούλου διδασκαλίας τῆς Στοᾶς, ἀνήκουν εἰς αὐτήν, χωρὶς νὰ ὑποπτεύουν ὅτι οὕτω κἀσύ κυριοῖς δουλεύουσι» καὶ ἐπομένως εἶναι ὑποχέρια τοῦ πατρὸς τοῦ ψεύδους.

Ἡ ἐντὸς μηνὸς ἐξάντησις τῆς α' ἐκδόσεως τοῦ ἔργου τούτου — φαινόμενον ἴσως μοναδικὸν εἰς τὰ ἑλληνικὰ ἐκδοτικὰ χρονικά — μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς ὠφελείας του, πρέπει δὲ νὰ θεωρῆται βέβαιον, ὅτι ὠδήγησε καὶ θὰ ὠδηγήσῃ εἰς ἀνάληψιν ὄχι ὀλίγας ψυχάς, στερεοῦν παραλλήλως τοὺς πιστοὺς ὀρθοδόξους χριστιανούς, οἱ ὅποιοι τὸ ἀναγινώσκουν.

B. M.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 63 παράγραφος 1 καὶ 2 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 (περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων) προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Θεῶν καὶ Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν τοῦ Ἱεροδιακόνου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγία Τριάς» τῆς πόλεως Ἀγρινίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῆ 11ῃ Ἰανουαρίου 1965

Ὁ Τοποτηρητῆς

† Ὁ Ἄρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Φλωρίνης, Ἀλμωπίας καὶ Ἑορδαίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 (Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων) ὡς καὶ τὴν παράγραφον 2 τοῦ ἄρθρου 50 τῆς κωδικοποιηθείσης Ἑνοριακῆς Νομοθεσίας καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1) «Ἀναλήψεως» τῆς Ἑνορίας Δωροθέας-Ἀλμωπίας καὶ 2) «Ἁγίας Παρασκευῆς» τῆς Ἑνορίας Φιλώτα-Ἀμυνταίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω θέσεων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα ἡμῶν τὰ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά των, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω τακτικῶν κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων.

Ἐν Φλωρίνῃ τῆ 12ῃ Ἰανουαρίου 1965

† Ὁ Φλωρίνης, Ἀλμωπίας καὶ Ἑορδαίας ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 (Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων) καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγίου Γεωργίου» τῆς Ἑνορίας Ἐξαπλατάνου-Ἀλμωπίας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν αἰτητὴν μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ὄψιν ἄνω Νόμου ὀριζόμενων πιστοποιητικῶν πρὸς ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Φλωρίνῃ τῆ 14ῃ Ἰανουαρίου 1965

† Ὁ Φλωρίνης, Ἀλμωπίας καὶ Ἑορδαίας ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κερκύρας καὶ Παξῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἄρθρα 46 καὶ 47 τοῦ Α. Νόμου 2200/1940 «Περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 536/1945 «Περὶ ρυθμίσεως τῶν Ἀποδογῶν τοῦ Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου κλπ.», τὸ ἄρθρον 28 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 540/1955 «Περὶ Ἐκκλησιᾶς Ἐκπαιδευσεως» καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. Πρωτ. 83719 καὶ ἀπὸ 7.10.1946 Ἐγκύκλιον τοῦ Ἱπουργείου Ἐρησκαυμάτων καὶ Ἑθνικῆς Παιδείας, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν Ἐφημεριακὴν θέσιν τακτικῶν Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ χωρίου Γιαννάδων-Κερκύρας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 48 τοῦ ὄψιν ἄνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, ἵνα ἀνακηρυχθῶσιν ὑποψήφιοι Ἐφημέριοι τῆς ἐν λόγῳ Ἑνορίας.

Ἐν Κερκύρᾳ τῆ 15ῃ Ἰανουαρίου 1965

† Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν ΜΕΘΟΔΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 46 παράγραφος 1 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2200/1940 Α.Ν. «Περὶ ἐνοριακῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὡς ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη διὰ μεταγενεστέρων διαταγμάτων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ τε κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὰς κενὰς Ἐφημεριακὰς θέσεις:

- 1) τοῦ ἐν Καρβουναρίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Γεώργιος»,
- 2) τοῦ ἐν Λειβαδαρίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Προφήτης Ἰλιού», 3) τοῦ ἐν Ἀγίῳ Νικολάῳ Φιλιατῶν Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Νικόλαος», 4) τοῦ ἐν Ἀγλαδιᾷ Ἱεροῦ Ναοῦ «Κοίμησις Θεοτόκου», 5) τοῦ ἐν Βρύσσέλα Ἱεροῦ Ναοῦ «Δώδεκα Ἀπόστολοι», 6) τοῦ ἐν Ζερβοχωρίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Νικόλαος», 7) τοῦ ἐν Κοκκινολιθαρίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Δώδεκα Ἀπόστολοι», 8) τοῦ ἐν Λίστα Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Προκόπιος», 9) τοῦ ἐν Μπογαζίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Παντελεήμων», 10) τοῦ ἐν Μεσοβουνίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Δημήτριος», 11) τοῦ ἐν Ξηρολόφῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Γεώργιος», 12) τοῦ ἐν Πηγαδουλλίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Κοίμησις Θεοτόκου», 13) τοῦ ἐν Πολυμερίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιοι Κωνῖνος καὶ Ἑλένη», 14) τοῦ ἐν Τσαμαντᾷ Ἱεροῦ Ναοῦ «Κοίμησις Θεοτόκου», 15) τοῦ ἐν Φροσύνῃ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Βλάσιος», 16) τοῦ ἐν Ἄνω Ζαλόγγῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Νικόλαος», 17) τοῦ ἐν Λάκκᾳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Γεώργιος», 18) τοῦ ἐν Τρικυροῦφῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Γεώργιος», 19) τοῦ ἐν Ἀγίῳ Βλασίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Ἀθανάσιος», 20) τοῦ ἐν Κεραμείτῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Δημήτριος», 21) τοῦ ἐν Κρουνορίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Γενέθλιον Θεοτόκου», 22) τοῦ ἐν Σεβαστῷ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Ἀρσένιος», 23) τοῦ ἐν Ἀετῷ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Νικόλαος», 24) τοῦ ἐν Μυρονορίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Κοσμάς», 25) τοῦ ἐν Καλλιθέᾳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Κοίμησις Θεοτόκου», 26) τοῦ ἐν Κάτω Ζαλόγγῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Νικόλαος», 27) τοῦ ἐν Πετροβίτῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Κοίμησις Θεοτόκου», 28) τοῦ ἐν Σαλονίκῃ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Νικόλαος», 29) τοῦ ἐν Ἐλαταρίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Νικόλαος», 30) τοῦ ἐν Κάτω Ζαλόγγῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Νικόλαος», 31) τοῦ ἐν Ποταμίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγίων Ταξιαρχῶν», 32) τοῦ ἐν Ἀργυροτόπῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Κοίμησις Θεοτόκου», 33) τοῦ ἐν Ἀχερουσίᾳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτήρος», 34) τοῦ ἐν Βροσύνᾳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Γεώργιος», 35) τοῦ ἐν Ἐλευθερίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγιος Ἀθανάσιος», 36) τοῦ ἐν Ριζῷ (Ἀραχώβης) Ἱεροῦ Ναοῦ «Κοίμησις Θεοτόκου», 37) τοῦ ἐν Φοινικίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ «Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτήρος», 38) τοῦ ἐν Ἀγίᾳ Κυριακῇ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγία Κυριακή» ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρῦξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «Ἐκκλησία» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἰτησὴν μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων.

Ἐν Παραμυθίᾳ τῆ 20ῃ Ἰανουαρίου 1965

† Ὁ Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου ΤΙΤΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Θουκυδίδου Ἐπιτάφιος Περικλέους (Θουκ. II 34—36). Ἐμμετρος ἐλευθέρα ἀπόδοσις ὑπὸ Στέλιου Α. Γαζή, δημοσιογράφου. Θεσσαλονίκη 1964, σελ. 30.

Ἀρχιμ. Διονυσίου Κ. Κυράττου, Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἐδέσσης καὶ Πέλλης, Ἡπίστις μας καὶ τὰ ἰδεώδη μας. Ἐν Ἐδέσση 1965, σελ. 32.

Ἀρχιμ. Νικοδήμου Α. Βαλληνδρά, Ἐόρτια Μηνύματα. Κηρύγματα ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς. Ἀθήναι 1964, σελ. 288.

Γεωργίου Σ. Μπεμπή, Συμβολαὶ εἰς τὴν περὶ τοῦ Νεστορίου ἔρευναν (ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου). Διατριβὴ ἐπὶ διδακτορία ὑποβληθεῖσα εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἀθήναι 1964, σελ. 364.

Ἐλάτε στὴ γιορτὴ μας. Τεύχος Β' (38 μικρὲς κωμωδίες). Ἐκδόσις «Ζωῆς τοῦ παιδιοῦ», Ἀθήναι 1964, σελ. 264.

Χριστιάνας Οὐρβανου, Ὁ Ἀλέξης στὴ χώρα τῶν Μαύρων. Παιδικὸ διήγημα. Ἐκδόσις «Ζωῆς τοῦ παιδιοῦ», Ἀθήναι 1964, σελ. 136.

Βασιλίου Δ. Χαρόνη, βοηθοῦ γυμνασιάρχου παιδαγωγοῦ, Αἱ ψυχικαὶ ἐδηλώσεις τοῦ ἐφήβου. Ὁ δῆστροπος μαθητῆς. Ἀνάπτυκον ἀπὸ τὰ Πρακτικά τοῦ Α' Μεταπολεμικοῦ Συνεδρίου τῶν Λειτουργῶν Μέσης Ἐκπαιδεύσεως 10ης Ἐκπ. Περιφέρειας. Θεσσαλονίκη 1964, σελ. 62.

Ἀρ. Α. Ασπιώτη, ψυχιάτρου, Ἡ ψυχικὴ ὑγιεινὴ τοῦ μαθητοῦ. Ἀθήναι 1964, σελ. 139.

Περιοδικὰ

Ὁ Ὅσιος Γρηγόριος, Νοέμβριος—Δεκέμβριος 1964, τεύχος 5.

Ἀπόστολος Τίτος, Δεκέμβριος 1964, τεύχος 12.

Ἡπειρωτικὴ Ἔστια, Ἰωάννινα Ὀκτώβριος 1964, τεύχος 150.

Πάνταινος, Σεπτέμβριος—Νοέμβριος 1964, ἀρ. 9/11.

Φωτεινὸ ὀρίζοντες, Δεκέμβριος 1964, τεύχος 25.

Οἱ Τρεῖς Ἰεράρχαι, Δεκέμβριος 1964, ἀριθ. 1216.

Νέα Ζωή, Νοέμβριος—Δεκέμβριος 1964, ἀριθ. 14—15.

Συζήτησις, Ἰανουάριος 1965, τεύχος 61.

Πάνταινος, Δεκέμβριος 1964, ἀριθ. 12.

Τὰ χαρούμενα παιδιά, Ἰανουάριος 1965, ἀρ. 157.

Καὶνὴ Κτίσις, Δεκέμβριος 1964, ἀριθ. 622.

Νέα τοῦ Ἰσραήλ, 17 Δεκεμβρίου 1964, ἀρ. 132.

Ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας, 15 Ἰανουαρίου 1965, ἀριθ. 577.

Ἄμπελος, Ἰανουάριος 1965, ἀριθ. 1.

Ζωή, 7, 14 Ἰανουαρίου 1965, ἀριθ. 2424, 2425.

Ἡ φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας, 25 Δεκεμβρίου 1964, ἀρ. 458.

Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, Ἰανουάριος 1965, ἀριθ. 191.

Ἀπολύτρωσις, Δεκέμβριος 1964, ἀριθ. 228.

Σωτήρ, 6, 13, 20 Ἰανουαρίου 1965, ἀριθ. 209, 210, 211.

Ἀκτίνες, Ἰανουάριος 1965, ἀριθ. 257.

Ὁ κόσμος τῆς Ἑλληνίδος, Ἰανουάριος 1965, ἀρ. 115.

Γρηγόριος ὁ Παλαμῆς, Νοέμβριος—Δεκέμβριος 1964, τεύχος 558—559.

Ὁ Ποιμὴν, Ἰανουάριος 1965, ἀρ. 1.

Δελτίον Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Ἐρμουπόλεως, Ἰανουάριος 1965, ἀρ. 14.

Ἐνορία, 15 Ἰανουαρίου 1965, ἀριθ. 384

Τύπος, Ἰανουάριος 1965, ἀριθ. 48.

Τὸ χαρούμενο στίτι, Ἰανουάριος 1964, ἀρ. 156.

Ὁ Ὀρθόδοξος Κήρυξ, Ἰανουάριος 1965, ἀρ. 1.

Ἐλληνοχριστιανικὴ ἀγωγή, Ἰανουάριος 1965, ἀριθ. 144.

Oriente Cristiano, Ottobre-Dicembre 1964, ἀριθ. 4.

Σταυρός, Ἀθήναι - Δεκέμβριος 1964, ἀριθ. 46.

Ἀναγέννησις, Μοῖραι - Δεκέμβριος 1964, ἀριθ. 26.

Προσπάθεια, Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1964, ἀριθ. 18-19.

Χριστιανικὸν φῶς, Χανὰ Δεκέμβριος 1964, ἀριθ. 63.

Ἡ πρόληψις τῶν ἀτυχημάτων, Δεκέμβριος 1964, ἀριθ. 20.

Ἀπόστολος Βασιλάς, Σεπτέμβριος - Ὀκτώβριος 1964, τεύχος 9-10.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος **ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ**

† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ**

† Ὁ Μυτιλήνης **ΙΑΚΩΒΟΣ**

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:

Δρχ. 50, 75, 100 ἔτησίως.

Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας:

30 ἔτησίως.

Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Ἄς μὴ διατάζωμεν,

Χρυσοστόμου, Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ, Ἡ ἐν Εὐβοίᾳ ἱερὰ μὴν Ἔρια.

Ἰωάννου Καμίρη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις τῆς Ρόδου (ΣΤ').

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, Ἡ ἐπίσκεψις τῶν Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν (ΣΤ').

Ἀρχιμ. Ἰ.Α. Παπαδοπούλου, Μαριολογία (Ε').

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.

Βιβλιογραφία.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΕΙΡΩΝΗ
Μενάνδρου 4—Ἀθήναι—Τηλ. 533.805

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης
Ἰασωνίδου 22—Σούρμενα